

การศึกษาความเครียดและความวิตกกังวลที่มีผลต่อการลงลายมือชื่อของผู้เขียน
เพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการตรวจพิสูจน์

โดย

ร้อยตำรวจเอกสุรพล จันทร์สมศักดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาความเครียดและความวิตกกังวลที่มีผลต่อการลงลายมือชื่อของผู้เขียน
เพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการตรวจพิสูจน์

โดย
ร้อยตำรวจเอกสุรพล จันทร์สมศักดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**STUDY OF STRESS AND WORRY THAT HAVE AN EFFECT ON A SIGNATURE
FOR ANALYSIS**

By

Police Captain Surapon Chansomsak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF SCIENCE

Program of Forensic Science

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2011

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาความเครียดและความวิตกกังวลที่มีผลต่อการลงลายมือชื่อของผู้เขียนเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการตรวจพิสูจน์” เสนอโดย ร้อยตำรวจเอก สุรพล จันทร์สมศักดิ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทสนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกสันต์ สุขวอจน์
พลตำรวจตรี โกสินทร์ หินเชาว์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พันตำรวจโท ดร.สฤษดิ์ สืบพงษ์ศิริ)
...../...../.....

..... กรรมการ
(พลตำรวจโท อมรรัตน์ ทูระนันท์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกสันต์ สุขวอจน์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(พลตำรวจตรี โกสินทร์ หินเชาว์)
...../...../.....

50312335 : สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์

คำสำคัญ : เอกสารตัวอย่างเพื่อการตรวจพิสูจน์, การปลอมแปลงลายมือเขียน, ลายมือชื่อ

หรือ ลายเซ็น, ความเครียด, บุคลิกภาพ, การประเมินความเครียด, การวัดบุคลิกภาพ

ร้อยตำรวจเอกสุรพล จันทร์สมศักดิ์ :การศึกษาความเครียดและความวิตกกังวลที่มีผลต่อการลงลายมือชื่อของผู้เขียนเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการตรวจพิสูจน์. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.พ.ต.อ.สันต์ สุขวัจน์ และพล.ต.ต.โกสินทร์ หินธาว์. 120 หน้า.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังต่อไปนี้ 1) แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามบุคลิกภาพ 3) แบบวัดความเครียดสวนปรง (SPST – 20) 4) แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ Version 13.0 โดยการใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test , F-test และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าความเครียดมีความสัมพันธ์เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับความเพี้ยนของลายมือชื่อ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความเครียดน้อยหรือภาวะปกติ กลับมีความเพี้ยนของลายมือชื่อก่อนข้างมาก ต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความเครียดมาก กลับมีความเพี้ยนของลายมือชื่อน้อย แต่อย่างไรก็ตามค่าความเพี้ยนของลายมือชื่อที่เปรียบเทียบระหว่างภาวะปกติและภาวะเครียดก็ต่างกัันน้อยมากซึ่งถือว่าไม่นับทางสถิติ ทั้งนี้ผลดังกล่าวอาจจะเป็นผลมาจากตัวแปรอื่นๆ ที่เราไม่สามารถควบคุมได้ทำให้เกิดความผิดเพี้ยนขึ้น เท่ากับว่าความเครียดอาจส่งผลกระทบต่อความเพี้ยนของลายมือชื่อได้ แต่ก็เป็นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่ส่งผลต่อลักษณะเฉพาะของลายมือชื่อบุคคลแต่อย่างใด อีกทั้งข้อมูลจากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า การวิจัยสามารถอธิบายความเพี้ยนของลายมือชื่อได้เพียง 22.9% ซึ่งถือว่ายังอยู่ในระดับไม่สูงมากนัก

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2.....

50312335 : MAJOR : FORENSIC SCIENCE

KEY WORD : SAMPLE DOCUMENT FOR IDENTIFICATION, FORGED

HANDWRITING, SIGNATURE OR SIGNATURES OF STRESS, STRAIN

CHARACTERISTICS, MEASUREMENT OF PERSONALITY.

POLICE CAPTAIN SURAPON CHANSOMSAK : THE STUDY STRESSES THAT AFFECT THE SIGNATURE FOR ANALYSIS. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. POL. COL. SANT SUKKHAVACH AND MAJ. GEN. KOSIN HINTAO. 120 pp.

This research aims to study the effects of stress on the signature or the signature of the person that is different or not by analyzing the samples from 30 people

Tools used in this study were the following four parts: 1) the personal factors, 2) personality questionnaire 3) stress the garden to cook (SPST - 20) 4) assessment of the experts. Data Analysis Using SPSS for Social Science Version 13.0 by using percentage, mean, standard deviation test t-test F-test and the difference is coupled with the Scheffe 'coefficient. Pearson correlation coefficients. And multiple regression analysis

The study found that stress is related to the contrast with the distortion of the signature. Samples with low or normal stress. I have signed quite a lot of distortion. Of samples with stress. There is less distortion of the signature. However, the distortion of the signature of the comparison between normal and I was very little difference which is not statistically significant. The result may be a result of other factors. We can not control the distortion up. Is that stress can affect the distortion of the signature. However, it is only a little. Not affect the identity of the signatory parties in any way. The data from the statistical analysis showed that The study describes the distortion of the signature of only 22.9% which is still in a very low level.

Program of Forensic Science Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2011

Student's signature

Thesis Advisors' signature 1..... 2.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์ของผู้มีพระคุณทั้งหลายคือ พลตำรวจตรีอภิรัตน์ ประกฤษะกุล ผู้บังคับการกองพิสูจน์หลักฐาน ที่อนุมติเห็นชอบในการจัดทำ โครงการและให้การสนับสนุน พลตำรวจตรีโกสินทร์ หินเชาว์ และรองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก สันต์ สุขวัจน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลามาตรวจ แก้ไข ให้คำแนะนำงาน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชานิติวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่างๆ และผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่เอ่ยนาม และมีอาจเอ่ยนามได้ทุกท่าน ณ ที่นี้

และทำนุขกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ บุญการี ภรรยา และทุกคนในครอบครัว ที่ได้ให้กำลังใจและช่วยเหลือตลอดมา ตลอดจนเพื่อนร่วมชั้นทุกคนที่ได้เป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามคำศัพท์เฉพาะ	5
2 แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวความคิดเกี่ยวกับเอกสารและการปลอมแปลง	7
ลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็น	11
แนวความคิดเกี่ยวกับความเครียด (Stress).....	17
แนวความคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ.....	43
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	51
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	51
สมมติฐานในการวิจัย	52
3 วิธีการวิจัย.....	40
ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง	53
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
การทดสอบเครื่องมือ.....	56

บทที่	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	58
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
แบบสอบถาม	60
แบบประเมินความเครียด กรมสุขภาพจิต	61
แบบวัดบุคลิกภาพ	62
แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อตัวอย่าง	63
ความเห็นโดยรวมของผู้ชำนาญการ	64
4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	65
ผลการวิจัย	65
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	65
วิเคราะห์แบบประเมินความเครียด กรมสุขภาพจิต (SPST – 20).....	67
วิเคราะห์แบบประเมินบุคลิกภาพ	69
วิเคราะห์แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อ	70
การทดลองสมมติฐาน.....	71
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	76
สรุปผลการวิจัย.....	76
อภิปรายผล	77
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ 1	86
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ 2	103
ประวัติผู้วิจัย	120

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	65
2	แสดงคะแนนแบบประเมินความเครียด โดยภาพรวม.....	67
3	แสดงคะแนนแบบประเมินความเครียด จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน	67
4	แสดงคะแนนแบบประเมินบุคลิกภาพ โดยภาพรวม.....	69
5	แสดงคะแนนแบบประเมินบุคลิกภาพ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน	69
6	แสดงวิเคราะห์แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อ	71
7	แสดงเปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามเพศ.....	71
8	แสดงเปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามอายุ	72
9	แสดงเปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามระดับการศึกษา	72
10	แสดงเปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามอาชีพ	72
11	แสดงเปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน...	73
12	แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	73
13	แสดงเปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	73
14	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างบุคลิกภาพกับความเครียด	74
15	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างความเครียดกับความเพี้ยนของ ลายมือชื่อ.....	74
16	แสดงสมการถดถอยอย่างง่ายระหว่างความเครียดกับความเพี้ยนของลายมือชื่อ	75

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

สภาพของสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีแต่ความสับสนวุ่นวายและสลับซับซ้อน การเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้ความสงบสุขในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ลดน้อยลงไปทุกที แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม การแพทย์ การคมนาคม การเกษตร การพาณิชย์กรรม และอื่นๆ อีกหลากหลาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อมนุษย์ ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและโลกทั้งในด้านดีและด้านร้าย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสีย อาทิ ปัญหาต่างๆ ที่เป็นผลพวงของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและด้านอื่นๆ ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความกดดันในการดำเนินชีวิต โดยมีนักสังคมวิทยาบางท่านให้สมมุติฐานว่า “ยุคแห่งความเครียด” ซึ่งเป็นยุคที่มนุษย์มีความวิตกกังวล คับข้องใจ หวาดผวา ขาดความมั่นคงในจิตใจและอารมณ์ ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่ได้ ขาดความสงบสุขทางใจ ส่งผลเสียต่อสังคมมากมายและพบว่าปัจจุบันเกิดปัญหาทางด้านศีลธรรมและอาชญากรรมมากขึ้น

ความเครียดเป็นความกดดันที่ทำให้บุคคลไม่มีความสุขสบาย สบายใจ ทำให้ร่างกายและจิตใจขาดความสมดุล อันทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป เช่น เกิดอาการปวดหัว หงุดหงิด ไม่มีสมาธิ กระสับกระส่าย โรคกระเพาะอาหาร ลำไส้ หัวใจ ภาวะความดันโลหิตสูง การเกร็งของกล้ามเนื้อบางส่วน โดยเฉพาะบุคคลแต่ละคนมีขีดจำกัดต่อความเครียดที่มากกระทบแตกต่างกัน ถึงแม้ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดนั้นเป็นปัจจัยเดียวกันก็ตาม (Albrecht, K. 1979: 3) และยังพบว่าสาเหตุของความเครียดอาจเกิดขึ้นได้จากที่บ้าน ที่ทำงาน หรือจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แต่จะกลายเป็นความเครียดที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพได้เมื่อไหร่ขึ้นขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะ พฤติกรรม และวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล (นันทวรรณ นวี่ 2536: 22) ตลอดจนแต่ละบุคคลอาจมีความเครียดมากบ้างน้อยบ้างเป็นบางวันและบางเวลาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะ กล่าวคือแต่ละบุคคลจะมีปฏิกิริยาตอบโต้กับสถานการณ์ความเครียดแตกต่างกันไป ดังนั้นความเครียดอาจลดน้อยหรือหมดไปได้โดยอิทธิพลจากบุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล (สร้อยตระกูล อรรถมานะ 2541: 153)

ยิ่งสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันที่ตกต่ำทั่วโลก ยิ่งส่งผลกระทบให้สภาพสังคมและคุณธรรม จริยธรรมของมนุษย์ตกต่ำ เป็นผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรมเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกวัน ซึ่งในบางครั้ง พบว่าการเกิดอาชญากรรมต่างๆ นั้น มีเอกสารต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วย ซึ่ง ในเอกสารนั้นๆ ก็มักจะต้องมีลายมือเขียนหรือลายมือชื่อของบุคคลเป็นส่วนประกอบอยู่ด้วย

ซึ่งลายมือเขียนและลายมือชื่อ โดยแท้จริงเป็นอย่างเดียวกัน มีความแตกต่างกันที่ ลายมือเขียนมีตัวอักษรมากกว่าและอาจจะมีตัวเลขด้วย นอกจากนี้ยังสามารถอ่านลายมือเขียนได้ง่ายกว่า การอ่านลายมือชื่อซึ่งมักเขียนตัวไม่บรรจง แต่ก็มีบ้างที่การลงลายมือชื่อมีรูปแบบเดียวกับลายมือเขียน ซึ่ง จากการศึกษาพบว่าคนเราเมื่อตอนเป็นเด็กนั้น ลายมือเขียนจะคล้ายกันทุกคน เนื่องจากเริ่มต้นจากการ เริ่มหัดเขียนลายมือโดยวิธีคัดลายมือจากแบบเรียนเหมือนกันทุกๆ คน แต่เมื่อเรามีความชำนาญในการ เขียนไปเรื่อยๆ จากชั้นประถมมายังชั้นมัธยมและมหาวิทยาลัย การเขียนลายมือโดยสม่ำเสมอตลอดมาของ แต่ละคนจะเป็นความชำนาญเฉพาะบุคคลนั้นๆ จึงทำให้ลายมือของแต่ละคนมีลักษณะแตกต่างกันไป ฉะนั้นความสามารถเฉพาะตัวหรือความเคยชินในการเขียนของแต่ละคนจึงยากแก่การเลียนแบบได้ เพราะ บุคคลที่จะลอกเลียนแบบลายมือเขียนหรือลายมือชื่อนั้น ไม่มีความเคยชินในการเขียนเช่นเดียวกับเจ้าของ ลายมือที่ต้องการจะปลอม จึงลอกเลียนได้เฉพาะรูปร่างของตัวอักษร หรือรูปลักษณะของลายมือ เท่านั้น แต่ไม่สามารถลอกเลียนคุณสมบัติในการเขียนและรายละเอียดความสามารถเฉพาะตัวใน ลายมือของบุคคลที่เป็นเจ้าของลายมือนั้น

ในการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อ ได้แบ่งประเภทของลายมือชื่อออกเป็น 2 แบบ คือ

1. ลายมือที่มีอยู่เดิมแล้ว (Incidental Standards) คือ ลายมือชื่อ ลายมือเขียนของผู้ต้อง สงสัย พยาน โจทก์ จำเลย ได้เขียนไว้ก่อนเกิดเหตุ
2. ลายมือชื่อที่เกิดขึ้นใหม่ (Request Standards) คือ ลายมือชื่อ ลายมือเขียนของผู้ต้อง สงสัย พยาน โจทก์ จำเลย ซึ่งได้เขียนต่อหน้าศาลหรือพนักงานสอบสวน

ในกรณีที่ไม่สามารถแสวงหาลายมือประเภทที่ 1 มาทำการตรวจพิสูจน์ได้จำนวนที่เพียงพอ จำเป็นต้องเก็บตัวอย่างลายมือชื่อประเภทที่ 2 เพื่อนำไปตรวจพิสูจน์แทน โดยมีวิธีการเก็บตัวอย่างเพื่อ นำไปตรวจพิสูจน์ตามขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งพบว่า บ่อยครั้งที่ผู้เขียนลายมือตัวอย่างตก อยู่ในสภาวะมีความเครียด หรือวิตกกังวลระหว่างที่ทำการเขียนหรือระหว่างลงลายมือชื่อหรือลายเซ็น หรือ เป็นผู้ที่มิสภาวะความเครียดจากปัญหาที่สะสมอยู่แล้ว และยังพบว่าสาเหตุอื่นที่ทำให้ลายมือเขียนหรือ ลายมือชื่อเกิดความผิดเพี้ยนนั้นอาจมาได้จากหลายสาเหตุ เช่น ผู้เขียนอายุมาก มีความมึนเมา มีความ เจ็บป่วย การเขียนโดยขาดความระมัดระวัง ไม่ตั้งใจเขียน หรืออาจจะตั้งใจเขียนมากเกินไป โดยความ ผิดเพี้ยนจะเกิดขึ้นมากน้อยแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะและสภาพของสิ่งแวดล้อมของการเขียน (อนงค์ นารถ สร้อยสน 2550) ดังนั้นเมื่ออยู่ในสภาวะความกดดันร่วมกับความเครียด ปัญหาต่างๆ ในการ

ดำเนินชีวิตประจำวันอาจทำให้ผู้เขียนเกิดความรู้สึกเครียดสูงขึ้นกว่าปกติในระหว่างการลงลายเขียน เมื่อเกิดความเครียดก็จะมีผลต่อสภาวะจิตใจและร่างกายบางส่วน โดยเฉพาะการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้ลายมือตัวอย่างนั้นมีความผิดเพี้ยนไปจากลายมือปกติ แม้ว่าจะเป็นลายมือที่เขียนจากคนคนเดียวก็ตาม

ซึ่งในทางปฏิบัติเอกสารที่เกิดจากการเขียนด้วยลายมือบางครั้งถือเป็นเอกสารสำคัญในการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เมื่อถูกพบในที่เกิดเหตุหรือเกี่ยวข้องกับคดีความต่างๆ วิธีหนึ่งที่ใช้ตรวจพิสูจน์นั้นเป็นการตรวจลักษณะตัวอักษรเปรียบเทียบกับลายมือเขียนจากเอกสารปัญหาภัยลายมือเขียนตัวอย่างซึ่งได้จากการเก็บตัวอย่างการเขียนโดยผู้ต้องสงสัย ความผิดเพี้ยนของลายมือนี้อาจส่งผลต่อการตรวจพิสูจน์โดยผู้เชี่ยวชาญ ทำให้การตรวจและลงความเห็นทำได้ยากขึ้น ซึ่งอาจต้องใช้เวลาให้ผู้ต้องสงสัยกลับมาลงลายมือเขียนหรือลงลายเซ็นใหม่ เพราะจะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบมากกว่าปกติ ทำให้การตรวจพิสูจน์เกิดการล่าช้า และอาจทำให้โอกาสที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์ลงความเห็นเกี่ยวกับลายมือที่ทำการตรวจพิสูจน์เกิดข้อผิดพลาดสูงขึ้นตามไปด้วย ส่งผลไปสู่รูปคดีในระหว่างการสอบสวน และส่งผลไปสู่การพิจารณาความตัดสินคดีได้ในที่สุด

จากสภาวะดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการลงลายมือเขียน และลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่เกิดความผิดเพี้ยนไปจากปกติ อาจเป็นผลมาจากความเครียดของผู้เขียน จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา เพราะผลการตรวจพิสูจน์ที่ผิดพลาด อาจจะเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความผิดพลาดในรูปคดีของการสอบสวนและกระบวนการยุติธรรมที่จะเกิดขึ้น ในขณะที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อระดับความเครียด อันจะส่งผลต่อลายมือเขียน การลงลายมือชื่อและลายเซ็นของผู้เขียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ปรับสภาพแวดล้อมเพื่อการลดสภาวะความเครียดในระหว่างการสอบสวน อันจะเป็นประโยชน์ต่อผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานที่จะได้ความเที่ยงตรง ชัดเจน และลดเวลาการตรวจพิสูจน์ให้เร็วขึ้น อีกทั้งยังเป็นผลดีต่อการพิจารณาสอบสวนที่ต้องยึดหลักการดำเนินการด้วยความรวดเร็วและให้ความยุติธรรมต่อทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน สำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าไม่ว่าสภาวะในประเทศจะเป็นเช่นไร การพัฒนาในทุกๆ ด้านของเมืองหลวงก็ยังคงเป็นไปอย่างรวดเร็ว ปัญหาสำคัญที่คนเมืองพบคือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและอาชญากรรม ซึ่งผู้วิจัยพบว่า สถานีตำรวจนั้นเป็นสถานที่ที่มีบุคคลที่มีปัญหาความเครียดรวมอยู่กัน เช่น ประชาชนทั่วไปที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในชีวิตและจะต้องเข้าไปติดต่อราชการภายในสถานีตำรวจ เช่น ประสบอุบัติเหตุทางจราจร ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ และเจ้าพนักงานตำรวจเองซึ่งต้องคอยรับฟังและแก้ปัญหาของประชาชนที่เข้ามาติดต่อราชการนั้น ก็ส่งผลให้เกิดความเครียดรวมไปกับประชาชนที่มาติดต่อราชการ เนื่องจากสภาพการทำงานที่กดดัน ปริมาณของงานและระเบียบข้อราชการต่างๆ ที่เป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติงานมีจำนวนมาก อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวที่รู้สึกขัดแย้งกับประชาชนผู้มาติดต่อ

ราชการ ปัญหาส่วนตัวเช่น เศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ฯลฯ รวมทั้งกลุ่มผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมมาในบางรายนั้น ซึ่งเป็นผู้ต้องหาที่ไม่ได้เป็นผู้ทำผิดจนเป็นนิสัย แต่ทำผิดเป็นครั้งคราว ไม่ได้กระทำเป็นประจำ มักพบในลักษณะของการกระทำผิดเล็กน้อย บทลงโทษไม่มาก เช่น การฝ่าฝืนคดีจราจร การลักลอบเล่นการพนันเอาทรัพย์สินซึ่งกันและกัน การทะเลาะวิวาท ประพฤติตนเป็นเยาวชนไม่สมควร การเตร็ดเตร่ซักรวน เพื่อการค้าประเวณี เป็นต้น เหล่านี้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่น่าพิศวงที่ได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลและบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับลายมือเขียนหรือลายมือชื่อได้อย่างชัดเจน และคาดว่าผลการวิจัยสามารถบรรลุเป้าหมายในการวิจัย และจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามที่คาดไว้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของความเครียดต่อลายมือชื่อของบุคคล ว่าสามารถส่งผลให้เกิดความผิดเพี้ยนไปจากลายมือชื่อในภาวะจิตใจปกติหรือไม่

3. ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษาและเก็บตัวอย่างเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประชาชนซึ่งเข้ามาติดต่อราชการ และผู้ต้องหาซึ่งถูกจับกุมภายในสถานีตำรวจนครบาลประจวบและกองกำกับการสายตรวจ 191 จำนวนไม่ต่ำกว่า 30 คน

4. ข้อจำกัดในการวิจัย

ขณะที่ทำการเก็บตัวอย่าง หากกลุ่มตัวอย่างมีความเครียดหรือรู้สึกกดดันจากการเก็บตัวอย่าง อาจทำให้การวัดความเครียดผิดเพี้ยนไปจากที่วัดไว้ได้ จึงจะต้องควบคุมสภาวะแวดล้อมโดยเก็บตัวอย่างในช่วงที่ผู้วิจัยมองว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเครียดและช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างไม่มีความเครียด อาศัยด้วยการพิจารณาในหลายๆด้าน เช่น ประสบการณ์ ความรู้สึก สภาพแวดล้อม สถานการณ์เฉพาะหน้า และสภาพปัญหาความกดดันของกลุ่มตัวอย่าง และขอให้กลุ่มตัวอย่างดำเนินการกรอกแบบประเมินเพื่อการประมวลผลตามแบบประเมินความเครียดและแบบวัดบุคลิกภาพด้วยตนเอง ทั้งนี้จะต้องชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์ของเก็บลายมือชื่อตัวอย่างและการกรอกแบบประเมินดังกล่าว จะถูกนำไปใช้เพื่อการวิจัยเพียงอย่างเดียว

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

เพื่อทราบถึงผลกระทบของความเครียดที่มีต่อการลงลายมือชื่อหรือลายเซ็นมากนักน้อยเพียงใด แล้วนำไปปรับปรุงวิธีการเก็บลายมือตัวอย่างและเปลี่ยนทัศนคติของพนักงานสอบสวน เพื่อให้การตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อสามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากขึ้น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

เอกสาร หมายถึง กระดาษหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข พัง และแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น

ลายมือชื่อหรือลายเซ็น หมายถึง ลายมือที่ผู้เขียนเขียนขึ้น เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนชื่อของตนเอง ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ให้หมายรวมถึงลายพิมพ์นิ้วมือและเครื่องหมายซึ่งบุคคลลงไว้แทนลายมือชื่อของตนด้วย

ความเครียด หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อคนเราต้องปรับตัวหรือจัดการกับสถานการณ์แวดล้อมที่คุกคาม หรือขัดขวางการปฏิบัติทางกายและทางจิตใจ

บุคลิกภาพ หมายถึง การรวมคุณลักษณะทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

การตรวจพิสูจน์ หมายถึง การแสวงหาข้อมูลจากการบันทึกประวัติ พฤติกรรมของการกระทำ ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ รวมทั้งการตรวจร่างกายและจิตใจ หรือการกระทำใดๆ เพื่อนำข้อเท็จจริงมาประมวลและวิเคราะห์ว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้กระทำผิด

การตรวจพิสูจน์ลายมือเขียน ลายมือชื่อและลายเซ็น คือ การศึกษาคุณสมบัติของการเขียนและรูปลักษณะของตัวอักษรของลายมือชื่อเขียนข้อความ หรือลายมือชื่อที่เป็นปัญหาและตัวอย่างโดยละเอียดแล้วนำมาเปรียบเทียบ ซึ่งโดยธรรมชาติของมนุษย์จะเขียนหนังสือโดยไม่มี ความเที่ยงเหมือนกับเครื่องจักร การเขียนแต่ละครั้งจะมีความผิดเพี้ยนตามธรรมชาติที่เกิดขึ้น จึงต้องหาหรือใช้ลายมือให้ได้ปริมาณที่มากที่สุด ตามความเหมาะสมของลักษณะของตัวอย่างตามวิธีการที่ได้มา

เพศ หมายถึง เพศของผู้ต้องหา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุเต็มของผู้ต้องหา นับตามปีปฏิทินจนถึงวันตอบแบบสอบถาม

สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพการครองคู่ของผู้ต้องหาที่ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น หม้าย หย่าหรือแยกกันอยู่ และสมรส

วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่ผู้ต้องหาได้รับจากสถานการศึกษา

ภาระทางครอบครัว หมายถึง ความรับผิดชอบของผู้ต้องหาที่มีต่อครอบครัวหรือผู้อยู่
ในอุปการะในด้านการเงินและการเลี้ยงดู

สถานภาพทางการเงิน หมายถึง ฐานะทางการเงินจากการใช้จ่ายเงินจากรายได้ที่ได้รับสำหรับการ
ดำเนินชีวิตของครอบครัว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกิดจากการเขียนด้วยลายมือเป็นเอกสารที่สำคัญในการการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเอกสารในแง่แหล่งที่มาของเอกสาร ผู้เขียนเอกสาร หรือสภาพเดิมของเอกสาร (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ 2546) เอกสารที่ถูกสงสัยหรือความเป็นมายังมีข้อโต้แย้งกัน มีการตรวจพิสูจน์ทั้งโดยตรงและวิธีหนึ่งคือการตรวจลักษณะตัวอักษรเปรียบเทียบกันระหว่างลายมือเขียนจากเอกสารปัญหากับเอกสารลายมือเขียนตัวอย่างซึ่งได้จากการเขียนโดยผู้ต้องหา ซึ่งเอกสารลายมือเขียนตัวอย่างจะต้องมีการคัดเลือกและจัดเตรียมอย่างเหมาะสมสามารถเป็นตัวแทนของเอกสารที่แท้จริง ทั้งลักษณะ วัสดุ และแหล่งที่ สำหรับงานวิจัยเฉพาะกรณีนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยแทรกที่เกิกระหว่างการจัดทำเอกสารลายมือเขียนตัวอย่าง โดยพิจารณาระดับความเครียดของผู้เขียนจะส่งผลให้ลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็นเกิดความผิดเพี้ยนไปจากเดิมเพื่อให้ผู้ตรวจพิสูจน์ได้ตระหนักปัจจัยแวดล้อมอื่นที่เป็นปัจจัยที่สำคัญในระหว่างการเก็บตัวอย่างเพื่อการตรวจพิสูจน์ โดยได้อาศัยหลักแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ประกอบ ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับเอกสารและการปลอมแปลง

ปัจจุบันเอกสารมีความสำคัญในชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้น ทั้งนี้เพราะเอกสารใช้เป็นสื่อในการติดต่อซึ่งกันและกัน และใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินชีวิตประจำวัน อาทิ เช่น สัญญา หรือนิติกรรมต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากความสำคัญของเอกสารดังกล่าว จึงได้มีผู้คิดปลอมแปลง หรือดัดแปลงแก้ไขเอกสารนั้นๆ เพื่อประโยชน์ของตน ซึ่งทำให้การตรวจพิสูจน์เข้ามามีบทบาทและความสำคัญเพื่อพิสูจน์ความถูกต้อง หรือความเป็นจริงในเอกสารนั้น

“เอกสาร” หมายความว่า กระดาษหรือวัสดุใด ซึ่งได้ให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษรตัวเลข พิกัด หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น

ฉะนั้นเอกสารจึงมิได้หมายความว่าต้องเป็นกระดาษแต่อย่างเดียว ตัวอักษรหรือข้อความที่อยู่ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ท่อนไม้ที่มีตราประทับ แสตมป์เครื่องหมายการค้า ต่างก็เป็นเอกสาร ด้วยกันทั้งสิ้น และเนื่องจากเอกสารมีความสำคัญในชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้น ทั้งนี้เพราะเอกสารใช้เป็นสื่อในการติดต่อซึ่งกันและกัน ใช้เป็นหลักฐานแสดงสิทธิ จึงได้มีการดัดแปลงเอกสารนั้นๆ เพื่อประโยชน์ของตน

“ปลอม” หมายความว่า กระทำขึ้นใหม่

“แปลง” หมายความว่า แก้ไขให้ผิดไปจากเดิม

การปลอมแปลงเอกสาร คือ การปลอมและแปลงแก้ไข มีการเลียนแบบทำเอกสาร ให้ดูคล้ายเป็นของจริง อาจทำทั้งฉบับหรือบางส่วน เพื่อให้ผู้อื่นหลงเชื่อและก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของตนเอง

1.1 ลักษณะการปลอมแปลงเอกสาร แบ่งออกเป็น

1. การปลอมแปลงบางส่วน คือ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงเฉพาะบางแห่ง มักจะเปลี่ยนจากของเดิมให้เป็นของใหม่ ได้แก่ การขูดลบด้วยยางลบ หรือใบมีดโกน ต่อเติมตัวเลขหรือตัวอักษรในช่องว่างที่มีอยู่เดิม การลบล้างข้อความเดิมออกด้วยยาลบหมึก หรือการป้ายปิดทับข้อความเดิมด้วยน้ำยาลบคำผิด แล้วเขียนข้อความขึ้นมาแทน เป็นต้น

2. การปลอมแปลงทั้งฉบับ คือการปลอมใหม่ทั้งหมด โดย

2.1 ปลอมทั้งกระดาษหรือวัสดุและสิ่งอื่นๆ ที่เป็นส่วนประกอบ เช่น ลายมือเขียน ลายมือชื่อ ตราประทับ ตราประทับสำนักงาน องค์กรหรือห้างร้าน

2.2 ปลอมโดยเอาไปเอาแบบฟอร์มหรือกระดาษของจริงมาทำขึ้นใหม่ อาจปลอมเฉพาะตัวอักษร พิมพ์ดีด ลายมือเขียน ลายมือชื่อ ตราประทับ ตราประทับและสิ่งอื่นๆ ที่ประกอบเป็นรูปร่างของเอกสารนั้นขึ้นมา

3. ปลอมแปลงเฉพาะลายมือชื่อ

3.1 ปลอมโดยวิธีลากทาบบน

3.2 ปลอมโดยเลียนแบบ

3.3 ปลอมขึ้นเองโดยไม่เคยเห็นลายมือชื่อของจริงมาก่อน

3.4 ปลอมขึ้นโดยถูกจับมือให้เขียน

3.5 ปลอมขึ้นโดยบุคคลหลายบุคคล

1.2 ความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เดิมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใดๆ ในเอกสารที่

แท้จริง หรือประทับตราปลอม หรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้ทำให้ผู้อื่นผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดกรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษ หรือวัตถุอื่นใด ซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้นั้น ถ้าได้กระทำเพื่อเอาเอกสารนั้นไปใช้ ในกิจการที่อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นผู้ใดหรือประชาชน ให้ถือว่าผู้นั้นปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน”

มาตรา 265 ผู้ใดปลอมเอกสารสิทธิ หรือเอกสารราชการ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 266 ผู้ใดปลอมเอกสารดังต่อไปนี้

1. เอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ
2. พันຍักรรรม
3. ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ หรือใบสำคัญของใบหุ้น หรือใบหุ้นกู้
4. ตั๋วเงิน หรือ
5. บัตรเงินฝาก

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

มาตรา 267 ผู้ใดแจ้งให้เจ้าพนักงานกระทำการตามหน้าที่จดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชน หรือเอกสารราชการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 268 ผู้ใดใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำความผิดมาตรา 264 มาตรา 265 มาตรา 266 หรือมาตรา 267 ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ

ถ้าผู้กระทำความผิดในวรรคแรกเป็นผู้ปลอมเอกสารนั้น หรือเป็นผู้แจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความนั้นเอง ให้ลงโทษตามมาตรานี้แต่กระหนเดียว

1.3 การตรวจพิสูจน์เอกสาร

การตรวจพิสูจน์เอกสารนั้น เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากทั้งด้านศิลปะและวิทยาศาสตร์ ซึ่งทางด้านศิลปะเป็นการพิจารณาให้ความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยการเขียน คุณลักษณะของการเขียนอันเป็นคุณสมบัติของลายมือเฉพาะตัวบุคคล ขณะเดียวกันจากการประดิษฐ์ตัวอักษรพิมพ์ดีดของแต่ละบริษัท ต่างก็แสดงผลของศิลปะการออกแบบของตนแตกต่างกันไปเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามความ

ชำรุดสึกหรอหรือแม้แต่ลักษณะพิเศษในกลไกของเครื่อง ก็ล้วนเป็นคุณลักษณะพิเศษของมัน ส่วนในการใช้หลักทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์เอกสาร เราสามารถนำประโยชน์ของมันมาตรวจสอบข้อเท็จจริงบางประการ เป็นต้นว่า การตรวจชนิดของหมึก การตรวจรอยขูดลบแก้ไข และรอยเขียนทับตลอดจนรอยกด เอกสารไหม้ไฟ และเอกสารลับ เป็นต้น ซึ่งการนำประโยชน์ ของวิทยาศาสตร์ มาใช้ในงานด้านนี้ก็คือ การใช้หลักการฟิสิกส์และเคมีเป็นสำคัญ นั่นคือมันสามารถให้คำตอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากเอกสารปัญหานั้นๆ ได้ ทั้งในวิธีการที่ไม่เป็นการทำลาย (Non-destructive method) และวิธีการที่เป็นการทำลาย (Destructive method)

1.3.1 ขอบเขตและประเภทของการตรวจพิสูจน์เอกสาร

การตรวจพิสูจน์เอกสารมีประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนอย่างกว้างขวาง การตรวจลายมือเขียน ลายมือชื่อ หรือตัวอักษรพิมพ์ดีด และการตรวจสอบหาการปลอมแปลง เป็นการตรวจพิสูจน์เอกสารโดยทั่วไป แต่ก็ยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าการตรวจสอบเหล่านี้จะครอบคลุมงานทั้งหมดเกี่ยวกับเอกสารปัญหาในทุกกรณี

สำหรับปัญหาทั้งหมดเกี่ยวกับเอกสารดังที่กล่าวนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. ปัญหาที่สามารถตรวจพิสูจน์ได้โดยการตรวจเพียงเอกสารปัญหาอย่างเดียว หรือเปรียบเทียบกับตัวอย่างอ้างอิงที่มีเก็บไว้อยู่แล้ว
2. ปัญหาที่ต้องพิสูจน์โดยเปรียบเทียบเอกสารปัญหา กับเอกสารตัวอย่างเฉพาะที่ทราบแหล่งมาเฉพาะราย จึงจะสามารถระบุประสงค์ได้

โดยทั่วไปเอกสารจะประกอบขึ้นด้วยวัสดุหลายอย่าง เช่น กระดาษ กับหมึก ประกอบเข้าด้วยกันโดยเครื่องมือบางอย่าง เช่น ปากกาหรือเครื่องพิมพ์ดีด แต่น้อยคนที่จะทราบว่าวัสดุและเครื่องมือแต่ละชิ้นนั้น จะมีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเมื่อนำมาตรวจพิสูจน์ประกอบกันแล้วจะช่วยให้การทราบแหล่งที่มาและความเป็นมาของเอกสารนั้นได้ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อเอกสารเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว หากมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลังจากนั้น ทั้งจากความตั้งใจ หรือโดยบังเอิญตามธรรมชาติก็ตาม จะแสดงว่าเอกสารนั้นเป็นเอกสารปลอม หรือเป็นเอกสารที่ลดความน่าเชื่อถือลงไปได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบและประเมินองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้อย่างระมัดระวัง

1.3.2 ประโยชน์ของการตรวจพิสูจน์เอกสาร

1. ใช้เป็นพยานเอกสารได้ในตัวของมันเองโดยข้อความ และทราบถึงแผนประทุษกรรมในการทำงานด้วย และอาจถึงสาเหตุการตาย เป็นต้น
2. ช่วยให้พนักงานสอบสวนสืบทราบเรื่องราวและความเป็นมาของเอกสาร

3. รูปของพยานวัตถุ ประเด็นต่างๆ

3.1 การตรวจพิสูจน์เพื่อชี้ระบุตัวผู้เกี่ยวข้องในเอกสารนั้น เช่น ลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็น ลายพิมพ์นิ้วมือที่ใช้ลงแทนชื่อในเอกสาร

3.2 การตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องปลอมแปลงเอกสารว่า เอกสารนั้นปลอมแปลงจริงหรือไม่ ปลอมแปลงอย่างไร สภาพเดิมก่อนการปลอมแปลง

3.3 ตรวจพิสูจน์ระยะเวลาที่เอกสารนั้นได้กระทำขึ้น ได้แก่ พิสูจน์ว่าเอกสารนั้นได้กระทำขึ้นตรงตามวัน เวลาที่ระบุขึ้นหรือไม่ หรือตัวอักษรในเอกสารนั้นส่วนล่างและส่วนบนได้กระทำขึ้นพร้อมกันหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งการตรวจระยะเวลาในการทำเอกสารมีกรรมวิธีซับซ้อนและยากมาก

3.4 ตรวจพิสูจน์หาชนิดและแหล่งที่มาของวัตถุที่ประกอบตัวเป็นเอกสาร เช่น ตัวพิมพ์ดีด วัสดุที่ประกอบเป็นเอกสาร เช่น ทรายาง เครื่องตอกเลข กระดาษ ปากกา ดินสอ หรือหมึก

3.5 ตรวจพิสูจน์โดยวิธีการ เช่น ตรวจสอบความด้วยหมึกกลับ รอยขีดข่วนฆ่าหรือเขียนทับ รอยกดทับเนื่องมาจากการเขียนหนังสือ

2. ลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็น

2.1 ความหมาย

“ลายมือเขียน” การเขียนเครื่องหมายหรืออักษรใดๆ ที่สามารถเข้าใจความหมายได้

“ลายมือชื่อ” หรือเรียกอีกอย่างว่า “ลายเซ็น” หมายความว่า ความรวมถึง ลายพิมพ์นิ้วมือและเครื่องหมายซึ่งบุคคลลงไว้แทนลายมือชื่อของตน จะอ่านออกหรือไม่ก็ตาม

2.2 คุณลักษณะของลายมือเขียน และลายมือชื่อหรือลายเซ็น

โดยแท้จริงลายมือเขียนและลายมือชื่อนั้นแล้วเป็นอย่างเดียวกัน แต่ต่างกันที่ลายมือเขียนมีอักษรมากกว่าและอาจมีตัวเลขด้วย นอกจากนี้ยังอ่านลายมือเขียนได้ง่ายกว่าลายมือชื่อ ซึ่งมักเขียนไม่บรรจง แต่ก็มีบ้างที่ลงลายมือเขียนปกติ

กฎเกณฑ์พื้นฐานทั่วไปของลายมือนั้นกล่าวได้ดังนี้คือ คนเราทุกคนเมื่อตอนเด็กๆ นั้น เราเริ่มฝึกหัดเขียนลายมือ โดยวิธีคัดลายมือ ให้คล้ายๆ กันหมด เป็นการเขียนลายมือในเบื้องต้นแต่ต่อมาเมื่อเราเกิดความชำนาญ ในการเขียนลายมือขึ้นเรื่อยๆ จากชั้นประถมมาชั้นมัธยม และจากชั้นมัธยมมาสู่มหาวิทยาลัย เป็นการเขียนลายมืออย่างสม่ำเสมอตลอดมา จนเกิดเป็นความชำนาญ เฉพาะตัวบุคคลนั้นๆ จึงทำให้การเขียนลายมือของแต่ละบุคคลมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ฉะนั้นความสามารถเฉพาะตัวหรือความเคยชินในการเขียนของแต่ละบุคคลจึงยากแก่การลอกเลียนแบบได้ เพราะบุคคลที่เลียนแบบนั้นไม่มี

ความเคยชินในการเขียนเหมือนเช่นเจ้าของลายมือที่ต้องการจะปลอม จึงลอกเลียนได้เฉพาะรูปร่างของตัวอักษร หรือรูปลักษณะของลายมือเท่านั้น แต่ไม่สามารถที่จะลอกเลียนแบบคุณสมบัติในการเขียนและรายละเอียดความสามารถเฉพาะตัวในลายมือของบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือนั้น

คุณสมบัติของลายมือเฉพาะตัวบุคคล (Individual) คือความสามารถเฉพาะบุคคล ในการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเจ้าของลายมือนั้น แบ่งเป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติของลายเส้น (Line Quality) พิจารณาได้จากลักษณะของลายเส้นของลายมือแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1.1 เป็นการเขียนที่รวดเร็ว (Good)

1.2 เป็นการเขียนที่มีความเร็วพอประมาณ (Fair)

1.3 เป็นการเขียนที่เลว (Poor)

2. ความเอนเอียงของตัวอักษร (Slope หรือ Slant) หมายถึง การเขียนตัวอักษรมีความเอนเอียงไปตามองศาเล็กน้อยเท่าใด

3. ช่องไฟ (Spacing) พิจารณาได้จากความห่างหรือแคบชิดของตัวอักษร

4. การยกปากกา (Pen lift) สืบเนื่องจากการหยุดยกปากกา ว่าลายมือนั้นมีจุดหยุดของปากกาหรือจุดยกปากกา และควรพิจารณาการกดและการหมุนของลายเส้นประกอบ ด้วยความเร็วของลายเส้น (Speed) เป็นลักษณะของความเร็วของลายเส้นที่อยู่ในมือนั้นเป็นส่วนร่วม

5. ความชำนาญ (Skill) พิจารณาได้จากลักษณะการเขียน เช่น ตัวอักษรกลม กลืน ความเร็วสม่ำเสมอ การลากเส้นตัวอักษรติดต่อกัน เป็นต้น

6. สัดส่วนของตัวอักษร (Ratio) พิจารณาจากตัวอักษร ว่ามีสัดส่วนสูงต่ำ หรือการเขียนไต่ของตัวอักษรต่างๆ อยู่ในตำแหน่งอย่างไร

นอกจากคุณสมบัติของลายมือเฉพาะตัวบุคคลแล้ว สิ่งสำคัญอีกข้อหนึ่งในการที่ตรวจลายมือชื่อที่ต้องพิจารณาก็คือ ความผิดปกติของลายมือที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ

2.3 ความผิดปกติของลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็น ที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ (Variation)

ลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็นของบุคคลทั่วไปทุกคน เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การเขียนของบุคคลไม่ใช่แม่พิมพ์หรือกลไกที่มีการทำงานอย่างคงที่ ฉะนั้นการเขียนการเซ็นชื่อของบุคคลคนเดียวกันในแต่ละครั้งย่อมมีความผิดปกติไปบ้าง น้อยบ้าง บางคนอาจเขียนผิดเพี้ยนมาก ทั้งในแง่คุณสมบัติของการเขียน และรูปร่างของตัวอักษร แต่ก็อยู่ในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติที่ว่าจะเขียนในลักษณะที่มีความผิดเพี้ยนน้อยแค่ไหน คุณสมบัติของ

การเขียนดี-เลวอย่างไรก็ไม่สามารถจะเขียนในลักษณะที่มีความผิดพลาดน้อยไปกว่าของเดิม กล่าวคือ คุณสมบัติของการเขียนดี-เลวอย่างไร ก็ไม่สามารถจะเขียนได้ดีกว่าขีดความสามารถของตนเองได้

อนงค์นารถ สร้อยสน (2550) กล่าวถึงสาเหตุที่เกิดความผิดพลาดของลายมือนั้น อาจมาได้จากหลายสาเหตุ เช่น ผู้เขียนอายุมาก มีความมึนเมา มีความเจ็บป่วย เขียนโดยขาดความระมัดระวัง ไม่ตั้งใจเขียน ความผิดพลาดจะเกิดขึ้นมากน้อยแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะและสภาพของสิ่งแวดล้อมของการเขียน

สภาพของสิ่งแวดล้อมขณะที่เขียนลายมือ มีส่วนให้เกิดความผิดพลาดได้มาก เช่น เขียนในขณะที่นั่งทำงานตามปกติ กับเขียนในขณะที่ยืนอยู่ เขียนเมื่อภายหลังเกิดความพิการทางร่างกายหรือเจ็บป่วย นอกจากนี้ความมุ่งหมายของเอกสารที่มีความสำคัญมาก ๆ กับเอกสารที่ไม่มีความสำคัญ ก็เป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้เกิดความผิดพลาดของลายมือได้มากหรือน้อยแล้วแต่กรณี

การเซ็นชื่อหรือเขียนหนังสือหลายๆ ในคราวเดียวกันจะทำให้เกิดความผิดพลาดน้อยกว่า การเซ็นชื่อ หรือเขียนหนังสือ ไว้คนละวันหรือห่างกันหลายๆ วันก็ได้

ตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เขียนขึ้นใหม่ เช่น ให้ผู้ต้องหา หรือผู้ต้องสงสัย โจทก์ หรือจำเลย เขียนขึ้นต่อหน้าศาล หรือพนักงานสอบสวน (Request Standards)

2. ประเภทที่เคยเขียนไว้เดิมก่อนเกิดเหตุ เช่น ลายมือชื่อหรือลายเซ็นเก่าๆ ที่ผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย โจทก์ หรือจำเลย ได้เคยเขียนหรือเซ็นชื่อไว้ในเอกสารต่างๆ ก่อนเกิดเหตุ (Incidental Standards) เช่น ลายมือในสมุดบันทึก จดหมาย คำขอทำบัตรประชาชน บัญชีทะเบียนสมรส คำขอเปิดบัญชีจากธนาคาร เป็นต้น

ตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็น ทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวนี้ ก็มีข้อดีและข้อเสีย กล่าวคือ ตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่เขียนขึ้นใหม่ (Request Standards) โดย

ข้อดี ตรงที่สามารถจัดหาเครื่องมือ เครื่องเขียน สภาพของเอกสารให้ตรง หรือคล้าย หรือเป็นแบบเดียวกันกับในเอกสารของกลางได้โดยเฉพาะ ถ้าเป็นประเด็นที่ตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับลายมือเขียนข้อความ ก็สามารถได้ตัวอย่างลายมือ ที่มีข้อความตรงกันกับลายมือในเอกสารของกลาง

ข้อเสีย ก็คือ ผู้ต้องหามักจะแกล้งเขียน หรือเขียนดัดแปลงให้ผิดไปจากลายมือปกติได้

ตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็นประเภทที่มีอยู่เดิมแล้ว (Incidental Standards) มีความสำคัญมากสำหรับใช้ในการตรวจเปรียบเทียบกับลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่เป็นปัญหา เพราะเป็นตัวอย่างลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่มีคุณลักษณะของลายมือปกติ

ข้อดี คือ ได้ลายมือชื่อหรือลายเซ็นปกติ โดยไม่มีการดัดแปลง หรือแกล้งเขียนให้ผิดไปจากสภาพปกติ และได้ระยะเวลาของการเขียนใกล้เคียงกันกับระยะเวลาในเอกสาร ของกลาง

ข้อเสีย คือ สภาพของเอกสาร หรือเครื่องมือ เครื่องเขียน อาจจะไม่ตรงกันกับสภาพของเอกสารหรือเครื่องมือเครื่องเขียนในเอกสารของกลางและมีข้อความไม่ตรงกันข้อความในเอกสารของกลาง กรณีที่มีการตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับลายมือเขียนข้อความ

จากข้อดีและข้อเสียของตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็นทั้งสองประเภทนี้ จึงมีความจำเป็นต้องมีตัวอย่างทั้งสองประเภทไว้ตรวจเปรียบเทียบกับลายมือที่เป็นปัญหา เพื่อผลในการตรวจพิสูจน์และ ลงความเห็นที่ถูกต้องแน่นอน

สำหรับการจัดทำตัวอย่างลายมือประเภทที่จัดทำขึ้นใหม่ (Request Standards) ได้กล่าวมาแล้วว่า ตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็นนั้น ผู้เชี่ยวชาญจะได้รับมาจากศาล ซึ่งพนักงานสอบสวน หรือผู้สอบสวนเป็นผู้จัดส่ง ซึ่งมีข้อปฏิบัติเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. พิจารณาดูเอกสารของกลางเสียก่อนว่า เป็นเอกสารที่มีลักษณะอย่างไร เช่น กระดาษ เครื่องเขียน ว่าเขียนด้วยอะไร เขียนในลักษณะใด หวัดหรือบรรจง และจัดเครื่องมือ เครื่องเขียนให้เหมือน หรือคล้ายคลึงกัน กับในเอกสารของกลาง

2. ในกรณีที่เป็นการตรวจลายมือเขียนข้อความให้เขียนตามคำบอกจนกระทั่ง เห็นว่า ได้ลายมือปกติ (ข้อความที่ให้เขียนอาจคิดขึ้นเองได้)

3. อย่าให้ผู้ต้องหาเห็นเอกสารของกลาง

4. อย่าบอกตัวสะกด การันต์ วรรค จิต ตอน

5. เมื่อผู้ต้องหาเขียนเสร็จแผ่นหนึ่งให้เก็บเสีย แล้วจึงให้เขียนในแผ่นต่อไป

6. ในกรณีที่สังเกตเห็นตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็นมีลักษณะแตกต่างกับลายมือที่เป็นปัญหามาก ควรให้เขียนทั้งมือซ้ายและมือขวา และตรวจบันทึกลักษณะของผู้เขียนตัวอย่างลายมือไว้ด้วย

7. ให้ผู้เขียนตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็น ลงลายมือชื่อรับรองลายมือไว้ทุกฉบับ

ในส่วนการจัดหาตัวอย่างลายมือประเภทที่มีอยู่เดิมแล้ว (Incidental Standards) ตัวอย่างลายมือประเภทนี้ จะหาได้จากลายมือเก่าๆ ที่เจ้าของลายมือเคยเขียนทิ้งไว้ เช่น จากจดหมาย เชื่อกันการที่ส่งจ่ายแล้ว ในบัตรตัวอย่างลายมือชื่อที่ให้ไว้กับธนาคาร เป็นต้น

2.4 วิธีการปลอมลายมือเขียน และลายมือชื่อหรือลายเซ็น

การปลอมลายมือเขียน และลายมือชื่อหรือลายเซ็น มักกระทำกันในหลายรูปแบบ เช่น การปลอมสัญญา การปลอมแก้ไขพินัยกรรม เช็ค ตัว หนังสือเดินทาง เป็นต้น โดยลักษณะต่างๆ ของการปลอมแปลงแล้วสามารถแบ่งได้ 5 แบบ คือ

1. การปลอมโดยวิธีเลียนแบบ ซึ่งผู้ที่ปลอมต้องศึกษาลายมือ ลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่ต้องการจะปลอม และฝึกจนกระทั่งสามารถทำได้เหมือนของจริงจึงได้ทำการปลอม การปลอมวิธีนี้

มีลักษณะที่แตกต่างกันเห็นได้ชัดจากลักษณะโดยทั่วไป เช่น รูปร่างลักษณะของตัวอักษรหรือลายมือชื่อ การจัดช่องไฟของตัวอักษร จะแตกต่างจากลายมือจริง

2. การปลอมโดยวิธีเขียนขึ้นมาเอง เป็นการปลอมโดยวิธีใช้ลายมือหรือลายมือ ชื่อที่แท้จริงแม่แบบแล้วลากเส้นตามแบบ ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น ใช้ไฟส่องทะลุหรือใช้กระดาษลอกลาย การปลอมโดยวิธีนี้จะแตกต่างจากลายมือจริงในความเร็วของการเขียน รอยหยุดปากกา

3. การปลอมโดยวิธีเขียนขึ้นเอง ผู้ปลอมจะเขียนขึ้นมาลอยๆ ไม่ได้ มีแบบอย่างแท้จริงมาเป็นต้นแบบ ลักษณะของการปลอมโดยวิธีนี้จะมีลักษณะของรูปแบบของลายมือแตกต่างกันไปคนละแบบ

4. การปลอมโดยใช้วิธีใช้หลายๆ คน ปรับแต่ง

5. การปลอมโดยวิธีจับมือเขียน พบมากในคดีแพ่ง เรื่องมรดก

ส่วนใหญ่แล้วจะพบ 2 แบบแรก คือ วิธีเลียนแบบและลอกทาบแบบ ตามหลักทั่วไปแล้วลายเซ็นหรือการเขียนเป็นลักษณะและความสามารถเฉพาะตัว ผู้อื่นจะเลียนแบบ ลอกแบบไม่ได้ เพราะฉะนั้นผู้จะเลียนแบบต้องมีแบบ การปลอมต้องปลอมให้เหมือนที่สุด

2.5 การตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนและลายมือชื่อหรือลายเซ็น

ผู้ตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนลายมือชื่อหรือลายเซ็น จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีความชำนาญและประสบการณ์มากเพียงพอที่จะวินิจฉัยให้ได้ว่า อะไรคือความผิดปกติของลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และอะไรคือความแตกต่างของลายมือชื่อหรือลายเซ็นตัวอย่าง ลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่ใช้ตรวจมีความสำคัญมากที่สุด เพราะตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักวิชา จะเป็นเครื่องชี้บอกให้ผู้ชำนาญลงความเห็นได้อย่างถูกต้องเมื่อได้ทำการตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบตามหลักวิชาแล้ว แต่ในทางตรงกันข้าม ตัวอย่างลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่ไม่สมบูรณ์ถูกต้องตามหลักวิชาการตรวจพิสูจน์ลงความเห็นในเรื่องนั้นๆ ก็อาจคลาดเคลื่อนหรืออาจทำให้การลงความเห็นไม่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีได้

1. วิธีการเก็บตัวอย่างลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็น ควรยึดหลักที่ถูกต้อง คือ

1. ให้เขียนตามคำบอกจนกว่าจะได้ลายมือปกติ

2. อย่าให้ผู้เขียนเห็นเอกสารของกลาง

3. เมื่อเขียนเสร็จแผ่นหนึ่งให้เก็บ แล้วจึงให้เขียนแผ่นใหม่

4. อย่างบอกตัวสะกดการันต์ หรือเครื่องหมายวรรคตอน

5. พยายามจัดอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องเขียนให้คล้ายคลึงกันในเอกสารของกลางมากที่สุด เช่น กระดาษมีบรรทัดหรือกระดาษไม่มีบรรทัด เขียนด้วยปากกาหรือดินสอ

6. ให้เขียนข้อความตามข้อความในเอกสารของกลาง

7. ในกรณีที่ตรวจลายเซ็นปลอมก็ให้หาลายเซ็นที่แท้จริงส่งไปประกอบการตรวจพิสูจน์ด้วย

8. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเกิดสงสัยในระหว่างให้ผู้ต้องหาเขียนลายเซ็นต่อหน้า ควรให้ผู้ต้องหาเซ็นหรือเขียนทั้งมือซ้ายและมือขวา

9. ตัวอย่างลายมือ ควรให้มีทั้งการเขียนช้าและเขียนเร็ว

10. จะต้องบันทึกลักษณะของผู้เขียนว่าพยายามคัดแปลงลายมือหรือไม่

11. ให้ผู้ต้องหาบันทึกรับรองลายมือ โดยการลงลายมือชื่อไว้ทุกแผ่น รวมทั้งพนักงานสอบสวนด้วย

2. วิธีการตรวจการปลอมลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็น

1. ลายเส้นชัด การปลอมลายมือชื่อโดยวิธีเลียนแบบ สังเกตดูจะเห็นว่าลายเส้นจะชัดกว่าของจริง ไม่มีเส้นหนักเบา

2. ลากเส้นทับกันได้ การเซ็นชื่อของตัวเองแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน ถ้าลายเซ็นสองลายเซ็นทับกันได้สนิท แสดงว่าเป็นการปลอมโดยวิธีลากทาบแบบ

3. ลากเส้นในการเซ็นปลอมนั้น เส้นจะไม่เรียบเสมอ เพราะการลากเส้นไม่ได้ลากครั้งเดียว เป็นการลากเส้นอย่างช้าๆ บางทีจะมีรอยต่อของเส้นด้วย ลักษณะของเส้นจึงดูไม่เป็นธรรมชาติ

หลักสำคัญ ของวิธีการตรวจเป็นลายมือเดียวกันหรือไม่ มี 2 ประการ คือ

1. ลายมือที่คู่จะต้องไม่มีลักษณะแตกต่างในลายมือนั้น
2. ลายมือที่คู่จะต้องมีลักษณะพิเศษในลายมือนั้นเพียงพอ

คุณสมบัติ ของตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็น ที่ควรรับรองว่าเป็นตัวอย่างที่ถูกต้องตามหลักวิชา คือ

1. ต้องเขียนต่อหน้าศาลหรือพนักงานสอบสวน หรือพยานบุคคล
2. เป็นลายมือที่เจ้าของรับรอง
3. เชื่อได้ว่าเป็นลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่เขียนติดต่อกัน

การที่ผู้ชำนาญต้องการตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็นให้มากที่สุด ก็เพื่อที่จะเห็นความผิดเพี้ยนตามธรรมชาติของลายมือนั้น (Natural Variations) และคุณสมบัติของลายมือเฉพาะตน (Individuality)

ในการลงความเห็นว่ายลายมือเขียน ลายมือชื่อและลายเซ็นปลอมหรือไม่นั้น ให้ใช้คำ

1. จึงลงความเห็นว่าเป็นลายมือของคนคนเดียวกัน

2. จึงลงความเห็นว่าเป็นไม่ใช่ลายมือของคนคนเดียวกัน

3. แนวคิดเกี่ยวกับความเครียด (Stress)

3.1 ความหมายของความเครียด

ความหมายของความเครียด ในศตวรรษที่ 19 นักวิชาการคนแรกที่มีความสนใจในเรื่องความเครียด คือ Claude Bernard ต่อมาเมื่อผู้กล่าวถึงความเครียดไว้ว่า “ความเครียดเป็นการปรับตัวของร่างกายเพื่อรักษาความสมดุล เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่มารบกวน” (Lazarus, R.S., 1969: 53-54) ส่วนคำว่า “Stress” ซึ่งหมายถึงความเครียดนั้นพจนานุกรม Webster’s New Universal Dictionary of The English Language (Webster, 1976 : 1801) ได้ให้ความหมายว่า “เป็นความกลัดกลุ้มอย่างมาก อันเกิดจากสถานการณ์ที่ยุ่งยากหรือบางสิ่งบางอย่างที่เป็นสาเหตุของเงื่อนไขเหล่านี้” และที่ปรากฏในพจนานุกรม Dictionary of Behavioral Science (Wolman, B.B. 1973: 956) ซึ่งให้ความหมายว่า “เป็นความกดดันหรือความกลัดกลุ้มอันเนื่องมาจากความทุกข์ยากของร่างกายหรือจิตใจ หรือเกิดจากสถานการณ์ที่ยุ่งยาก” นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของความเครียดไว้มากมายในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น

กองสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2541) ให้ความหมายว่า ความเครียดเป็นปฏิกิริยาตอบสนองของร่างกาย จิตใจ ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าภายในและภายนอก ซึ่งอาจเป็นบุคคล ความรู้สึกนึกคิด สถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลจะรับรู้ได้ว่าเป็นภาวะที่กดดัน ถูกคุกคาม บีบคั้น ถ้าบุคคลนั้นสามารถปรับตัวและมีความพึงพอใจ จะทำให้เกิดการตื่นตัว เกิดพลังในการจัดการกับสิ่งต่างๆ อีกทั้งเป็นการเสริมความเข้มแข็งทางร่างกายและจิตใจ แต่ในทางตรงข้ามถ้าไม่มีความพึงพอใจและไม่สามารถปรับตัวได้ จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความเครียด ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียสมดุลในการดำเนินชีวิตในสังคมได้

Selye, H. (1976) กล่าวว่า ความเครียดเป็นภาวะที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้นทั้งภายในและภายนอกร่างกาย ซึ่งมาคุกคามหรือขัดขวางการทำงาน การเจริญเติบโต และความต้องการของมนุษย์เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในร่างกายเกี่ยวกับโครงสร้างและปฏิกิริยาทางเคมี เพื่อต่อต้านการคุกคามนั้น ทำให้ร่างกายและจิตใจขาดสมดุล เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม

ไพรัตน์ ขมิณฑกุล (2541: 69) ได้กล่าวถึงความเครียดไว้ว่า ความเครียด (Stress) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Stringers” ซึ่งแปลว่าความขึงเกลียว ความเครียดเป็นปฏิกิริยาที่ตอบสนองต่อสิ่งที่มาคุกคามร่างกายและจิตใจ เมื่อบุคคลมีความเครียดจะปรากฏอาการทางร่างกาย ได้แก่

ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ มือสั่น และอาการทางจิต ได้แก่ ความวิตกกังวล ซึมเศร้า หงุดหงิด ฉุนเฉียว ซึ่งผู้มีอาการทางจิตเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยเสริมที่ส่งผลให้ฆ่าตัวตายได้

Campbell, R.J. (1998) ให้ความหมายไว้ว่า ความเครียดเป็นสิ่งที่รบกวนต่อการทำหน้าที่ของสิ่งมีชีวิต และผลกระทบจะชัดเจนขึ้นเมื่อมีตัวกระตุ้นความเครียดต่อบุคคล และมีปฏิกิริยาโต้ตอบทางจิตใจ โดยอาจเกิดความรู้สึกกดดันขึ้นในทันทีขณะเผชิญสภาวะความขัดแย้งทางความคิดและพฤติกรรม

Farmer *et al.* (1987) กล่าวถึงความเครียดว่าเป็นระดับความวิตกกังวลที่บุคคลรับรู้ขึ้นเนื่องมาจากสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์เดียวกันนี้ ทำให้บุคคลมีความเครียดแตกต่างกัน

Mondy, B.A. (1988) กล่าวว่า ความเครียดเป็นสภาวะผิดปกติที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจคนผลกระทบของความเครียดมิได้มีเฉพาะความเจ็บป่วยเท่านั้น แต่ยังส่งผลถึงการหย่อนประสิทธิภาพในการทำงานด้วย

Luthans, F. (1989) ได้ให้ความหมายของความเครียดในเชิงจัดการไว้ว่าเป็นอาการตอบสนองที่เกิดขึ้นเนื่องจากสภาวะแวดล้อมภายนอก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อร่างกาย สภาพจิตใจ และสามารถทำให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมของบุคคล

นอกจากนั้น Dorle, H. (1990: 6) ได้ให้ทัศนะของความเครียดเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าภายนอก จนก่อให้เกิดการปรับตัวเพื่อจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้น

จากที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้ผู้วิจัยนำมาสรุปรวมความหมายของความเครียด และขยายความไว้ดังนี้ “ความเครียด หมายถึง สภาวะขาดสมดุลทางร่างกาย และหรือจิตใจ อันเป็นผลมาจากมีสิ่งเร้าหรือปัจจัยมากระตุ้นจนส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่สบายกาย ไม่สบายใจ มีอาการผิดปกติต่างๆ เกิดขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนพฤติกรรม เช่น ปวดศีรษะ หงุดหงิด นอนไม่หลับ (สภาวะความเจ็บป่วย) การตัดสินใจช้า ขาดสมาธิ คิดฟุ้งซ่าน (สภาวะหย่อนประสิทธิภาพ) มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเช่น การเครียดจัดการกับตัวเองด้วยการดื่มสุรา สูบบุหรี่ เสพสารเสพติด เที่ยวกลางคืน แสดงกริยาก้าวร้าว การสัมผัสผู้อื่นอย่างไม่เหมาะสมหรือรุนแรง (สภาวะความขัดแย้ง) เป็นต้น ความหมายกล่าวโดยสรุป หมายถึงสภาวะที่ร่างกายและจิตใจมีความรู้สึกตอบสนองต่อความกดดันจากสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งที่มาคุกคามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และพฤติกรรม ซึ่งก่อให้เกิดความวิตกกังวล กับข้อใจ หงุดหงิด ซึมเศร้า หรือขาดเชื่อมั่น เกิดความลำบากในการพิจารณาตัดสินใจในเรื่องต่างๆ

3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความเครียด

1. ทฤษฎีความเครียดของ Selye, H.

Selye, H. (1956: 31-33) กล่าวว่า ความเครียดเป็นการตอบสนองของบุคคลต่อตัวกระตุ้น (Stressor) ซึ่งการตอบสนองนั้น จะแสดงออกในลักษณะของกลุ่มอาการที่เฉพาะเจาะจงที่เรียกว่า กลุ่มอาการปรับตัวโดยทั่วไป (GAS: General Adaptation Syndrome) ซึ่งกลุ่มอาการที่เกิดขึ้นเป็น 3 ระยะ คือ

1.1 ระยะเตือน (Alarm Reaction)

เป็นปฏิกิริยาตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้าหรือตัวกระตุ้น ที่ก่อให้เกิดภาวะเครียดในระยะแรก ปฏิกิริยาในระยะนี้จะเกิดขึ้นเพียงระยะสั้นๆ ตั้งแต่เพียงไม่กี่นาทีถึง 48 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของตัวกระตุ้น ระยะเตือนนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

1. ระยะช็อก (Shock Phase)

เป็นระยะแรกของการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งบุคคลที่ถูกกระทบจะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงความสมดุลของร่างกาย ทำให้การดึงตัวของกล้ามเนื้อหัวใจลดลง หลอดเลือดไปเลี้ยงกล้ามเนื้อขยายตัว ในขณะที่หลอดเลือดฝอยส่วนปลายตามผิวหนังและช่องท้องหดตัว ถ้าปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นรุนแรงมาก ความดันโลหิตจะลดต่ำลงอาจมีการช็อก หรือหัวใจหยุดเต้นได้ การเปลี่ยนแปลงในระยะนี้ร่างกายยังไม่พร้อมที่จะปรับตัว และถ้ายังดำเนินต่อไปร่างกายจะถูกใช้พลังงานจนหมด ภายใน 24-48 ชั่วโมง นอกจากนี้จะมีกลไกการป้องกันตัวเอง ซึ่งจะเข้าสู่ระยะต้านช็อก

2. ระยะต้านช็อก (Countershock Phase)

เป็นระยะถัดจากระยะช็อก ซึ่งร่างกายเริ่มปรับตัวกลับตัวกลับเข้าสู่ภาวะสมดุล โดยจะมีการดึงเอากลไกการต่อสู้ของร่างกายออกมาช่วยเหลือ ระบบต่างๆ ของร่างกายเริ่มประสานกันอย่างมีระบบ อาการแสดงที่ตรวจพบคือ อัตราการเต้นของหัวใจจะแรงและเร็ว ความดันโลหิตสูงขึ้น หายใจเร็ว มีอาการคลื่นไส้หรืออาเจียน ม่านตาขยาย และเหงื่อออกมาก

1.2 ระยะต่อต้าน (Stage of Resistance)

สิ่งมีชีวิตจะปรับตัวอย่างเต็มที่ต่อตัวกระตุ้นให้เกิดความเครียด และผลที่ตามคืออาการจะดีขึ้นหรือหายไป ลักษณะที่ปรากฏในระยะนี้จะแตกต่าง หรือมีลักษณะตรงกันข้ามกับระยะเตือน แต่ถ้าสิ่งมีชีวิตนั้นยังได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดความเครียดอยู่ สิ่งมีชีวิตนั้นจะสูญเสียการปรับตัวอีก และจะเข้าสู่ระยะที่ 3 คือระยะหมดหวัง

1.3 ระยะหมดหวัง (Stage of Exhaustion)

เนื่องจากความสามารถในการปรับตัวของสิ่งมีชีวิตต้องมีจุดจบ ถ้าตัวกระตุ้นก่อให้เกิดความเครียดรุนแรงและไม่สามารถจะขจัดออกไปได้ สิ่งมีชีวิตจะเกิดการหมดกำลัง อาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระยะเตือนก็จะกลับมาอีก และถ้าหากไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือประคับประคองจากภายนอกอย่างเพียงพอ กลไกการปรับตัวจะล้มเหลว เกิดโรคและเสียชีวิตในที่สุด

2. ทฤษฎีของ Joan Riehl (อ้างถึงใน ศรีสวัสดิ์ นนท์ประเสริฐ, 2541: 42-43)

ได้กล่าวถึงกระบวนการของความเครียด (Stress Process) ไว้ดังนี้คือ เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เกิดความเครียด ร่างกายจะเกิดความเครียดและเกิดสภาพการตอบสนองหรือเปลี่ยนแปลงทางร่างกายซึ่งเป็นผลมาจากความเครียด ปฏิกริยาตอบสนองจากการปรับตัวของร่างกายต่อภาวะความเครียด อาจออกมาในทางบวกหรือลบก็ได้ ในการปรับตัวอาจมีได้หลายวิธี เช่น อาจหลีกเลี่ยงหรือป้องกันการข้องเกี่ยวกับสิ่งกระตุ้นให้เกิดความเครียด ในการปรับตัวของร่างกายเมื่อได้รับความเครียด จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงภายในร่างกาย ซึ่งอาจทำให้เกิดการเพิ่มหรือลดการทำงานของร่างกายได้ ขึ้นอยู่กับความรุนแรง การประสานงานของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย และวิถีทางการปรับตัวของมนุษย์

Joan Riehl ได้กำหนดลักษณะดัชนีตัวบ่งชี้ของความเครียด (Stress Index) ไว้ 6 ประการ คือ

2.1. ผลของความเครียด (Stress Quotient) เป็นสัดส่วนระหว่างความเครียดเฉพาะ (Specific Stress) และผลรวมของความเครียด (Total Stress) โดยที่ผลรวมของความเครียดเป็นความเครียดที่สะสมอยู่ จากประสบการณ์ในอดีตและยังมีผลต่อมนุษย์ในปัจจุบัน เช่น ความกลัว ความกังวล ความล้มเหลว ความพิการ หรือความต้านทานของร่างกาย เป็นต้น

2.2 สัดส่วนของความเครียดที่สังเกตเห็นและตามคำบอกเล่า (Objective and Subjective Ratio) เป็นความสัมพันธ์เชิงปริมาณระหว่างความเครียดที่วัดได้จากการสังเกตของเราเอง และความเครียดที่ได้จากการบอกเล่าหรือแปลความ

2.3 ความรุนแรงของความเข้มข้นของความเครียด (Intensity of Stress) เป็นการแบ่งความเข้มของความเครียดออกเป็นระดับสูง (Severe) ปานกลาง (Moderate) หรือต่ำ (Mild) ถ้าความเครียดสูงย่อมต้องการความช่วยเหลือด้วยการลด ถ้ามีระดับปานกลางหรือต่ำย่อมต้องการการประคับประคอง การดูแล จึงต้องขึ้นอยู่กับความคงทนของอวัยวะนั้นๆ ต่อความเครียด การเตรียมพร้อมเพื่อปรับให้เข้ากับความเครียด สัดส่วนของความเครียดและทิศทางของความเครียด

2.4 ขอบเขตของผลกระทบ (Scope of Impact) เป็นการกระจายความเครียด

2.5 ความไวในการเกิดผลกระทบ (Speed of Impact) ระยะเวลาของการเกิดสิ่งเร้าที่แตกต่างกันไป

2.6 ระยะเวลาที่เกิด (Duration) ย่อมให้ผลที่เฉพาะต่อภาวะความเครียด และการปรับตัวของร่างกายแล้วแต่บุคคล

ในช่วงที่ร่างกายมีการปรับตัวอันเนื่องมาจากภาวะความเครียด Riehl ได้กำหนดดัชนีชี้ปฏิกริยาของความเครียด (Stress Reaction Index) นำมาประยุกต์ใช้กับภาวะความเครียดและการปรับตัว โดยปฏิกริยาความเครียดที่พบได้ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางรู้สึก (Affective Change) เป็นความผิดปกติหรือความเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้สึก ซึ่งจะปรับไปตามระดับอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์
2. การเปลี่ยนแปลงทางความคิด (Cognitive Change) เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางความคิด การตัดสินใจ และความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น
3. การเปลี่ยนแปลงทางจิต (Psychological Change) เป็นปฏิกิริยาต่อความเครียดที่ครอบคลุมไปถึงการตอบสนองหรือการแสดงออก ที่มีต่อภาวะความเครียดทางชีววิทยาและทางจิต
4. การเปลี่ยนแปลงทางกิจกรรม (Activity Change) เป็นการตอบสนองของร่างกายทั้งตัว ทำให้เกิดพฤติกรรม 6 อย่าง ซึ่งสามารถจะสังเกตหรือค้นหาได้ เช่น การใช้แบบแผนของพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมต่างๆ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการควบคุมพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงทางด้านความไวต่อสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา และพฤติกรรมซึ่งแสดงถึงการรับรู้ต่อความจริงบิดเบือนไป

3.3 สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียด

ความเครียดเป็นสภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้เผชิญกับข้อเรียกร้องหรือความต้องการ หรือแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะคุกคามสวัสดิการของคนนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ความเครียดเกิดขึ้นได้เสมอกับบุคคลทุกสายอาชีพ จากการสำรวจพบว่าผู้ที่มีความเครียดสูง มักจะทำให้ตัวเองขาดการควบคุมหรืออยู่ในโลกของจินตนาการ บุคคลที่อยู่ในสภาวะความเครียดสูงจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน ความแตกต่างของบุคคลในการรับรู้ และการตอบสนองที่มีผลต่อความเครียดในระดับที่แตกต่างกัน สำหรับอาการทางร่างกายที่ทำให้พฤติกรรมของผู้มีความเครียดเปลี่ยนไป เช่น อารมณ์หงุดหงิด ความอดทนต่ำ รู้สึกอึดอัดตลอดเวลา ไม่สนใจผู้คนขาดความควบคุมตัวเอง

ผู้วิจัยได้สรุปสาเหตุความเครียดจากนักวิชาการบางท่านมาไว้ดังนี้ ดังนี้

ชูทิพย์ ปานปรีชา (2529 : 486-488) อ้างอิงมาจากกฤษฎา ชลวิริยะกุล, นิวัติ เอี่ยมเที่ยง และกรรณิการ์ วุฒิพงษ์วร โชค. 2539 : 10) รายงานถึงความเครียด ดังต่อไปนี้

1. สาเหตุภายใน หมายถึง ความเครียดที่เกิดจากสาเหตุหรือปัจจัยต่างๆ ที่มาจากตัวคน สามารถแยกสาเหตุในตัวคน ได้เป็น 2 ชนิด คือ

1.1 สาเหตุทางร่างกาย เป็นภาวะบางอย่างของร่างกายที่ทำให้เกิดความเครียด เนื่องจากร่างกายและจิตใจเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ เมื่อส่วนหนึ่งส่วนใดชำรุดหรือเจ็บป่วย จะทำให้อีกส่วนหนึ่งชำรุดหรือเจ็บป่วยไปด้วย ฉะนั้นเมื่อร่างกายเครียดจะทำให้จิตใจเครียดด้วยภาวะต่างๆ ที่เป็นสาเหตุของความเครียดนี้ ได้แก่

1.1.1 ความเมื่อยล้าทางร่างกาย เป็นสภาพของร่างกายที่ไม่สมบูรณ์ แข็งแรง หรือไม่ผ่านการทำงานอย่างหนักและนาน

1.1.2 ร่างกายได้รับการพักผ่อนไม่เพียงพอ เป็นสภาพของร่างกายที่เกิดจากการตรากตรำทำงานอย่างหนักและนาน

1.1.3 รับประทานอาหารไม่เพียงพอ ไม่ถูกสุขลักษณะทำให้ร่างกายหิว โหຍ น้ำตาลในเลือดต่ำ ร่างกายขาดวิตามินและเกลือแร่ ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการให้พลังงานแก่ร่างกาย ทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย

1.1.4 ความเจ็บป่วยทางร่างกาย เช่น มีโรคประจำตัว ได้รับการผ่าตัดใหม่ ทำให้ไม่ยอมอาหาร เนื้อเยื่อของอวัยวะที่ป่วยถูกทำลายหรือทำงานไม่ได้ดี เสียน้ำ เสียเลือด เป็นผลให้ร่างกายอ่อนเพลีย

1.1.5 ภาวะติดสุราและยาเสพติด ซึ่งสุราและยาเสพติดมีสารไปกดประสาท ทำให้ร่างกายต้องใช้พลังงานมาก เป็นผลให้ร่างกายอ่อนเพลีย อ่อนแอมากขึ้นทุกขณะ

1.2 สาเหตุทางจิตใจ สภาพทางจิตใจบางอย่างสามารถก่อให้เกิดความเครียด คือ

1.2.1 อารมณ์ไม่ดีทุกชนิด ได้แก่ ความกลัว ความวิตกกังวล ความโกรธ ความเศร้า อารมณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกทุกข์ใจ ไม่สบายใจ โดยเฉพาะความเศร้า ทำให้ความรู้สึกสิ้นหวัง ไม่คิดต่อสู้ ความรู้สึกทั้งหมดนี้ทำให้เกิดความเครียด

1.2.2 ความคับข้องใจเป็นภาวะของจิตใจเกิดขึ้นเมื่อความต้องการถูกขัดขวาง ทำให้มีปัญหาต้องเผชิญ เกิดความรู้สึกไม่พอใจ โกรธ วิตกกังวล จิตใจเหมือนถูกบีบคั้น เกิดความเครียดขึ้นมา

1.2.3 บุคลิกภาพบางประเภท ทำให้เกิดความเครียดได้ เช่น

1. เป็นคนจริงจังกับชีวิต (Perfectionist) ทำอะไรต้องทำให้ได้ดี สมบูรณ์แบบ เจ้าระเบียบเป็นคนตรง มีมาตรฐานในการดำเนินชีวิตสูง มีความสามารถในการทำงานเหนือกว่าผู้อื่น ทำให้ตลอดชีวิตต้องทำงานหนักและต้องทำงานทุกอย่างด้วยตัวเอง จึงเกิดความเครียดได้ง่าย

2. เป็นคนใจร้อน รุนแรง ก้าวร้าว ควบคุมอารมณ์ไม่อยู่ คนประเภทนี้ อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้มาก มีการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาด้วย ทำให้เกิดความเครียด

3. เป็นคนต้องพึ่งพาคนอื่น คนประเภทนี้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกว่าตนเองไม่เก่ง ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่กล้าทำอะไรด้วยตนเอง

2. สาเหตุภายนอก หมายถึง ปัจจัยต่างๆ นอกตัวคนที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความเครียด ซึ่งได้แก่

2.1 การสูญเสียสิ่งที่รัก ได้แก่ การสูญเสียคนรัก ของรัก ทรัพย์สินหน้าที่การงาน การแต่งงาน หรือถูกให้ออกจากงาน ถูกลดตำแหน่ง หรือย้ายงาน ธุรกิจล้มละลาย

2.2 การเปลี่ยนแปลงในชีวิต พบว่า ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตทุกคนจะมีจิตใจแปรปรวน ทำให้เกิดความเครียดไม่มากนักย่อย ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ได้แก่ เข้าโรงเรียน ครั้งแรก ทำงานครั้งแรก สมรสใหม่ๆ มีบุตรคนแรก วยหมดประจำเดือน ปลดเกษียณอายุใหม่ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ทำให้ต้องปรับตัว ก็เป็นสาเหตุของความเครียดชนิดหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน โดยไม่ได้คาดคิด หรือไม่ได้เตรียมตัวไว้ก่อน เช่น การย้ายโรงเรียน ย้ายงาน การย้ายที่อยู่ หรืออพยพย้ายถิ่น เป็นต้น

2.3 ภัยอันตรายต่างๆ ที่คุกคามชีวิตและทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือภัยธรรมชาติ เช่น อยู่ในถิ่นที่มีโจรผู้ร้ายชุกชุม ถูกขู่จะทำร้ายร่างกาย อยู่ในสนามรบ น้ำท่วม และไฟไหม้ ภาวะดังกล่าวทำให้เกิดความกดดันบีบคั้นจิตใจอย่างรุนแรง เกิดความเครียดอย่างรุนแรง

2.4 ทำงานชนิดที่ทำให้เกิดความเครียด เช่น ขาดความปลอดภัยในที่ทำงาน งานเสี่ยงอันตราย งานที่ไม่พึงพอใจ มองไม่เห็นความสำคัญของงานที่ทำอยู่

2.5 ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ยากจน เป็นหนี้สิน ทำให้ภาวะเจริญเติบโต ไม่สมบูรณ์ ขาดอาหาร เรียนได้ไม่เต็มที่ อยู่ในชุมชนแออัด ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้เกิดความวิตกกังวล หวาดกลัว คิดมาก บีบคั้นจิตใจ เกิดความเครียดได้

2.6 สภาพของสังคมเมือง มีคนหลังไหลเข้ามาอยู่ หางานทำในเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ อยู่กันแออัด ชีวิตต้องแข่งขัน ต่างคนต่างอยู่ ขาดอากาศที่บริสุทธิ์หายใจ สภาพดังกล่าวทำให้เกิดความเครียดได้

นิภา พิษยาน (2530) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของความเครียด โดยจำแนกสาเหตุของความเครียดไว้เป็น 4 ประการ คือ

1. ความคับข้องใจ (Frustration) เป็นสถานการณ์ที่คนเราไม่สามารถปฏิบัติให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม

2. ภัยคุกคาม (Threat) เป็นความรู้สึกหวั่นกลัวในภัยอันตรายล่วงหน้า อันเป็นผลมาจากได้เรียนรู้ประสบการณ์ที่ผ่านมาด้วยตนเอง หรือจากประสบการณ์อ้อม ภัยคุกคามยิ่งมากเพียงไร ก็ยิ่งก่อให้เกิดอารมณ์เครียดมากขึ้น

3. ความรู้สึกขัดแย้งในใจ (Conflict) เกิดขึ้นจากการกระทำสองอย่าง มีพฤติกรรมและจุดมุ่งหมายที่ไม่สอดคล้องกัน เกิดกระทบกระทั่งกันซึ่งกันและกัน และส่งผลให้ต้องทำการตัดสินใจ

4. ความวิตกกังวล (Anxiety) เป็นปฏิกิริยาโต้ตอบสถานการณ์บางอย่างที่ทำให้คนเรตกอยู่ในภาวะอี้อัดและกังวลใจ

Taylor, S.E. (1986: 171-172) ได้กล่าวถึงภาวะความเครียดในการปฏิบัติงานไว้ว่า ในองค์กรต่างๆ มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดแก่ผู้ปฏิบัติงาน 6 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยภายในลักษณะงานเอง เช่น สภาพการทำงานไม่ดีเนื่องจากการออกแบบงานที่ไม่เหมาะสม หรือการออกแบบสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ไม่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงาน การที่ต้องปฏิบัติงานเป็นผลัด ซึ่งรบกวนขบวนการทางสรีระวิทยาของผู้ปฏิบัติงาน งานที่หนักหรือมีความซับซ้อนของงานเกินความสามารถของผู้ปฏิบัติ งานที่น่าเบื่อ จำเจ หรือไม่น่าสนใจ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ล้วนส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเครียดได้ง่าย

2. บทบาทในองค์กร เช่น บทบาทที่คลุมเครือไม่ชัดเจน ความขัดแย้งในบทบาท เป็นต้น

3. ความก้าวหน้าในงานอาชีพ เช่น ไม่ได้รับความก้าวหน้าเท่าที่ควร หรือไม่ทราบแนวทางความก้าวหน้า ก็เป็นเหตุทำให้เกิดความเครียดได้

4. สัมพันธภาพภายในหน่วยงาน สัมพันธภาพที่ดีจะช่วยลดภาวะเครียดได้ เนื่องจากมีการเกื้อหนุน และเป็นแรงสนับสนุนทางสังคมประการหนึ่ง ส่วนสัมพันธภาพที่ไม่ดีจะนำไปสู่ปัญหาด้านบทบาท และความเครียดของบุคคล ซึ่งแสดงออกในรูปของความไม่พึงพอใจในงาน

5. ความขัดแย้งและคลุมเครือในบทบาท

6. ความแตกต่างในเป้าหมายของพนักงานและองค์กร

นอกจากนี้ Giordano, D.A. and Dorothy, D.E. (1993) ได้แบ่งสาเหตุของความเครียดไว้ 3 ประการ คือ

1. ความเครียดจากพฤติกรรม (Psychosocial Causes of Stress) คือ สาเหตุของความเครียดที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมกับความรู้สึกและจิตใจที่แสดงออกถึงพฤติกรรมนั้น ซึ่งสามารถแบ่งได้ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การปรับตัว ปริมาณงานที่มากเกินไป ความคับข้องใจ และการสูญเสีย

2. ความเครียดจากร่างกาย (Biological Causes of Stress) คือ สาเหตุของความเครียดที่เกี่ยวกับกระบวนการในร่างกาย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกสามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ จังหวะของกระบวนการในร่างกาย นิสัยการดื่มกิน การกินยารวมทั้งแอลกอฮอล์ มลพิษทางเสียง การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศและทัศนคติ

3. ความเครียดจากบุคลิกภาพ (Personality Causes of Stress) คือ สาเหตุของความเครียดที่เกี่ยวกับการรับรู้ ความเชื่อ ทักษะ บุคลิกภาพและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2542: 10) กล่าวว่า ความเครียดเกิดจากสาเหตุ 3 ประการ คือ

1. สาเหตุทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความกลัวว่าจะไม่สมหวัง กลัวจะไม่สำเร็จ หนักใจในงานหรือภาระต่างๆ รู้สึกว่าตนเองต้องทำสิ่งที่ยากเกินความสามารถ มีความวิตกกังวลล่วงหน้ากับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น

2. สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ได้แก่ การเปลี่ยนช่วงวัย การแต่งงาน การตั้งครรภ์ การเริ่มเข้าทำงาน การเปลี่ยนงาน การเกษียณอายุ การย้ายบ้าน การสูญเสียคนรัก เป็นต้น

3. สาเหตุการเจ็บป่วยทางกาย ได้แก่ การเจ็บไข้ ไม่สบายที่ไม่รุนแรง ตลอดจนไปถึงการเจ็บป่วยด้วยโรคที่รุนแรงและเรื้อรัง เช่น เบาหวาน มะเร็ง ความดันโลหิตสูง เป็นต้น

Robbins, S.P. (2000: 565-568) อธิบายว่าความเครียดมีสาเหตุจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี

2. ปัจจัยทางด้านองค์การ (Organizational Factors) ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่

2.1 ปริมาณงาน (Task Demands) หมายถึง ตัวงาน เงื่อนไขการทำงาน สถานที่ทำงาน หากมีมากเกินไปหรือไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดความเครียดได้

2.2 บทบาทในงาน (Role Demands) หมายถึง บทบาทในงานที่ขาดความสมดุล เช่น มากเกินไป น้อยเกินไป ไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสม

2.3 สัมพันธภาพ (Relationships) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในองค์การที่ไม่ราบรื่น

2.4 โครงสร้างองค์การ (Organization Structure) หมายถึง การจัดโครงสร้างองค์การที่ไม่เหมาะสม

2.5 ภาวะผู้นำองค์การ (Organization Leadership) หมายถึง ภาวะผู้นำภายในองค์การที่เป็นปัญหาไม่สามารถทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

2.6 ช่วงชีวิตองค์การ (Organization Life Stage) หมายถึง วงจรชีวิตขององค์การ เช่น ช่วงก่อตั้ง ช่วงขยายงาน ช่วงชะลอตัว ช่วงถดถอย

3. ปัจจัยด้านบุคคล (Individual Factor) ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่

3.1 ปัญหาครอบครัว (Family Problems) หมายถึง ความสามารถในการจัดการปัญหาในครอบครัว

3.2 ปัญหาทางเศรษฐกิจ (Economic Problems) หมายถึง ความสามารถในการหาเงินรายได้และการใช้จ่ายเงินเพื่อการดำรงชีพ

3.3 บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล

Robbins, S.P. (2000: 570-572) กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลมีส่วนสำคัญต่อการแสดงอาการเครียด ความแตกต่างเหล่านี้ ได้แก่

1. การยอมรับ ผู้ที่มีการยอมรับจะสามารถลดระดับความเครียด ได้ดีกว่าผู้ที่ชอบต่อต้าน
2. ประสบการณ์ในงาน ผู้ที่เปลี่ยนงานใหม่จะมีความเครียดสูงกว่าผู้ที่ทำงานนั้นๆ มานาน เพราะบุคคลจะต้องใช้ความพยายามในการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับงานใหม่ ระดับความเครียดนี้จะลดลงต่อเมื่อบุคคลมีความชำนาญในงานนั้นแล้ว

3. ความเชื่ออำนาจควบคุมแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

3.1 ความเชื่ออำนาจควบคุมจากภายใน (Internal Locus of Control) คือความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่าจะทำให้งานประสบความสำเร็จด้วยการควบคุมสิ่งต่างๆ ให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการได้

3.2 ความเชื่ออำนาจควบคุมจากภายนอก (External Locus of Control) คือความเชื่อในอิทธิพลของสิ่งต่างๆ ว่ามีผลต่อชีวิตของตนและรอคอยที่จะตอบสนองต่อเหตุการณ์มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายริเริ่ม

4. ลักษณะต่อต้าน (Hostility) บุคคลที่มีลักษณะของการต่อต้านจะเกิดความเครียดได้ง่าย

นอกจากนี้ Baron, A.R.(2000: 226) อธิบายการเกิดความเครียดไว้เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นมาจากการมีสิ่งเร้าเป็นตัวก่อความเครียดมากระทบต่อร่างกาย (Physical) หรือจิตใจ (Psychological) ของบุคคล โดยบุคคลผู้นั้นรับรู้และประเมิน (Cognitive Appraisal) ตัวก่อความเครียดนั้นว่าเป็นสถานการณ์หรือภัยคุกคาม (Threatening Situation) ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตน (Beyond Control) เมื่อเกิดความเครียด เรื้อรังต่อเนื่อง (Prolonged Exposure) ก็จะส่งผลให้เกิดผลของความเครียดทางกาย ทางพฤติกรรม และทางจิตใจ ที่แสดงออกให้เห็นเป็นปฏิกิริยาย้อนกลับ (Adverse Reactions) ส่งผลเป็นความเจ็บป่วยทางกายและจิตใจ (Physical & Emotional Ailment) หรือการหย่อนประสิทธิภาพในควบคุมตัวเอง ทั้ง 3 ทาง คือ

1. ทางร่างกาย (Physical) เช่น การเจ็บป่วย ปวดศีรษะ โรคกระเพาะ ปวดหลัง เป็นต้น
2. ทางอารมณ์ (Psychological) เช่น อารมณ์เสีย หงุดหงิด โกรธ ซึมเศร้า เป็นต้น

3. ทางพฤติกรรม (Behavioral) เช่น คึดสุรา สูบบุหรี่ ไข้ยาเสพติด กรียาก้าวร้าว เป็นต้น
สรุปได้ว่า สาเหตุของความเครียดมาจากทั้งตัวก่อความเครียดทางกาย และตัวก่อความเครียดทางใจที่มากจากความจนควบคุมไม่ได้แล้วเกิดเป็นความเครียดอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วยทางร่างกายและอารมณ์ ตลอดจนการหย่อนประสิทธิภาพในการทำงาน

3.4 ประเภทของความเครียด

นักวิชาการได้แบ่งประเภทของกับความเครียดไว้ซึ่งผู้วิจัยขอนำมากล่าวไว้ในที่นี้ ดังนี้
นฤมล กิตตะชานนท์ (2529: 71) ได้แบ่งความเครียดออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเครียดที่มีได้เกิดจากงาน (Non Job Stress) เป็นความเครียดในชีวิตประจำวันของคนเรา เช่น ภาวะเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว เป็นต้น

2. ความเครียดที่เกิดจากงาน (Job Stress) เป็นความเครียดที่บุคคลได้รับจากการทำงาน เช่น ปัญหาต่างๆ ที่พบในที่ทำงาน ความกลัวที่จะไม่ได้เลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น

Albrecht, K. (1979: 86-97) ได้แบ่งประเภทของความเครียดตามสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดออกเป็น 4 อย่าง คือ

1. ความเครียดจากเวลา (Time Stress) เป็นความเครียดที่เกิดจากการมีเวลาไม่พอที่จะทำงานได้สำเร็จ

2. ความเครียดจากสถานการณ์ (Situational Stress) เป็นความเครียดที่เป็นผลมาจากบุคคลอยู่ในสภาพการณ์ที่ถูกครอบคลุมทางจิตวิทยา ซึ่งไม่สามารถควบคุมและแก้ไขสถานการณ์นั้นๆ ได้

3. ความเครียดจากการคาดการณ์ล่วงหน้า (Anticipatory Stress) เป็นความทุกข์ใจหรือกังวลใจต่อเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งเหตุการณ์นั้นอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้

4. ความเครียดจากการเผชิญหน้า (Encounter Stress) เป็นความทุกข์ใจต่อการที่ต้องติดต่อกับบุคคลที่เข้ากันไม่ได้ หรือเป็นความเครียดที่จะต้องเผชิญหน้ากับบุคคลที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาและไม่อาจจะคาดหวังไว้ว่า มนุษย์ที่จะพบนั้นจะเกิดพฤติกรรมอย่างไรออกมา

Gallagher, J. (1979: 95-99) แบ่งประเภทของความเครียดออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความเครียดทางร่างกาย (Physical Stress) เป็นความเครียดที่เกิดจากสิ่งที่มีมารบกวนหรือคุกคามต่อร่างกาย ซึ่งสิ่งรบกวนนี้อาจเป็นสิ่งที่เกิดจากภายในตัวบุคคลเอง เช่น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามวัย ความเจ็บป่วย เป็นต้น และสิ่งรบกวนนั้นอาจเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมภายนอกก็ได้ เช่น ความร้อน ความเย็น การขาดแคลนปัจจัย 4 ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

2. ความเครียดทางจิตใจ (Psychological Stress) เป็นความเครียดที่เกิดจากสิ่งรบกวนหรือคุกคามต่อจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของตน ซึ่งอาจเกิดจากภายในตัวของบุคคลเอง เช่น ความรู้สึก

ผิดหวัง ถูกดูถูก ถูกตอกย้ำความล้มเหลว ความรู้สึกอัดอั้นที่ไม่สามารถแสดงออก เป็นต้น หรืออาจเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น ความตึงเครียดของสถานการณ์รอบตัว สภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ หน้าที่การงาน และกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม เป็นต้น

Selye, H (1984: 282) ได้แบ่งความเครียดออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. ภาวะเครียดที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับสิ่งเร้าที่รุนแรงและทำให้เกิดโทษ
2. ภาวะความเครียดที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับสิ่งเร้าที่ไม่รุนแรงและไม่ทำอันตราย

สรุปได้ว่า ประเภทของความเครียดนั้น มีทั้งความเครียดที่ดีและความเครียดที่ไม่ดี แต่ไม่ว่าจะเป็นความเครียดประเภทใดที่จะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของบุคคลทั้งในด้านบวกและด้านลบ

3.5 ระดับของความเครียด

บุคคลแต่ละคนจะมีความเครียดไม่เท่ากันถึงแม้จะเป็นความเครียดชนิดเดียวกัน เพราะแต่ละบุคคลจะมีปฏิกิริยารุนแรงแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น และความเข้มของสิ่งที่มากระตุ้น ดังที่ Robert, S.L. (1978: 120) ได้กล่าวว่า ความรุนแรงและระยะเวลาที่ความเครียดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจนั้นขึ้นอยู่กับความรุนแรงที่ได้รับ มีผลทำให้ร่างกายมีการปรับตัว และมีพฤติกรรมเปลี่ยนไป อาจเป็นอยู่ชั่วคราว หรือเป็นระยะเวลานาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวของแต่ละบุคคล

นักวิชาการได้แบ่งระดับของความเครียดไว้ ซึ่งผู้วิจัยของนำมากล่าวไว้ในที่นี้พอสังเขป ดังนี้ ซูทิพย์ ปานปรีชา (2529: 483) ได้แบ่งระดับหรือความรุนแรงของความเครียดไว้เป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับแรก เป็นภาวะของจิตใจที่มีความเครียดอยู่เล็กน้อย ยังถือเป็นภาวะปกติ พบได้ในชีวิตประจำวันของทุกๆ คน ขณะกำลังเผชิญกับปัญหาต่างๆ หรือกำลังต่อสู้กับความรู้สึกที่ไม่ดีของตนเอง ความเครียดเล็กน้อยนี้ อาจไม่รู้สึกรู้หาเพราะความเคยชิน หรือรู้สึกเพียงเล็กน้อยพอทนได้ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาของร่างกาย ความนึกคิด อารมณ์และพฤติกรรมให้เห็นได้ชัด ไม่เกิดผลเสียในการดำรงชีวิต

2. ระดับสอง เป็นภาวะของจิตใจที่มีความเครียดปานกลาง เป็นระยะที่ร่างกายและจิตใจต่อสู้กับความเครียดที่มี แสดงออกให้เห็นโดยมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาของร่างกาย ความคิด อารมณ์ พฤติกรรมและการดำเนินชีวิต ความเครียดระดับนี้ เป็นสัญญาณเตือนภัยว่ามีความเครียดมากกว่าปกติต้องรีบหาทางขจัดสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดหรือผ่อนคลายความเครียดลงเสีย ถ้าปล่อยให้ความเครียดเพิ่มขึ้น จะทำให้เกิดพยาธิสภาพของร่างกายและจิตใจ เกิดเป็นโรคต่างๆ การดำเนินชีวิตประจำวันเสียไป ทำให้การทำงานเลวลงหรือผิด การตัดสินใจเสียไปด้วย

3. ระดับสาม เป็นภาวะของจิตใจที่มีความเครียดรุนแรง หรือเครียดมาก ร่างการและจิตใจพ่ายแพ้ต่อความเครียด มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจให้เห็นชัดเจน มีพยาธิสภาพหรือป่วยเป็นโรครุนแรง ทำให้การดำเนินชีวิตเสียไป การตัดสินใจผิดพลาด ระยะนี้ต้องการการดูแลช่วยเหลือและรักษาตัว แม้สาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดหมดไป หรือรู้จักผ่อนคลายความเครียดด้วยตนเอง ก็ยังไม่สามารถจะทำให้ความเครียดหมดไปได้โดยง่าย การช่วยเหลือตัวเองเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องมีผู้อื่นเข้ามาช่วยด้วย

Janis, T.L. (1952: 13) แบ่งระดับความเครียดออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ความเครียดระดับต่ำ (Mild Stress) คือมีความเครียดเกิดขึ้นน้อยมาก และหมดไปในระยะเวลาอันสั้นเพียงวินาทีหรือภายในชั่วโมงเท่านั้น มักเกี่ยวข้องกับสาเหตุเพียงเล็กน้อย ได้แก่ เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น ไปทำงานไม่ทันเวลา เป็นต้น

2. ความเครียดระดับกลาง (Moderate Stress) ความเครียดระดับนี้รุนแรงกว่า โดยมีระยะเวลานานเป็นชั่วโมง หรือหลายๆ ชั่วโมง จนกระทั่งนานเป็นวันเลยก็ได้ เช่น การเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรง ความเครียดจากการทำงานมากเกินไป ความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น

3. ความเครียดระดับสูง (Severe Stress) ความเครียดระดับนี้จะอยู่นานเป็นสัปดาห์ เป็นเดือน อาจเป็นปีก็ได้ เช่น การตายจาก การเจ็บป่วยที่รุนแรง การสูญเสียอวัยวะของร่างกายที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เป็นต้น

กองสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2533) ได้แบ่งระดับความเครียดเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ความเครียดในระดับต่ำ จะมีผลผลักดันให้การทำงานดีขึ้น ไม่เกียจคร้านหรือนิ่งเฉย
2. ความเครียดในระดับปานกลาง อาจจะมีผลกระทบต่อการกระทำ เช่น การนอนไม่หลับ คิดเหวี่ยง ยาเสพติด เป็นต้น

3. ความเครียดในระดับรุนแรง อาจทำให้เกิดการกระทำที่ก้าวร้าว ซึมเศร้า วิกลจริต ไม่สามารถควบคุมตนเองได้

4. ความเครียดในระยะยาว อาจทำให้เกิดโรคทางกายได้ เช่น โรคกระเพาะ โรคหัวใจ รวมทั้งแก่เร็ว อายุสั้น

ฉันทวนิช อัสวณนท์ (2543: 73) ได้แบ่งความเครียดออกเป็น 5 ระดับ

1. ความเครียดระดับต่ำกว่าปกติ ในทางทฤษฎีถือว่าเป็นไปได้น้อยที่บุคคลจะไม่มีอาการเครียด
2. ความเครียดระดับปกติ เป็นความเครียดที่เกิดขึ้นในระดับปกติ บุคคลสามารถจัดการกับความเครียดและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ความเครียดในระดับนี้จะมีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะสามารถสร้างความกระตือรือร้นให้กับบุคคลได้

3. ความเครียดระดับเล็กน้อย เป็นเครียดที่สูงเกินกว่าความเครียดระดับปกติเล็กน้อย เกิดขึ้นและสิ้นสุดในช่วงเวลาสั้นๆ เกิดจากสาเหตุเล็กน้อยในชีวิตประจำวัน เช่น การเดินในสภาพจราจรที่ติดขัด ไม่สามารถส่งงานได้ทันตามกำหนด

4. ความเครียดระดับปานกลาง เป็นความเครียดปานกลาง เป็นความเครียดที่เกิดขึ้นในระดับที่รุนแรงกว่าความเครียดระดับเล็กน้อย อาจเกิดขึ้นหลายชั่วโมงหรือเป็นวัน เช่น ความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน ความเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรง

5. ความเครียดระดับสูง ความเครียดชนิดนี้จะแสดงอาการอยู่เป็นสัปดาห์ อาจเป็นเดือน หรือเป็นปี เช่น การสูญเสียอวัยวะ การตายของคนใกล้ชิด ความเจ็บป่วยที่รุนแรง

จากการศึกษาของนักวิชาการ ผู้วิจัยสรุปว่าความเครียดแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ความเครียดระดับเล็กน้อย หมายถึง ความเครียดที่เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย เกิดขึ้นและสิ้นสุดในระยะสั้น ไม่มีผลเสียต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์มากนัก

2. ความเครียดระดับปานกลาง หมายถึง ความเครียดที่เกิดขึ้นในระดับที่รุนแรงกว่าความเครียดระดับต่ำเล็กน้อย ระยะเวลาของการเกิดความเครียดจนถึงสิ้นสุด จะใช้เวลานานเป็นชั่วโมงหรือเป็นวัน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และความคิด ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

3. ความเครียดระดับสูง หมายถึง ความเครียดที่เกิดขึ้นจนถึงสิ้นสุดจะใช้เวลานานเป็นสัปดาห์ อาจเป็นเดือนหรือเป็นปี มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจมาก อาจเกิดความเจ็บป่วยที่รุนแรง ทำให้การดำเนินชีวิตเสียไป

3.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียด

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543) ได้กล่าวถึงความเครียดว่าเกิดจากสาเหตุภายใน นอกและภายในตัวบุคคล ดังนี้คือ

1. สาเหตุภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เป็นกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางด้านสังคม และมนุษย์สัมพันธ์ และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการดำเนินชีวิต ดังนี้คือ

1.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพความร้อน หนาวของอากาศ การขาดแคลนปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค

1.2 สิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมและสัมพันธภาพกับผู้อื่น ได้แก่ ความปรองดอง การโต้เถียง การทะเลาะวิวาท การอิจฉา การใช้คำพูดเสียดสีและการแก่งแย่งชิงดีกัน ทำให้เกิดการอยู่อย่างโดดเดี่ยวซึ่งก่อให้เกิดความเครียดได้

1.3 สภาพการณ์และเหตุการณ์อื่นๆ ในชีวิต ได้แก่ ความเจ็บป่วย การสูญเสียต่างๆ และสถานภาพทางสังคม เช่น การถูกออกจากงาน การเกษียณอายุ และนอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่

ก่อให้เกิดความชื่นชมยินดี แต่ต้องมีการปรับตัวก็ทำให้เกิดความเครียดได้ เช่น การแต่งงาน การมีบุตร การเข้าทำงานใหม่ การเลื่อนตำแหน่งหน้าที่

2. สาเหตุจากภายในตัวบุคคล ได้แก่ โครงสร้างของร่างกาย สภาวะทางสรีระวิทยา ระดับพัฒนาการและการรับรู้ของตัวบุคคล

2.1 โครงสร้างของร่างกายและสรีระวิทยา เป็นการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ บางคนรับส่วนน้อยของพ่อแม่ ทำให้ร่างกายเติบโตอย่างไม่สมบูรณ์ และเกิดโรคต่างๆ ได้ง่ายความสามารถที่ซ่อนแฝงอยู่มีน้อย ทำให้การแก้ปัญหาทำได้ไม่ดี ทนต่อสภาวะความเครียดได้ไม่ดี และช่วงของการเปลี่ยนวัยก่อให้เกิดความเครียดได้

2.2 ระดับการพัฒนาจิตใจ อารมณ์ มีผลต่อการรับรู้และการแปลเหตุการณ์ บุคคลที่มีระดับพัฒนาการที่ไม่ดี ทำให้รับรู้เหตุการณ์แบบเด็กๆ ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือได้และก่อให้เกิดความเครียดตามมา

2.3 การรับรู้และการแปลเหตุการณ์ การที่เรามีอารมณ์กลัว โกรธ เกลียด หรือวิตกกังวล ขึ้นอยู่กับการรับรู้และการแปลเหตุการณ์ ดังนั้นการรับรู้จึงเป็นตัวสำคัญในการที่จะทำใ้บุคคลสนองตอบต่อเหตุการณ์ไปในทางที่ดีหรือไปในทางที่เลวร้ายในเหตุการณ์เดียวกัน คนสองคนรับรู้และสนองตอบต่อเหตุการณ์ที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีความต้องการพื้นฐานที่แตกต่างกัน มีความคาดหวัง ทักษะคิด ประสบการณ์ชีวิตและการมองโลกที่ไม่เหมือนกัน การรับรู้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมและ โครงสร้างบุคลิกภาพที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

กอบกุล ดันติธานนท์ (2547) กล่าวถึงสาเหตุของคนกรุงเทพฯ เกิดจากการขยายตัวของความเป็นเมืองที่มีผลทำให้สภาพการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นไปอย่างรีบเร่ง มีแต่การแข่งขัน ต่อสู้ดิ้นรน เพื่อการอยู่รอดและความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเครียดทางจิตใจ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตของประชาชน ซึ่งเป็นผลต่อบุคคลในครอบครัว ที่ทำงานและสังคมในระดับกว้าง

3.7 ผลของความเครียด

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2533: 26-27) ได้กล่าวว่า ความเครียดในระดับต่ำและไม่นานเกินไป จะกระตุ้นให้บุคคลทำสิ่งต่างๆ ด้วยกระตือรือร้น ได้ฝึกที่จะแก้ไขปัญหา ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในทักษะความสามารถของตนภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น แต่ถ้าความเครียดในระดับรุนแรงหรือที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลานานๆ จะก่อให้เกิดผลเสีย 5 ประการ ดังนี้

1. ผลเสียทางด้านสรีระ บุคคลที่มีความเครียดนานๆ จะทำให้สุขภาพร่างกายแย่ลง เนื่องจากร่างกายเกิดภาวะไม่สมดุล การทำงานของระบบบกพร่องได้แก่ ปวดศีรษะ ปวดหลัง ทำให้เกิดอาการโรคทาง

กายที่มีสาเหตุทางจิตใจ (Psychosomatic disease) เช่น ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคแผลในกระเพาะอาหาร

2. ผลเสียทางด้านจิตใจและอารมณ์ เช่น ครุ่นคิด ขาดสมาธิ หลงลืม ขี้โมโห โกรธง่าย ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ท้อแท้ ในรายที่มีความเครียดรุนแรงอาจกลายเป็นโรคจิตหรือโรคประสาทได้

3. ผลเสียทางด้านความคิด มักจะคิดในทางด้านลบเสมอ เช่น คิดวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง ในทางลบ คิดเข้าข้างตนเองและโทษผู้อื่น

4. ผลเสียด้านพฤติกรรม เช่น เบื่ออาหาร นอนหลับยาก พร้อมทั้งจะเป็นศัตรูกับผู้อื่น ดินเผล่า เล่นการพนันหรือแม้แต่การฆ่าตัวตาย

5. ผลเสียด้านเศรษฐกิจ เช่น ประสิทธิภาพในการทำงานน้อยลง ทำให้ผลผลิตต่ำ เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

นักวิชาการได้กล่าวถึงผลของความเครียดไว้ซึ่งผู้วิจัยขอนำมากล่าวไว้ในที่นี้พอสังเขป ดังนี้

สันต์ หัตถิรัตน์ (2534) กล่าวถึงอาการเครียดว่าเป็นอาการที่แสดงออกโดยตรง และตรงกับสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการเครียด เช่น ความวิตกกังวล ความตื่นเต้น ความตกใจ ความประหม่า ความโกรธ ความเกลียดไม่พอใจ ความรัก ความดีใจ ฯลฯ ความรู้สึกหรืออารมณ์ต่างๆ ถ้าเกิดขึ้นมาก หรือเป็นเวลานานจนเกินไป ย่อมก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งอาจแสดงออกโดยทางอาการอื่น เช่น

1. หน้ามืดเป็นลม เช่น ตื่นเต้นจนเป็นลม เป็นต้น
2. หน้าซีดหรือหน้าแดง เช่น ตกจนหน้าซีด อายจนหน้าซีด เป็นต้น
3. ใจเต้น ใจสั่น
4. ปวดศีรษะ มึนศีรษะ ตัวเบาไม่เป็นตัวของตนเอง
5. มือเท้าเย็น อาจมีเหงื่อออกตามมือตามเท้า เช่น เวลาตกใจ อาย เป็นต้น
6. หงุดหงิดง่าย โมโหง่าย
7. นอนไม่หลับ หรือหลับยาก หลับแล้วต้องตื่นบ่อย หรือฝันทั้งคืน
8. เบื่ออาหารหรือเจริญอาหารผิดปกติ
9. ปวดท้อง ท้องเดิน ท้องผูก แต่จะเป็นเฉพาะตอนมีอารมณ์เครียดเท่านั้น
10. ปัสสาวะบ่อยๆ ในเวลาเครียด เช่น เวลาเข้าห้องสอบ
11. อ่อนเพลีย ไม่มีแรง เบื่อหน่าย เซ็ง ไม่มีกำลังใจในการทำงาน
12. หายใจไม่สะดวก เหนื่อยหอบง่าย ถ้าเป็นมากมือเท้าอาจชา เมื่อยทั้งตัว ได้

Murray, L.E. (1975: 69-81) กล่าวถึงผลกระทบของความเครียดทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง ดังนี้

1. ปฏิกิริยาตอบสนองทางร่างกายต่อความเครียด ได้แก่

1.1 ระบบหมุนเวียนโลหิตและหัวใจ เช่น มีความดันโลหิตสูง ระดับน้ำตาลในเลือดสูง และมีปริมาณของออกซิเจนเพิ่มมากขึ้น เลือดมีการแข็งตัวเร็ว หัวใจสูบฉีดโลหิตเร็วและแรงขึ้นอาจทำให้เกิดโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย (Myocardial Infraction) ได้

1.2 ระบบทางเดินอาหาร ที่พบบ่อยได้แก่ การเกิดโรคกระเพาะอาหาร แผลในลำไส้ คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร ระบบการย่อยอาหารไม่ดี ท้องอืด ท้องเดิน ท้องผูก ฯลฯ

1.3 ระบบหายใจ ทำให้เกิดการถ่ายเทอากาศเข้าปอดมากเกินไป (Hyper Ventilation) เกิดหอบหืด (Asthma)

1.4 ระบบกล้ามเนื้อ ทำให้มีการตึงของกล้ามเนื้อ (Muscle Tone) เพิ่มมากขึ้น มีอาการสั่น (Tremor) เกิดโรคข้ออักเสบ

1.5 ระบบขับถ่ายปัสสาวะ ทำให้มีการปัสสาวะบ่อย เนื่องจากการบีบรัดตัวของกล้ามเนื้อเรียบในกระเพาะปัสสาวะ

1.6 ระบบผิวหนัง ทำให้เกิดลมพิษเรื้อรัง ริม คัน ทำให้เหงื่อออกมาก

2. ปฏิกิริยาตอบสนองด้านจิตใจที่มีต่อความเครียด สรุปได้ดังนี้

2.1 พฤติกรรมหรือบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น มีพฤติกรรมก้าวร้าว แยกตัวเฉื่อยชา ไม่ให้ความร่วมมือ มีอารมณ์แปรปรวน

2.2 การแสดงออกทางอารมณ์ไม่เหมาะสม เช่น หงุดหงิด ฉุนเฉียวง่าย โกรธ จีราคารู ร้องไห้หรือหัวเราะโดยไม่มีเหตุผล หรือบ่นเรื่องความเจ็บป่วยโดยไม่มีสาเหตุ

2.3 ระดับความรู้สึก ความจำ ความสนใจหรือสมาธิเสียไป การระลึกได้อาจไม่เหมาะสมหรือไม่แน่นอน มีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าน้อยแม้ว่าจะไม่มีการเจ็บป่วยเกี่ยวข้องกับระดับการรับรู้

2.4 กระบวนการทางความคิดถูกรบกวน มีความคิดสับสน ลังเล ตัดสินใจไม่ได้ อาจถึงขั้นประสาทหลอน กลัว หรือหวาดระแวงโดยไม่มีเหตุผล

2.5 การรับรู้ถูกรบกวน อาจมีอาการประสาทหลอน อาการหลงผิดทางสายตาและการได้ยินเสียง (Illusions and Hallucination) การรับรู้ทางประสาทสัมผัสเสียไป

2.6 สูญเสียความสนใจ มักขาดความสนใจต่อการพูดคุย แต่จะเบี่ยงเบนความสนใจไปยังสิ่งแวดล้อม และมีความรู้สึกไวต่อเสียงรบกวน

2.7 การติดต่อสื่อสารด้วยคำพูดมีการเปลี่ยนแปลง อาจพูดซ้ำๆ และคำพูดอาจเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในขณะที่พูด มีการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำเสียงและความเร็วของการพูด

2.8 ใช้กลไกป้องกันตนเอง โดยไม่รู้สึกรู้สีกตัว เช่น มีพฤติกรรมถดถอยใช้เหตุผลเข้าข้างตนเอง ปฏิเสธ โทษผู้อื่น เป็นต้น

2.9 มีอาการแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงในภาพลักษณ์ (Self-Image) ของตนเอง เช่น ทำตัวเป็นเด็ก แยกตัวเอง การตัดสินใจ ไม่เหมาะสม รู้สึกว่าตนเองไร้ค่าต่ำต้อย ไม่ปลอดภัย และเรียกร้องความต้องการมากเกินไป

Selye, H. (1976: 111) อธิบายถึงปฏิกิริยาที่ร่างกายตอบสนองต่อความเครียดมี 3 ขั้นตอน คือ

1. ระยะตื่นตัว หรือ Stage of Alarm Reaction (SA) เป็นปฏิกิริยาในช่วงแรกของความแปลกใจ กังวลใจ อาจเป็นเพราะว่ายังไม่มีประสบการณ์ในการต่อสู้กับสถานการณ์ ร่างกายจะเตรียมตัว โดยความต้านทานต่อสิ่งที่จะทำให้ความเครียดจะลดต่ำลงกว่าปกติ ร่างกายจะต้องการออกซิเจนเพิ่มมากขึ้น กล้ามเนื้อต่างๆ มีความตึงตัว

2. ระยะต้านทาน หรือ Stage of Resistance (SR) เกิดขึ้นหลังจากได้เรียนรู้วิธีการจัดการกับปัญหา ความสามารถในการสร้างภูมิต้านทานความเครียดจะเพิ่มสูงกว่าปกติ ร่างกายจะกลับคืนสู่ภาวะปกติหลังจากได้จัดการกับปัญหาแล้ว

3. ระยะสุดท้ายหรือ Stage of Exhaustion (SE) เป็นระยะที่ร่างกายใช้พลังงานสำรองไปจนหมด ภูมิต้านทานในร่างกายจะลดต่ำลงอีกครั้ง กลับไปสู่ระยะตื่นตัวใหม่ ทำให้เกิดความเหนื่อยล้า ซึ่งจะเกิดเมื่อความเครียดไม่ลดหรือเรื้อรังนานเกินไป

Robbins, S.P. (2000: 565-568) แบ่งการแสดงผลความเครียดออกเป็น 3 ทาง ได้แก่

1. ความเครียดทางกาย คือ ความเครียดที่แสดงออกทางร่างกาย มีผลการวิจัยพบว่า ความเครียดทำให้ระบบการเผาผลาญพลังงานของร่างกายสูงขึ้น ส่งผลให้อัตราการเต้นของหัวใจเร็วขึ้น ความดันโลหิตสูงขึ้น ก่อให้เกิดอาการปวดศีรษะ หากเรื้อรังอาจนำไปสู่ภาวะโรคหัวใจ

2. ความเครียดทางใจ คือความเครียดที่ส่งผลทางจิตใจ เกิดความรู้สึกไม่สบายใจ วิตกกังวล

3. ความเครียดทางพฤติกรรม เมื่อบุคคลเกิดความเครียดจะมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เช่น สูบบุหรี่หรือดื่มสุรามากขึ้น พุดเร็วขึ้น นอนไม่หลับ ความสามารถในการทำงานลดลง ขาดงาน มาสาย เป็นต้น

สรุปได้ว่า ผลกระทบจากความเครียด สามารถแสดงออกได้หลายทางและมีอาการแสดงออกมีดังนี้

1. ทางด้านจิตใจ มักมีอาการอารมณ์อ่อนไหว หงุดหงิด กระวนกระวาย สับสน ขาดสมาธิ เสร้าซึม หดหู่ ลังเล รู้สึกตนไม่มีคุณค่า และอาจถึงขั้นมีอาการประสาทหลอน

2. ทางด้านร่างกาย มักแสดงอาการความดันโลหิตสูง ใจสั่น ซึ่พจรหรือหัวใจเต้นเร็ว ปวดศีรษะ โรคหัวใจ โรคกระเพาะอาหาร โรคลำไส้ ท้องอืด ท้องเสีย ท้องผูก กล้ามเนื้อตึงตัว มือเท้าเย็น โรคภูมิแพ้ โรคหืด

3. ทางด้านพฤติกรรม พบว่า ผลผลิตหรือคุณภาพของงานลดลง มีแนวโน้มทำงานผิดพลาด หรือตัดสินใจผิด เอาใจใส่งานน้อยลง ขาดความคิดสร้างสรรค์ สัมบ่่อยหรือติดขัด ใจลอย ขาดงาน ลาป่วย สูบบุหรืมากขึ้น ดื่มสุราหรือมีการใช้ยาเพิ่มขึ้น โยกย้ายงาน ลาออก

3.8 พฤติกรรมเผชิญความเครียด

นักวิชาการได้ให้ความหมายของ “การเผชิญความเครียด” ไว้

Lazarus, R.S and S. Folkman (1984) กล่าวว่า เป็นกระบวนการทางความคิดและพฤติกรรมของบุคคลของบุคคลที่ใช้ในการจัดการความต้องการของร่างกาย ทั้งภายนอกและภายในของบุคคลรวมถึงกระบวนการทางจิตใจหรือกลไกทางจิตที่บุคคลใช้เพื่อรักษาสมดุลทางจิตใจ

Harris, R.B. (1989) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นสิ่งสุดท้ายที่บุคคลใช้ในการปรับตัว และเป็นการประนีประนอมของมนุษย์กับสถานการณ์ที่มาคุกคามทำลาย หรือมาท้าทายการเผชิญความเครียด เป็นการพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาค่จะทำให้บุคคลมีความปลอดภัยและเกิดความผาสุกมากที่สุด การเผชิญความเครียดเป็นกระบวนการซ่อนเร้นภายในหรือเป็นกฎระเบียบภายในตัวเองที่จะใช้จัดการกับสถานการณ์เครียด

Mitchell and Betrus (1995) กล่าวไว้ว่า เป็นกระบวนการทางสติปัญญา และทักษะที่แต่ละบุคคลใช้เมื่อพบกับสถานการณ์ที่ไม่ธรรมดา เป็นความพยายามที่บุคคลได้ใช้แหล่งประโยชน์ในการปรับตัวอย่างสูงสุดแล้ว กระบวนการเผชิญความเครียดเราสามารถเรียนรู้ได้จากสถานการณ์ที่ผ่านมาในอดีต

สามารถสรุปความหมายของ “การเผชิญความเครียด” หมายถึง ภาวะที่บุคคลพยายามรักษาสมดุลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อพบสถานการณ์ที่ไม่ปกติ ซึ่งแสดงออกทางด้านพฤติกรรมและความคิด โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อให้สู่ภาวะปลอดภัยและเกิดความผาสุกในตนเอง

1. แหล่งกำเนิดของพฤติกรรมการเผชิญความเครียด

พฤติกรรมเผชิญความเครียดกำเนิดมาจาก แหล่งกำเนิดภายในและภายนอกของบุคคล สำหรับแหล่งกำเนิดภายในของบุคคลนั้น จะเกิดจากการที่บุคคลเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อสิ่งที่มาคุกคามโดยอาศัยความสามารถ ความพยายามของตน เช่น การพึ่งตนเอง การใช้อารมณ์ขัน การเรียนรู้ที่จะ

แก้ไข และการควบคุมความเครียด ส่วนแหล่งกำเนิดภายนอกของบุคคลได้จากการช่วยเหลือสนับสนุนจากสังคม การใช้ความรู้จากแหล่งให้บริการจากบุคคลที่มีปัญหาล้ายคลึงกัน

ทั้งแหล่งกำเนิดจากภายในและภายนอกของพฤติกรรมเผชิญความเครียดเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับสิ่งที่มาคุกคามได้ แต่ประสิทธิภาพจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้ คือ

1.1 สุขภาพ กำลังความสามารถและกำลังใจ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด ที่จะช่วยให้บุคคลสามารถที่จะเผชิญความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ทักษะในการแก้ไขปัญหา บุคคลที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทั้งในระดับที่เป็นเรื่องง่ายและเรื่องที่ยาก มีความซับซ้อน จะเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาอื่นๆ ได้อย่างดี และสามารถแก้ไขปัญหาอย่างได้ผลดี

1.3 ระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลจากครอบครัวหรือสังคมในการเผชิญกับความเครียดของบุคคลย่อมต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น ซึ่งมีผลทำให้การเผชิญความเครียดเป็นไปได้ดี

1.4 แหล่งอำนวยความสะดวกสบาย ได้แก่ เงินตรา อุปกรณ์ สิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตต่างๆ พบว่าส่วนใหญ่บุคคลที่มีความเป็นอยู่สบาย มักจะสามารถเผชิญความเครียดได้ดีกว่าบุคคลที่แคลนปัจจัยที่จำเป็น

1.5 ความเชื่อ ความเชื่อของบุคคลมีอิทธิพลต่อความคิด ทำให้สามารถที่จะควบคุมเอาชนะต่อสิ่งคุกคามบางอย่างได้ เช่น ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือพระเจ้า ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมเผชิญความเครียดและการปรับตัวเป็นการตอบสนองจากแรงผลักดันภายในจิตใจต่อสังคม สิ่งแวดล้อมภายนอก คนที่สามารถเผชิญกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดีจะรู้สึกว่าตนเองไม่เกิดความยุ่งยากใดๆ และสามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ดี โดยแบ่งแบบแผนการเผชิญความเครียดไว้ 2 ทาง คือ

1. การปรับตัวโดยถือเอาปัญหา หรือความเป็นจริงเป็นเป้าหมาย คือ การรู้จักใช้ความพยายามของตนที่จะยับยั้ง เปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความคับข้องใจ

2. กลไกการป้องกันตนเองเมื่อเผชิญความวิตกกังวล โดยทำตนให้ผัดไปจากความเป็นจริง (Defense Mechanism) มิได้ดัดแปลงหรือเคลื่อนย้ายสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความคับข้องใจโดยตรงแต่ใช้วิธีการปรับตัว ซึ่งพบว่ามี 3 วิธี

2.1 การต่อสู้และแสดงความก้าวร้าว มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความคับข้องใจ ความก้าวร้าวไม่ใช่เป็นการทำลายเสมอไป ความคับข้องใจอาจจะทำให้คนมีความมานะพยายาม ในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีขึ้นได้

2.2 การตกใจถอยหนี เป็นผลมาจากเมื่อพฤติกรรมทางด้านความก้าวร้าวใช้ไม่ได้ผล หรือไม่สามารถกำจัดสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความคับข้องใจหมดสิ้นไป

2.3 การประนีประนอมและการทดแทน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความคับข้องใจน้อยลง โดยหาสิ่งอื่นมาทดแทน

กลไกการป้องกันตนเอง เป็นการทำใจในลักษณะต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้นั้นมีความสบายใจชั่วขณะหนึ่ง เพื่อรักษาความสมดุลของชีวิตของตนไว้ในระยะเวลาสั้นๆ กลไกนี้มักเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้จิตสำนึกที่จะพยายามจัดเรื่องของความวิตกกังวล ความโกรธ ความอิจฉา ความริษยา ความผิดหวัง ความตึงเครียด ความคับข้องใจ และความกดดันออกหรือทำให้น้อยลง

2. แบบแผนของพฤติกรรมการเผชิญความเครียด

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2542: 11) กล่าวว่า คนเรามีความสามารถในการจัดการระดับความเครียดได้อยู่และทุกคน แต่ในระหว่างที่เราเผชิญกับความเครียดเราควรมีแนวทางที่เหมาะสม ดังนี้

- 2.1 สำรวจตนเองว่าเครียดหรือไม่
- 2.2 การยอมรับความจริงและคิดในเชิงบวก
- 2.3 การวางแผนแก้ไขปัญหา
- 2.4 ผ่อนคลายความเครียดด้วยวิธีที่เหมาะสม

Lazarus, R.S. and S. Folkman (1989) มีความเห็นว่า รูปแบบกระบวนการเผชิญความเครียด มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

1. การมุ่งแก้ปัญหา (Problem – Focused Coping)
2. การจัดการอารมณ์ (Emotional – Focused Coping)

พฤติกรรมเผชิญความเครียด โดยการแก้ไขปัญหามีเกี่ยวข้องกับการคิดพิจารณาหาแนวทางแก้ไขสถานะที่สร้างความยุ่งยากให้ลุล่วงไป ส่วนการควบคุมอารมณ์นั้นจะเป็นการปรับตัวโดยการกระทำหรือการพูดเพื่อให้ตนเองรู้สึกดีขึ้น ดังนั้นบุคคลจึงอาจใช้ทั้ง 2 ลักษณะร่วมกัน หรือลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เมื่อต้องเผชิญกับความเครียด โดยมีวิธีการเผชิญความเครียด 5 วิธี คือ

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking)
2. การกระทำกับปัญหาโดยตรง (Direct Action)
3. การหยุดยั้งการกระทำ (Inhibition Action)
4. การแสวงหาความช่วยเหลือ หรือแรงสนับสนุนทางสังคมกับบุคคลในเครือข่ายรอบข้าง (Seeking Social Support)
5. การใช้กลไกทางจิต (Intrapsychic)

Menagham, E. (1982: 74 – 75) ได้แบ่งแบบแผนการเผชิญภาวะความเครียดไว้ 2 ทาง คือ

1. การเผชิญภาวะความเครียดแบบปฏิกิริยาโดยตรง (Direct Action) คือความพยายามของบุคคลที่จะเผชิญกับสิ่งที่คุกคาม และสิ่งที่ทำพายุบุคคลในการมีปฏิกิริยาได้ตอบกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งได้ 4 ประการ คือ

1.1 การเตรียมตัวต่อสู้กับสิ่งคุกคาม (Preparing against Ham) เมื่อเผชิญภาวะอันตราย บุคคลจะพยายามกำจัดหรือบรรเทาโดยการเตรียมตัวต่อสู้กับสิ่งคุกคามและมีปฏิกิริยาได้ตอบที่เหมาะสม เมื่อประสบความสำเร็จอันตรายก็จะลดลง สิ่งคุกคามก็จะถูกกำจัดหรือลดไป ทำให้จิตใจกลับสู่ภาวะสมดุล แต่ถ้าประสบความสำเร็จล้มเหลว ทำให้สิ่งที่คุกคามเพิ่มมากขึ้นก็จะเกิดภาวะตึงเครียดทางอารมณ์ตามมาเช่น วิตกกังวล โกรธ ละอาย

1.2 การต่อต้าน (Aggression of Attack) เป็นการต่อต้านสิ่งที่รบกวนโดยการกำจัด เปลี่ยนแปลง หรือทำลาย เป็นการตอบสนองและเผชิญต่อสิ่งคุกคาม เพื่อให้บุคคลปลอดภัยและเป็นวิธีการทั่วไปของการปกป้องตนเอง (Self – Protection)

1.3 การหลีกหนี (Escape or Avoidance) เป็นแบบแผนของการเผชิญกับสิ่งคุกคามที่พบได้ทั่วไปทั้งมนุษย์และสัตว์ ปฏิกิริยาการหลีกหนีอาจเกิดขึ้นร่วมกับความกลัว หรืออาจเกิดขึ้นโดยไม่มี ความกลัวร่วมด้วยก็ได้

1.4 การเฉยเมย หรือไม่มีปฏิกิริยา (Inactive or Apathy) เป็นแบบแผนพฤติกรรม การสิ้นหวังเมื่อไม่สามารถกำจัดหรือบรรเทาสิ่งคุกคามได้ จึงเกิดความรู้สึกสิ้นหวัง ไม่มีกำลังใจที่จะต่อสู้ หรือหลีกหนีสิ่งที่คุกคาม ทำให้เกิดอาการซึมเศร้า

2. การเผชิญภาวะความเครียดแบบปฏิกิริยาโดยอ้อม (Palliation) คือ กลไกการทำงานของร่างกายและจิตใจ เพื่อบรรเทาภาวะอันตรายจากสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

2.1 วิธีการบรรเทาอาการโดยตรง (Symptom – Direct Modes) คือการใช้สิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อบรรเทาความเครียดโดยตรง ได้แก่ ยากล่อมประสาท ยานอนหลับ แอลกอฮอล์ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ และวิธีอื่นๆ โดยใช้ร่างกายเป็นศูนย์กลาง

2.2 วิธีการบรรเทาในจิต (Intrapsychic Modes) เป็นการบรรเทาความตึงเครียดโดยวิธีการทางจิตวิทยาของจิตได้สำนึกที่บุคคลหลอกกลวงตนเองเกี่ยวกับสิ่งคุกคามหรืออันตรายจากภายนอก ซึ่งเป็นเพียงความคิดของบุคคล และไม่เป็นไปตามความจริง Freud หรือเรียกวิธีนี้ว่าการใช้กลไกป้องกันทางจิต (Defense Machanism)

Lazarus, R.S and S. Folkman (1984: 150–152) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดไว้ 2 แบบ ดังนี้

1. พฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหา เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามแก้ไขปัญหา หรือสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ตามขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การวางแผน การตั้งเป้าหมาย และกระทำตามแนวทางที่ตั้งไว้เพื่อการแก้ไขปัญหาหรือการปรับตนเอง

2. พฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดแบบมุ่งเน้นอารมณ์ เป็นวิธีการที่ใช้กระบวนการทางความคิดในการจัดการกับอารมณ์เพื่อลดภาวะเครียด ได้แก่ การพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้น การระบายอารมณ์ของความโกรธหรือการร้องไห้ การปฏิเสธความจริง การแยกตัวเองและการพักผ่อนวัน เป็นต้น

3. ปฏิกริยาที่มีอิทธิพลต่อความเครียด พฤติกรรมเผชิญความเครียด เป็นกลุ่มของพฤติกรรมที่บุคคลใช้ในการตอบสนองความเครียดที่มากระทบ โดยผลลัพธ์ที่ตามมาอาจเหมือนกัน หรือแตกต่างกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ หากบุคคลสามารถเผชิญภาวะความเครียดได้อย่างเหมาะสมหรือมีการปรับตัวได้ก็จะดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข แต่ในการตรงกันข้ามไม่สามารถปรับตัวได้ย่อมก่อให้เกิดความผิดปกติทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมตามมาได้

ดร.วิจิตร บุญยะโลหะ (2536: 8) กล่าวว่าคนเราจะมีปฏิกริยาต่อความเครียดในลักษณะนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่

1. เป็นปัจจัยที่เกิดมากับบุคคลนั้น
2. ความคุ้นเคยกับปัจจัยที่อาจก่อความเครียดนั้นๆ ทำให้คนๆ นั้นสามารถปรับตัวปรับใจ ได้ดีกว่าคนที่ไม่คุ้นเคย
3. ความรู้ที่ถูกต้องต่อปัจจัยเหล่านั้น ทำให้สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างถูกต้อง
4. การช่วยเหลือจากบุคคลอื่นๆ ความมั่นใจว่าได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น จะทำให้การโต้ตอบต่อความเครียดเป็นไปได้ดีขึ้น
5. ถ้ามีมาตรการหรือวิธีควบคุมได้ ก็จะทำให้ปฏิกริยาโต้ตอบต่อเหตุการณ์ดีขึ้น

Garlands, L.M. และ C.T. Bush (1982: 11) สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเผชิญความเครียด ได้ดังนี้ คือ

1. ความรุนแรงของความเครียด (Severity) นับเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เช่น ผู้ที่มีความเจ็บป่วยรุนแรง หรือมีความพิการ หรือมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพลักษณะอยู่มาก ก็จะทำให้การรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเจ็บป่วยในลักษณะที่รุนแรงส่งผลให้ผู้ป่วยต้องใช้วิธีเผชิญความเครียดที่ยุ่ยาก ซับซ้อนตามไปด้วย
2. ระยะเวลาของการเกิดความเครียด (Onset) ในระยะแรกๆ จะยังปรับตัวไม่ได้ เมื่อเวลาผ่านไปบุคคลจะค่อยๆ ปรับตัวได้ในที่สุด เนื่องจากบุคคลจะค่อยๆ เรียนรู้การเผชิญความเครียดที่มีความเหมาะสมและแก้ปัญหาได้มากขึ้น

3. ความเครียดที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมาก่อน (Unexpected) เช่น การเจ็บป่วยจากอุบัติเหตุ ย่อมมีผลกระทบจิตใจมากกว่าการเจ็บป่วยที่ค่อยๆ เกิดขึ้น พฤติกรรมที่เผชิญความเครียดที่นำมาใช้จะยุ่งยากซับซ้อนมากกว่า

4. อายุ เนื่องจากอายุจะสัมพันธ์กับประสบการณ์ในอดีต ซึ่งส่งผลถึงการตอบสนองต่อปัญหาได้

5. ภาวะสุขภาพ กำลังความสามารถและกำลังใจ พบว่า บุคคลที่มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์และมองโลกในแง่ดี จะมีความสามารถในการเผชิญความเครียดได้ดีกว่า

6. ฐานะทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนั้น คนที่มีความเป็นอยู่ที่ดีย่อมสามารถเผชิญต่อความเครียดได้ดีกว่าบุคคลที่ขาดแคลนปัจจัย

7. ระดับการศึกษา การศึกษาที่ดีจะช่วยให้บุคคลตระหนักถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีกว่า เพราะได้มีการเรียนรู้ในอดีตและพฤติกรรมที่เคยใช้ประสบความสำเร็จมาแล้วมาเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้

8. แผนการช่วยเหลือจากครอบครัวหรือสังคม โดยเฉพาะสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว (Family Relation) ถ้าสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวดี ก็จะช่วยประคับประคอง และช่วยเหลือทำให้ความเครียดคล้อยลงได้

9. ประสบการณ์ในการแก้ปัญหา บุคคลที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาไม่ว่าจะเรื่องง่ายหรือซับซ้อนจะทำให้เป็นผู้ที่มีความสามารถเข้าใจและแก้ปัญหาได้ดีกว่าบุคคลที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

10. ความเชื่อ นับว่ามีอิทธิพลต่อความคิดมาก ทำให้สามารถที่จะควบคุมหรือเอาชนะต่อสิ่งคุกคามบางอย่างได้

11. วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมบางอย่างจะช่วยประคับประคอง หรือมีกิจกรรมที่จะช่วยลดความรุนแรงของความเครียด แต่บางวัฒนธรรมก็จะช่วยเพิ่มความเครียดได้มากขึ้น

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมเผชิญภาวะความเครียดของบุคคล มีลักษณะเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่การมีเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่างๆ มากระทบบุคคล และบุคคลใช้การประเมินด้วยสติปัญญาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนในการพิจารณาว่าสถานการณ์เหล่านั้น เป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดแก่ตนหรือไม่ ในลักษณะใด มีระดับความรุนแรง สมควรจะตอบสนองในรูปแบบใด และจะมีพฤติกรรมเผชิญความเครียดอย่างไร เพื่อเป็นการลดความรุนแรงของสิ่งแวดล้อมที่มาคุกคาม และจะปรับความสมดุลทางอารมณ์ เพื่อภาพลักษณ์ในเชิงบวก เช่น ความมีคุณค่าของตน และเพื่อให้มีความพึงพอใจในสัมพันธ์ภาพของตนกับบุคคลอื่นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านสถานการณ์นั้นๆ เช่น เป็น

สถานการณ์ที่ไม่เคยประสบมาก่อน เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันหรือเป็นสถานการณ์เรื้อรังเป็นต้น และในด้านบุคคลคือความเชื่อในความสามารถจะควบคุมหรือจัดการสถานการณ์ของบุคคลเป็นต้น

สำหรับพฤติกรรมเผชิญความเครียดนั้นมีหลายรูปแบบ แต่อาจจัดแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ใหญ่ๆ คือ

1. แบบมุ่งแก้ปัญหา เป็นพฤติกรรมที่ใช้ในการเผชิญกับปัญหาและความเครียดที่เกิดขึ้นโดยตรง ซึ่งอาจจะเป็นการจัดการที่ตัวปัญหาและมุ่งแก้ไขที่ตัวเองหรือปรับสิ่งแวดล้อมให้สถานการณ์ดีขึ้น ได้แก่ การหาข้อมูลเพิ่มเติม การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น หาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาหลายๆ แบบ มองปัญหาอย่างตรงไปตรงมา การนำประสบการณ์ที่เคยใช้ได้ผลในอดีตมาร่วมแก้ไข ปัญหา รวมทั้งของความช่วยเหลือและหาสิ่งสนับสนุนจากสังคม เป็นต้น ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมเผชิญความเครียดที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม

2. แบบมุ่งเน้นอารมณ์ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามลดหรือบรรเทาความเครียด โดยไม่ได้แก้ไขปัญหาดโดยตรงที่ตัวสาเหตุ เช่น การหลีกเลี่ยงและเลี่ยงปัญหา การปฏิเสธความจริง การแยกตัวเอง เพื่อฝัน การพึ่งยาเสพติด การระบายความโกรธไปสู่ผู้อื่นๆ รวมทั้งการโทษโชคชะตา เป็นต้น ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมเผชิญความเครียดที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่เหมาะสม

3.9 การประเมินความเครียด

ความเครียดเป็นภาวะความกดดันที่เราไม่สามารถสังเกตเห็นได้ แต่เมื่อบุคคลรู้สึกเครียดจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อความเครียด 4 ทาง คือ ด้านความคิด ด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรม และด้านสรีระ ดังนั้น เราจึงสามารถประเมินความเครียด โดยการวัดจากปฏิกิริยาตอบสนองเหล่านี้ ซึ่งพอจะสรุปได้ 4 วิธี ดังนี้

1. การให้บุคคลรายงานเกี่ยวกับตนเอง (Self-report) เช่น การตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจหรือแบบทดสอบมาตรฐานที่สร้างขึ้น และมีการหาคุณภาพของแบบทดสอบเหล่านั้น ทั้งในด้านความเที่ยง และความตรง แบบทดสอบความเครียดที่ใช้กัน เช่น

1.1 แบบสอบถาม SCL-90 (Symptom Check List 90) ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ ชนิด 5 สเตล ใช้วัดความผิดปกติด้านจิตใจ วัดความเครียดที่แสดงออกทางร่างกาย (Summarizations) อาการย้ำคิดย้ำ ทำความรู้สึกทำความรู้สึกไวต่อผู้อื่น อาการเศร้า วิตกกังวล ความรู้สึกไม่เป็นมิตร ความคิดหวาดระแวง ความหลงผิดและประสาทหลอน

1.2 แบบสอบถาม CMI (Cornell Medical Index) เป็นแบบสำรวจสุขภาพจิตทั่วไปๆ ไปประกอบด้วยข้อคำถาม ใช่ หรือ ไม่ใช่ จำนวน 195 ข้อ ในแบบสอบถามจะถามถึงภาวะทางจิต คือ จะถามภาวะความเศร้า ความวิตกกังวล ความรู้สึกไวต่อสิ่งเร้า ความรู้สึกโกรธ และความรู้สึกเครียด ซึ่งเป็นประเภทการวัดอาการแสดงความเจ็บป่วยทางจิต

1.3 แบบสอบถาม HOS (Health Option Survey) เป็นแบบสำรวจเกี่ยวกับสุขภาพกาย มีข้อความจำนวน 20 ข้อ ซึ่งถามเกี่ยวกับอาการผิดปกติทางร่างกายจำนวน 18 ข้อ อีก 2 ข้อ ถามเกี่ยวกับจิตใจที่แสดงออกถึงผลของการปรับตัวต่อความเครียด

1.4 แบบประเมินความเครียด SOS (Symptoms of Stress Inventory) เป็นแบบสำรวจเพื่อประเมินระดับความเครียดของภาควิชาการพยาบาลจิตสังคม มหาวิทยาลัยวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา คัดแปลงมาจาก Cornell Medical Index มีข้อความจำนวน 107 ข้อ เหมาะกับการใช้ศึกษาในกลุ่มคนที่ปฏิบัติงานในสถานที่ทำงานที่เครียดและเป็นภาระ เช่น ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจ การเงิน ธนาคาร ตำรวจ พยาบาลในหอผู้ป่วยหนัก เป็นต้น

1.5 แบบวัดความเครียดสวนปรง (SPST – 20) ประกอบด้วยข้อความ 20 ข้อ ชนิดเสกในแบบสอบถาม จะถามถึงภาวะจิตใจ คือ จะถามภาวะความเศร้า ความวิตกกังวล ความรู้สึกโกรธ และวัดความเครียดที่แสดงออกทางร่างกาย

1.6 การประเมินและวิเคราะห์ความเครียด (Stress Test) ประกอบด้วยข้อความจำนวน 20 ข้อ ซึ่งถามเกี่ยวกับอาการ พฤติกรรม หรือความรู้สึก ในระยะเวลา 2 เดือนที่ผ่านมา เป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยกรมสุขภาพจิต เพื่อใช้วิเคราะห์หาความเครียดสำหรับประชาชนไทย โดยพบว่าแบบสอบถามชุดนี้ มีจุดตัดคะแนน = 17 มีค่า Sensitivity Test = 70.4% ค่า Specificity = 64.6% ค่า Reliability = 0.86

การให้บุคคลรายงานเกี่ยวกับตนเองนี้ ถ้าผู้สัมภาษณ์มีทัศนคติที่ยอมรับต่อผู้ถูกสัมภาษณ์แล้ว จะช่วยลดความกดดันทางสังคมที่ผู้ถูกสัมภาษณ์จะรู้สึกได้ หรือเขาจะไม่ต้องกลัวว่าจะเสียหน้า เขาจึงไม่จำเป็นต้องป้องกันตนเองในการรายงานเกี่ยวกับตนเอง (Rogers. Cited by Lazarus, R.S. 1966) วิธีการรายงานเกี่ยวกับตนเองนี้เป็นวิธีที่ใช้ได้ง่าย และสะดวกและใช้ได้กับการวัดการตอบสนองทางด้านอารมณ์ (Lazarus, R.S. 1966)

2. การใช้เทคนิคการฉายภาพ (Projective Techniques) เป็นการวัดการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เป็นการฉายภาพของบุคคลนั้นผ่านการตอบสนองของเขา เช่น แบบสอบถาม Rorschach แบบทดสอบ TAT (Thematic Apperception Test) การวัดโดยวิธีนี้ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะในการแปลผล ซึ่งได้รับการฝึกฝนมาเป็นพิเศษ

3. การใช้การสังเกต (Observation) เราสามารถจะสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อบุคคลตกอยู่ในภาวะความเครียด เช่น พุดจากระยะกราด เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ ไม่มีสมาธิ ประสิทธิภาพในการทำงานลดน้อย หรือสังเกตจากภาษาท่าทาง เช่น ถอนหายใจบ่อยๆ สีหน้า แววตาดำเนิน และทำนอง เป็นต้น

4. การวัดการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ (Neurophysiologic Chang) เป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น อัตราการเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต ความตึงของกล้ามเนื้อ (EMG Biofeedback) เป็นต้น การวัดด้วยวิธีนี้ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความเครียดสวนปรง (SPST – 20) เพื่อศึกษาสภาวะของจิตใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นฉับพลัน โดยจะถามถึงภาวะความเศร้า ความวิตกกังวล ความรู้สึกโกรธ และวัดความเครียดที่แสดงออกทางร่างกาย ซึ่งพัฒนาโดยนายแพทย์สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุลและคณะ โรงพยาบาลสวนปรง กรมสุขภาพจิต สำหรับการให้คะแนนแบบวัดความเครียดสวนปรง ในคำถามแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือก 5 อันดับ โดยให้คะแนนตามระดับของความเครียด ดังนี้ ไม่รู้สึกเครียด รู้สึกเครียดเล็กน้อย รู้สึกเครียดปานกลาง รู้สึกเครียดมาก รู้สึกเครียดมากที่สุด

4. แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ

4.1. ความหมายของบุคลิกภาพ

การศึกษาเรื่องบุคลิกภาพ (Personality) จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในความสลับซับซ้อนของบุคคล โดยเฉพาะในแง่ความแตกต่างของพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต (สร้อยตระกูล ธรรมานะ, 2541: 51) ด้วยเหตุนี้จึงมีนักวิชาการหลายท่านสนใจศึกษา และได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ดังนี้

จุฑา บุรีภักดี (2535: 11) กล่าวว่า บุคลิกภาพหมายถึงลักษณะของบุคคลที่กำหนดให้แต่ละบุคคลมีการปรับตัวแตกต่างจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภายนอกที่มองเห็นและลักษณะภายในที่ แสดงออกทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ

สถิต วงศสวรรค์ (2540: 40) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะโดยส่วนรวมของบุคคลทั้งลักษณะภายนอก ภายใน ซึ่งมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น

ลักขณา ศรีวัฒน์ (2544: 131) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลซึ่งแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภายนอก เช่น รูปร่างหน้าตา ท่าทางหรือลักษณะภายใน เช่น ความคิด หรืออุปนิสัย

สิริอร วิชาวุธ (2544: 40) กล่าวว่าบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะของบุคคลทั้งในสรีระ และพฤติกรรมการแสดงออกอย่างสม่ำเสมอจนเป็นเอกลักษณ์ประจำตน

เสถียร บุระชัย (2544: 66) กล่าวว่าบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะของแต่ละบุคคล ซึ่งคนทั่วไปให้การยอมรับว่ามีความแตกต่างจากบุคคลอื่น

Girdano, D.A. (1977: 125) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง รูปแบบของความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แม้สถานการณ์หรือเวลาจะต่างกัน

Burger, J.M (2000: 4) กล่าวว่าบุคลิกภาพ หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลทั้งที่สังเกตได้ชัดเจนและที่ซ่อนเร้นอยู่ อันทำให้บุคคลแตกต่างกัน

Robbins, S.P. (2001: 92) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ผลรวมคุณลักษณะภายในและภายนอกของบุคคลทั้งด้านจิตใจและสรีระ ทำให้สามารถแยกแยะความแตกต่างของบุคคลได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง การรวมคุณลักษณะทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

4.2 ทฤษฎีบุคลิกภาพ

จากการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีบุคลิกภาพ พบว่า นักวิชาการได้จำแนกทฤษฎีบุคลิกภาพออกเป็นกลุ่มแตกต่างกัน ดังนี้

สุปานิ สนธิรัตน์ และคณะ (2545: 267-277) จำแนกทฤษฎีบุคลิกภาพ ได้ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic theories) ซึ่งมีรากฐานมาจากการสังเกตคนไข้ที่มีอารมณ์แปรปรวน และผลจากการสังเกตทำให้ได้ข้อสรุปว่า พฤติกรรมเป็นผลที่เกิดจากแรงกระตุ้นหลายอย่างภายในบุคคลและหน่วยบุคลิกภาพ ในแนวจิตวิเคราะห์ คือ ชีวิตประวัติของบุคคล นักจิตวิทยาที่อธิบายบุคลิกภาพตามทฤษฎีนี้คือ Sigmund Freud

2. ทฤษฎีของกลุ่มฟรอยด์ใหม่ (Neo – Freudian) ซึ่งมีรากฐานมากจากการที่นักจิตวิทยาบางท่านมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากฟรอยด์ แต่เนื้อหาของทฤษฎีส่วนใหญ่ก็ยังคงยึดตามหลักทฤษฎีบุคลิกภาพของ Sigmund Freud นักจิตวิทยาที่อธิบายบุคลิกภาพตามทฤษฎีนี้ คือ Alfred Adler, Carl G. Jung, Karen Horney and Erik Erikson

3. ทฤษฎีบุคลิกภาพตามลักษณะปรากฏการณ์ (Personality from a phenomenological point of view) นักจิตแพทย์กล่าวว่า บุคคลพยายามรักษารูปแบบพฤติกรรมให้ตรงกับที่ตนเองคิดไว้ ถ้าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตรงกับความรู้สึกและการกระทำของตนก็จะยอมรับประสบการณ์นั้น นักจิตวิทยาที่อธิบายบุคลิกภาพตามทฤษฎีนี้ คือ Carl Rogers

4. ทฤษฎีพฤติกรรม (behavioral theories) นักจิตวิทยาพฤติกรรม ได้กล่าวว่าบุคลิกภาพพัฒนาได้ตามกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นถ้าบุคคลถูกกระตุ้นจากความต้องการทางสรีระและความต้องการทางสังคม และถ้าความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนองบุคคลก็จะเรียนรู้การตอบสนองความต้องการอื่นๆ ในลักษณะที่คล้ายกัน นักจิตวิทยาที่อธิบายบุคลิกภาพตามทฤษฎีนี้ คือ John Dollard and Neal Miller

Hilgard, E.R. (1962 อ้างถึงในสถิติ วงศ์สวรรค์, 2540: 25-115) ได้แบ่งทฤษฎีบุคลิกภาพออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ทฤษฎีบุคลิกภาพแบบแบ่งประเภท (type theories) เป็นทฤษฎีที่มุ่งพิจารณาเกี่ยวกับตัวบุคคล โดยสิ่งที่สำคัญของทฤษฎีนี้คือ บุคลิกภาพของคนเป็นไปตามแบบขององค์ประกอบทางกาย คือ

1.1 แบ่งบุคลิกภาพตามลักษณะรูปร่างทางร่างกาย (Body types) โดยเชื่อว่าโครงสร้างของแต่ละคนมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะอารมณ์แต่ละประเภท นักจิตวิทยาที่แบ่งบุคลิกภาพตามลักษณะนี้ เช่น Ernest Kretschner and William H. Sheldon

1.2 แบ่งบุคลิกภาพตามลักษณะสารเคมีและต่อมไร้ท่อในร่างกาย (Body chemistry and endocrine balance) โดยเชื่อว่าการทำงานของต่อมไร้ท่อมีผลต่ออารมณ์ของคน และมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคล

1.3 แบ่งบุคลิกภาพตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก (Behavior psychological types) การแบ่งประเภทนี้เน้นความสำคัญของพฤติกรรม นักจิตวิทยาที่แบ่งบุคลิกภาพตามลักษณะนี้ เช่น Carl Gustav Jung and Hans Eysenck

2. ทฤษฎีบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัย (Trait theories) เป็นทฤษฎีที่อธิบายบุคลิกภาพจากลักษณะและวิธีการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ โดยมีความเชื่อว่าเมื่อบุคคลเรียนรู้ว่า หากประพฤติเช่นนั้นแล้วเกิดความสะดวกใจก็จะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำๆ จนกลายเป็นความเคยชิน นอกจากนี้ยังเน้นถึงคุณลักษณะพิเศษของบุคคลที่สามารถมองเห็นได้ชัด นักจิตวิทยาที่อธิบายบุคลิกภาพตามทฤษฎีนี้ เช่น Gordon Allport, Raymond B. Cattell and Alfred Adler

3. ทฤษฎีพัฒนาการ (Development theories) เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญในเรื่องการพัฒนาการของบุคคลและความต่อเนื่องของพัฒนาการในวัยต่างๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้เชื่อว่าบุคลิกภาพในวัยต่างๆ ของมนุษย์มีความเชื่อมโยงกัน ทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มนี้ เช่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เดิม (Classical Psychoanalysis) ตามแบบของ Sigmund Freud ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ใหม่ (Neo-Freudian) ตามแบบของ Erik H. Erickson ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแบบของ Dollard and Miller และทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลตามแบบ Linton

4. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Dynamic Theories) เชื่อว่าบุคลิกภาพเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ จนทำให้เกิดความคับข้องใจ ซึ่งเป็นสาเหตุให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาทั้งในทางบวกและทางลบ ทฤษฎีบุคลิกภาพในกลุ่มนี้ เช่น ทฤษฎีบุคลิกภาพในกลุ่มจิตวิเคราะห์ตามแบบของ Sigmund Freud ซึ่งอธิบายในรูปโครงสร้างของจิต 3 ส่วน คือ อิด อีโก้ ซูเปอร์อีโก้ และทฤษฎีบุคลิกภาพของ Carl Rogers

4.3 แบบของบุคลิกภาพ

พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไปหลายแบบ ดังนั้นการที่จะให้บุคคลทำสิ่งใดนั้นควรต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับแบบบุคลิกภาพของบุคคลนั้น จึงจะ

ส่งผลในด้านบวกต่อบุคคลงานและองค์กร (Robbins, S.P. 2001: 101-102) ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่าน ได้ศึกษาแบบบุคลิกภาพของบุคคลดังนี้

อานวย แสงสว่าง (2544: 42) ได้กล่าวถึงคำพูดของ Jung ว่าสามารถแบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 2 แบบ โดยแต่ละบุคคลจะมีบุคลิกภาพทั้ง 2 แบบนี้อยู่ในตัวเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และโอกาส

1. บุคลิกภาพแบบปิด (Introverts) เป็นลักษณะของบุคคลที่ชอบอยู่ตามลำพัง ไม่ชอบเข้าสังคม จิตใจไม่มีความมั่นคง หงุดหงิดง่ายและไม่ชอบความก้าวร้าวรุนแรง

2. บุคลิกภาพแบบเปิดเผย (Extroverts) เป็นลักษณะของบุคคลของบุคคลที่ชอบเข้าสังคม จิตใจมั่นคง ระวังแสบใส ปรับตนเองได้ค่อนข้างดี สามารถแสดงความก้าวร้าวรุนแรงได้โดยขาดการควบคุมอารมณ์

Eysenck, H.J. (1974, 1952 cited in Hjelle and Ziegler, 1992: 280) ได้แบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 2 มิติ คือ Introversion – Extraversion Neuroticism – Stability จากทั้ง 2 มิติ สามารถแบ่งบุคลิกภาพของบุคคล ออกเป็น 4 แบบ คือ

1. บุคลิกภาพแบบมั่นคง-แสดงออก (Stable-Extravert) เป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่ชอบเข้าสังคม ใช้ชีวิตเรียบง่าย ไม่มีความกังวลใจและมีสุขภาพจิตดี

2. บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว-แสดงออก (Neurotic-Extravert) เป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่มีจิตใจไม่มั่นคงเปลี่ยนแปลงง่าย โมหะง่าย ในร้อนแต่เป็นคนมองโลกในแง่ดี

3. บุคลิกภาพแบบมั่นคง-เก็บตัว (Stable-Introvert) เป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่มีอารมณ์มั่นคง ควบคุมตัวเองได้ ไม่แสดงอารมณ์วู่วามและชอบอยู่ตามลำพัง

4. บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว-เก็บตัว (Neurotic-Introvert) เป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่มีอารมณ์หงุดหงิด มองโลกแง่ร้าย ไม่ชอบสังคมและชอบอยู่ตามลำพัง

Friedman, M. and R. Rosenman (1974 cited in Smither, 1988: 401-402) ได้ศึกษาคุณลักษณะของบุคคลจากการสังเกตผู้ป่วยที่เป็นโรค Coronary Heart Disease ซึ่งนำไปสู่แบบของบุคลิกภาพ ดังนี้

1. บุคลิกภาพแบบเอ (Type A) เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความตื่นตัวตลอดเวลา ไม่ชอบอยู่เฉย ไม่มีความอดทน มีพฤติกรรมก้าวร้าว มีความทะเยอทะยานและมีความต้องการแข่งขันกับผู้อื่นสูง

2. บุคลิกภาพแบบบี (Type B) เป็นบุคลิกภาพที่มีลักษณะที่มีลักษณะตรงข้ามกับบุคลิกภาพแบบเอ เช่น ผ่อนคลาย ไม่รีบเร่ง

4.4 ความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพกับความเครียด

นักวิชาการหลายท่าน ได้ศึกษาบุคลิกภาพกับความเครียด ดังนี้

นันทวรรณ นาวิ (2536: 28) กล่าวว่าบุคลิกภาพมีอิทธิพลอย่างมากต่อวิธีการตอบโต้เหตุการณ์ สถานการณ์ ค่านิยม ทักษะคติ และพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ทำให้แต่ละบุคคลต่อความเครียดได้มากน้อยต่างกันไปด้วย โดยบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเอมีแนวโน้มจะเกิดความเครียดได้มาก ในขณะที่บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบบีจะมีความเสี่ยงต่อความเครียดและโรคหัวใจน้อย

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2539: 137-138) กล่าวว่าการศึกษาความเครียดขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล โดยแต่ละบุคคลจะมีปฏิกิริยาต่อความเครียดแตกต่างกัน คือ

1. บุคลิกภาพแบบเอ จะแสดงพฤติกรรมดังนี้ คือ มีความก้าวร้าว มีลักษณะของความเร่รุมและแข่งขันชิงดีชิงเด่น ซึ่งมีแนวโน้มในการที่จะทำร้ายและแข่งขันกับผู้อื่นเสมอ แม้ในสถานการณ์ที่ไม่มีการแข่งขัน หรือพยายามทำงานให้ได้มากขึ้นในเวลาจำกัด ทำให้ประสบกับความเครียดอย่างรุนแรงในสภาพแวดล้อมที่มีความกดดันสูง นอกจากนี้บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเอจะมีปฏิกิริยาต่อความเครียด โดยมีอาการของโรคหัวใจแทรก

2. บุคลิกภาพแบบบี จะแสดงพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเอ บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบนี้ จะทำงานได้อย่างดี มีแรงผลักดันสูง ไม่รู้สึกขัดแย้งกับคนอื่นหรือกับเวลา ทำให้ไม่มีอาการของโรคหัวใจเข้ามาเกี่ยวข้อง

สุรพล พะยอมแย้ม (2541: 267-268) กล่าวว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเอจะเอื้อต่อการตกอยู่ในสถานการณ์ของความเครียด อาทิเช่น เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อสิ่งต่างๆ ได้น้อย มีข้อเรียกร้องสูงอยู่ตลอดเวลา และมีการดิ้นรนเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2541: 158-160) กล่าวว่าบุคลิกภาพของบุคคลที่สัมพันธ์กับความเครียด คือ บุคลิกภาพแบบเอและบุคลิกภาพแบบบี ความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพทั้ง 2 แบบ จึงช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของบุคคลและความเครียดได้นั้น คือ บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเอจะมีความเครียด โดยเฉลี่ยมากกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบบี

Kobasa, S.C. (1982 cited in Schultz and Schultz, 1998: 379-380) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพที่อดทน (Hardiness) ทำให้แต่ละบุคคลมีความเครียดแตกต่างกันในสถานการณ์เดียวกัน โดยคนที่มีความอดทนสูงจะมีความต้านทานต่อความเครียดสูง เนื่องจากพวกเขาเชื่อว่าตัวเองสามารถควบคุมและมีอิทธิพลเหนือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของตัวเองได้ บุคลิกภาพที่อดทนประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1. มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย (Commitment)
2. มีการควบคุม (Control)

3. ความท้าทาย (Challenge)

Kassin, S. (1995: 705) กล่าวว่า บุคลิกภาพแบบเอ คือลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่มีความอดทน มีแรงขับในการทำงานสูง ชอบการแข่งขัน ก่อให้เกิดความเครียดได้ง่าย ส่วนบุคลิกภาพแบบบี คือ ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่เรียบง่าย สบายๆ และมีการผ่อนคลาย

Robbins, S.P. (2001: 99-100) กล่าวว่า บุคลิกภาพแบบเอเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่มีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ไม่อดทนกับเหตุการณ์ สามารถต่อสู้กับอุปสรรคได้ตลอดเวลา โดยใช้เวลาที่ลดลง ส่วนบุคลิกภาพแบบบีเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ตรงข้ามกับบุคลิกภาพแบบเอ กล่าวคือ ไม่เคื่องร่อนเกี่ยวกับความเร่งด่วนของเวลา มีการผ่อนคลาย เป็นต้น ซึ่งนักวิจัยพบว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเอ จะมีความเครียดทั้งจากการทำงานและไม่ใช่ว่าการทำงาน

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาศึกษาบุคลิกภาพแบบเอและบุคลิกภาพแบบบี ซึ่งเป็นแบบของบุคลิกภาพตามทฤษฎีบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัย (Trait Theories) ซึ่งจากการศึกษาของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของบุคลิกภาพดังนี้

บุคลิกภาพ หมายถึง การรวมคุณลักษณะทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยแบ่งเป็นบุคลิกภาพแบบเอและแบบบี

บุคลิกภาพแบบเอ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความทะเยอทะยาน ตั้งมาตรฐานในการทำงานสูง มีความกระตือรือร้นสูง มีความพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่อดทน มีความรีบเร่ง มีความเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ชอบการแข่งขัน และมีความสามารถในการเผชิญปัญหาได้น้อย

บุคลิกภาพแบบบี หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความไม่รีบเร่ง ไม่เคื่องร่อนในเรื่องเวลา มีความเรียบง่ายและผ่อนคลาย และสามารถเผชิญปัญหาได้ดีในระดับหนึ่ง

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรทิพย์ เกตุรานนท์ (2527) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพยาบาลทั่วไปของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 497 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาล ได้แก่ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน การทำงานนอกเวลา ไม่มีผลต่อความเครียด แต่พบว่า ภาระครอบครัว หน้าที่ความรับผิดชอบ การบริหาร บรรยากาศในการทำงาน มีผลต่อระดับความเครียด

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2530) ได้ทำการศึกษาความเครียดของนักบริหารงานตำรวจศึกษากรณีสารวัตรใหญ่และสารวัตร สังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 4 พบว่า อายุ การศึกษา หรือระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ การศึกษา ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง กับตัวแปรคือความเครียด

รุ่งฤดี ศิริรักษ์ (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่องความเครียดของหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปในภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปในภาคใต้ของประเทศไทย จำนวน 260 คน ผลการศึกษาพบว่าหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปในภาคใต้ของประเทศไทยมีความเครียดระดับปานกลาง มีความพึงพอใจในการทำงานในระดับปานกลาง และได้แรงสนับสนุนทางสังคมปานกลาง ปัจจัยที่มีผลทำให้หัวหน้าหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปในภาคใต้ของประเทศไทยมีความเครียดต่างกันคือ ภาระทางครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ และความพึงพอใจในการทำงาน และพบว่าปัจจัยที่พยากรณ์ความเครียดของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปในภาคใต้ของประเทศไทยที่ดีที่สุดคือ ฐานะทางเศรษฐกิจและภาระครอบครัวโดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 10.2

นพพร โปธยรุ่งโรจน์ (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องความเครียดของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัด(มหาชน) ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบความเครียดของพนักงานธนาคาร จำแนกตามตัวแปร เพศ สถานภาพสมรส และลักษณะงาน พบว่าพนักงานชายกับพนักงานหญิงมีความเครียดแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และพนักงานธนาคารที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความเครียดแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ศรีสวัสดิ์ นนทประเสริฐ (2541) ศึกษาความเครียดในการปฏิบัติงานหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ควบคุมจราจรทางอากาศ ท่าอากาศยานกรุงเทพ กลุ่มตัวอย่าง คือเจ้าหน้าที่ควบคุมจราจรทางอากาศ ท่าอากาศยาน บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด จำนวน 151 คน ผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ควบคุมจราจรทางอากาศ มีความเครียดระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน รายได้ต่อเดือน ภาระครอบครัว ลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน แรงสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา แรงสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และแรงสนับสนุนจากครอบครัว ไม่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติหน้าที่

มานพ วงษ์สุริรัตน์ (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพนักงานต้อนรับเครื่องบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน 317 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเครียดระดับปานกลาง และพนักงานที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความเครียดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา บุคลิกภาพ ที่แตกต่างกันมีความเครียดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ส่วนปัจจัยของงาน ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน สามารถพยากรณ์ความเครียดได้ร้อยละ 19.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัจจัยด้าน ลักษณะของงานสามารถพยากรณ์ความเครียดได้ดีที่สุด

อัจฉรา จรัสสิงห์ และคณะ (2541) ศึกษาความเครียดของประชาชนจังหวัดนนทบุรีใน ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ จำนวน 1,000 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีร้อยละ 27 .0 มีความเครียดระดับน้อย สาเหตุที่ทำให้เครียด 3 อันดับแรก คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ/การเงิน ร้อยละ 82.2 ปัญหาครอบครัว ร้อยละ 54.8 และเรื่องงาน ร้อยละ 25.6 วิธีการที่เลือกใช้เมื่อเกิดความเครียดใช้การพูดระบายกับคนอื่น ร้อยละ 70.4 ใช้วิธีการเรียนรู้หาวิธีการแก้ปัญหา ร้อยละ 65.2 และยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น/ไม่คิดมาก ร้อยละ 62.6

กาญจนา สุนทรสิทธิพงศ์ (2544) ศึกษาเรื่องความเครียดในการปฏิบัติงาน: ศึกษาเฉพาะ กรณีพนักงานบริษัทเคมีเบอรัลลี่-คล้าค ประเทศไทย จำกัด โรงงานปทุมธานี จำนวน 121 คน ผลการวิจัย พบว่า พนักงานมีความเครียดในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง อายุ สถานภาพ สมรส และตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีความเครียดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บุคลิกภาพแบบเอมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน ปริมาณงาน ลักษณะงาน ความก้าวหน้าในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิณา บุญแสง (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม ความเครียดกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานระดับช่วยบังคับบัญชาในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 218 คน ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีความเครียดในระดับปกติ พนักงานเพศชายและเพศหญิงมีความเครียดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พนักงานที่มีอายุต่างกันมีความเครียดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธรรณิทธิ์ กองสุข (2548) ศึกษาความเครียดของคนไทย: การศึกษาระดับชาติ ปี 2546 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางการเงิน มีความสัมพันธ์กับความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัย ด้านครอบครัว ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ที่มีต่อ พ่อแม่ ต่อสามี/ภรรยา การมีญาติป่วยด้วยโรคทางจิตเวช มีความสัมพันธ์กับความเครียดอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Cooper and Sutherland (1987) ศึกษาเรื่อง ความเครียด สุขภาพจิต และอุบัติเหตุของ
คนงานในโรงกลั่นน้ำมันและก๊าซไกล์ชายฝั่ง จำนวน 194 คน จากการศึกษาพบว่าคนงานที่มีบุคลิกภาพ
แบบเอมีความสัมพันธ์กับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Kwok, B.C. et al. (2001) ศึกษาความเครียดใน 6 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ หนายความ วิศวกร
ครู พยาบาล พนักงานบริษัท และพนักงานฝึกหัดในประเทศสิงคโปร์ จำนวน 2,570 คน พบว่าปัจจัย
ที่มีความเครียด ได้แก่ แรงกดดันภายใน ความขัดแย้งระหว่างครอบครัว ความขัดแย้งในการทำงาน
และมีความหวังในงานต่ำ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเครียดสูง

Micheal, C. et al (2001) สำรวจความทุกข์ของปัญหาสุขภาพจิตและความเครียดของ
ประชากรในประเทศอังกฤษตอนใต้ พบว่า ปัญหาสุขภาพจิต ร้อยละ 12.0 ในกลุ่มผู้มีสถานภาพทาง
สังคมสูงจะมีความเครียดสูง และปัจจัยที่สามารถทำนายความเครียด ได้แก่ สถานภาพสมรส และภาวะ
สุขภาพ

Peggy, M. et al. (2002) ศึกษาความเครียดเรื้อรังในผู้หญิงแคนาดา อายุระหว่าง 25-64 ปี
พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความเครียด ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจ
และสังคม ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรส และการมีงานทำ เป็นต้น

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเพื่อใช้เป็น
แนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้โดยพิจารณาประเด็นที่มีอิทธิพลต่อความเครียด คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และ
บุคลิกภาพ ซึ่งระดับความเครียดจะมีผลต่อการแสดงออกทางด้านร่างกาย จิตใจ และอาการทางพฤติกรรม
ของบุคคล และสร้างสภาวะการเผชิญกับความเครียดนั้นแตกต่างกันออกไปตามปัจจัยส่วนบุคคลและ
บุคลิกภาพ

6. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

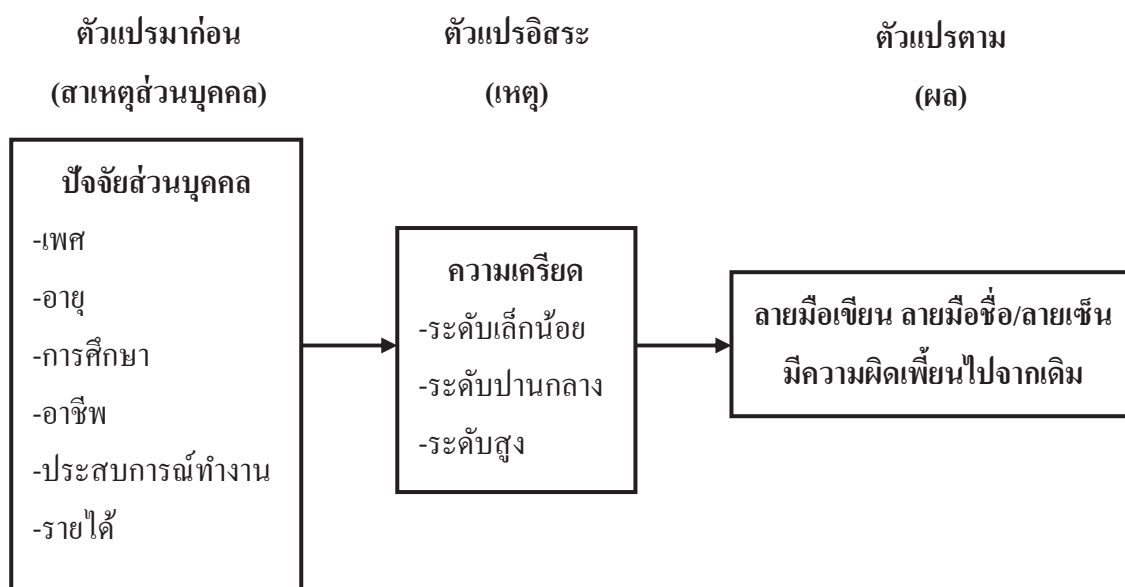
1. ตัวแปรมาก่อน (สาเหตุแวดล้อมภายในบุคคล) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ
อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ภาระครอบครัว สถานภาพทางการเงิน และบุคลิกภาพของ
กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ บุคลิกภาพแบบเอและบุคลิกภาพแบบบี

2. ตัวแปรต้น คือ ความเครียด

3. ตัวแปรตาม คือ ลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็นมีความผิดเพี้ยนไปจากเดิม

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เพื่อศึกษาระดับของความเครียดมีผลต่อลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือ
ลายเซ็นมีผลกระทบทำให้ลายมือชื่อผิดเพี้ยนไปจากเดิม ดังแสดงตามกรอบแนวคิด ดังนี้

8. สมมติฐานในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความเครียดแตกต่างกัน โดยแยกเป็นสมมติฐานย่อย ดังนี้

- 1.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความเครียดแตกต่างกัน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความเครียดแตกต่างกัน
- 1.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความเครียดแตกต่างกัน
- 1.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีความเครียดแตกต่างกัน
- 1.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความเครียดแตกต่างกัน
- 1.6 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางการเงินและรายได้ต่างกัน มีความเครียด

แตกต่างกัน

2. บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับความเครียด โดยบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเอ จะมีโอกาสเครียดมากกว่าคนที่บุคลิกภาพแบบบี

3. ความเครียดมีความสัมพันธ์กับความเพี้ยนของลายมือชื่อหรือลายเซ็น โดยความเครียดมากจะส่งผลความเพี้ยนของลายมือชื่อหรือลายเซ็นมาก

4. ความเครียดสามารถนำมาร่วมกันพยากรณ์ลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่เพี้ยนไปจากเดิม โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความเครียดจะส่งผลกระทบทำให้ลายมือชื่อผิดเพี้ยน แต่จะผิดเพี้ยนเพียงรายละเอียดเล็กน้อยเท่านั้น ไม่ได้ทำให้เอกลักษณ์ที่สำคัญของลายมือชื่อผิดเพี้ยนไป

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความเครียดกับการฝึกเขียนของลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็น โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนาและใช้สถิติเชิงทดลอง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ ลายมือเขียน ลายมือชื่อและลายเซ็น จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการตำรวจ ผู้มาติดต่อราชการ และผู้ต้องหา ภายในสถานีตำรวจนครบาลประจักษ์และกำกับการสายตรวจ กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ (191) ในระหว่างวันที่ 2 มกราคม 2555 ถึงวันที่ 15 เมษายน 2555 จำนวน 30 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) มีคุณสมบัติ คือ

1. สามารถ ฟัง พูด เขียน อ่าน ภาษาไทยได้ดีในระดับหนึ่ง
2. ประสบปัญหาต่างๆ ที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความเครียด เช่น ปัญหาครอบครัว หรือ มีความคิดต่างๆ ที่จะต้องไปที่สถานีตำรวจ โดยเป็นได้ทั้งผู้เสียหายและผู้ต้องหา
3. ยินดีที่จะให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

ซึ่งเลือกโดยพิจารณาจากพฤติกรรม วิถีชีวิต ลักษณะของงานอาชีพ และสถานการณ์เฉพาะหน้าต่างๆ ที่อาจส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความเครียด การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างนั้น อ้างอิงตามการศึกษาวิจัยภายในประเทศของ นางสาวอนงค์นาค สร้อยสน ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบการเขียนหนังสือด้วยมือขวาและมือซ้ายของบุคคลคนเดียวกัน ซึ่งในครั้งนั้นได้ทำการศึกษาวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 32 คน

2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจง โดยเก็บจากกลุ่มบุคคลที่ผู้วิจัยพบเห็นได้ทั่วไปอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้วิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย

1. แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ ภาระทางครอบครัว สถานภาพทางการเงิน โดยกำหนดเกณฑ์การแบ่งดังนี้

ตัวแปร	เกณฑ์
อายุ	น้อยกว่า 30 ปี
	30 - 35 ปี
	30 - 35 ปี
	41 ปีขึ้นไป
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี
	ปริญญาตรี
	สูงกว่าปริญญาตรี
อาชีพ	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
	พนักงานบริษัทเอกชน
	ทำธุรกิจส่วนตัว
	รับจ้าง
	อาชีพอื่นๆ
ประสบการณ์ทำงาน	น้อยกว่า 1 ปี
	1 – 3 ปี
	4 – 6 ปี
	6 ปี ขึ้นไป
สถานภาพทางการเงิน/รายได้	ไม่เกิน 15000 บาท
	15,001- 30,000 บาท
	30,001- 50,000 บาท

และจะระบุสถานะและสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างใช้ในการประกอบ

2. แบบสอบถามบุคลิกภาพแบบเอและแบบบี ซึ่งดัดแปลงจากแบบวัดที่อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2533) แปลและเรียบเรียงจากแบบสำรวจกิจกรรมของเจนกินส์ (Jenkins Activity Survey: Heilburn et.al. 1986: 525-539) โดยมีมุ่งหมายเพื่อสอบถามรูปแบบพฤติกรรมที่บุคคลกระทำ

ในเหตุการณ์ต่างๆ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น $\alpha = 0.83$ ในคำถามแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือก 6 อันดับ โดยให้คะแนนตามระดับของความคิดเห็น ดังนี้

1	หมายถึง	ไม่จริงเลย
2	หมายถึง	ไม่จริง
3	หมายถึง	ค่อนข้างจริง
4	หมายถึง	ค่อนข้างจริง
5	หมายถึง	จริง
6	หมายถึง	จริงที่สุด

ระดับคะแนน 1- 60 คือ บุคลิกภาพแบบ บี

ระดับคะแนน 61- 120 คือ บุคลิกภาพแบบ เอ

3. แบบวัดความเครียดสวนปรง (SPST-20) ของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มีข้อคำถามทั้งสิ้น 20 ข้อ ซึ่งพัฒนาโดยนายแพทย์สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุลและคณะ โรงพยาบาลสวนปรง กรมสุขภาพจิต สำหรับการให้คะแนนแบบวัดความเครียดสวนปรง ในคำถามแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือก 5 อันดับ โดยให้คะแนนตามระดับของความเครียด ดังนี้

1	หมายถึง	ไม่รู้สึกรู้สึกเครียด
2	หมายถึง	รู้สึกเครียดเล็กน้อย
3.	หมายถึง	รู้สึกเครียดปานกลาง
4.	หมายถึง	รู้สึกเครียดมาก
5.	หมายถึง	รู้สึกเครียดมากที่สุด

การแปลผล แบ่งระดับความเครียดจากคะแนนรวมที่ได้ เป็น 3 ระดับ คือ

คะแนน 0 – 23 คะแนน มีระดับความเครียดน้อย ถือว่าความเครียดโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำหรือไม่เครียด นั่นคือ มีความเครียดขนาดน้อย เป็นความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน หรืออาจมีความเครียดในระดับสูง แต่สามารถปรับให้หายได้อย่างอัตโนมัติ เป็นการปรับตัวด้วยความเคยชิน และการปรับตัวต้องการใช้พลังงานเพียงเล็กน้อย ถือว่าเป็นระดับความเครียดที่ไม่คุกคามต่อการดำรงชีวิต และร่างกายอยู่ในภาวะผ่อนคลาย

คะแนน 24 – 41 คะแนน ถือว่าความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หมายถึงความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเนื่องจากสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่บุคคลรับรู้ว่าถูกคุกคามจนร่างกายมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อการคุกคามนั้น แต่สามารถจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นให้ลดลงไป

ได้ เพียงแต่ต้องใช้เวลาหลายชั่วโมง ถือว่าเป็นระดับความเครียดในเกณฑ์ปกติทั่วไป เป็นระดับที่จะทำให้คนเกิดการกระตือรือร้นมากขึ้น

คะแนน 42 คะแนนขึ้นไป ถือว่าความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับสูงถึงรุนแรง หมายถึงความเครียดที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ใดๆ ก็ตามที่ทำให้บุคคลรู้สึกถูกคุกคาม จนก่อให้เกิดความเครียดเป็นเวลานาน และไม่สามารถปรับตัวให้ความรู้สึกเครียดลดลงได้ในเวลาสั้นๆ ความเครียดระยะนี้จะทำให้มีการแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ เช่น ก้าวร้าว ใจเย็นขมขื่น หงุดหงิด ต่อต้าน ฯลฯ และดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่องยาวนาน จนทำให้บุคคลเกิดความล้มเหลวในการปรับตัว อาจจะรู้สึกหมดเรี่ยวแรง หรือเกิดความเบื่อหน่าย หรือความสามารถในการควบคุมตัวเองเสื่อมลง ซึ่งถือได้ว่าเป็นความเครียดในระดับรุนแรง

4. แบบเก็บตัวอย่างลายมือชื่อในภาวะเครียดและภาวะปกติ อย่างละ 20 ลายมือชื่อ รวมเป็น 40 ลายมือชื่อ

5. แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการในการตรวจลายมือชื่อ นำลายมือชื่อทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างไปทำการวิเคราะห์และให้ความเห็นโดยผู้ชำนาญการในการตรวจพิสูจน์ ซึ่งแบ่งความเห็นได้ 3 แบบ คือ ไม่แตกต่าง ไม่แน่ใจ และแตกต่าง โดยมีการให้คะแนน 1 คะแนน 2 คะแนน และ 3 คะแนน ตามลำดับ จากนั้นจึงสรุปความเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของลายมือชื่อบุคคลว่าในสภาวะเครียดมีความผิดเพี้ยนไปจากสภาวะปกติหรือไม่อย่างไร และนำข้อมูลที่ได้มาทำการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ทางสถิติอีกครั้ง ด้วยโปรแกรม SPSS version 13.0

4. การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและแบบสอบถามที่ถูกปรับปรุงมาจากคณะผู้วิจัยของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมาย และสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ หลังจากนั้นได้นำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยจะหาความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับประชากรในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 30 ราย โดยทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยใช้สูตร Pearson Product Moment Correlation Coefficient และหาค่าความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีการของ Cronbach (บุญเรียง, 2533: 183-193) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

2.1 คำถามเกี่ยวกับแบบสอบถามบุคลิกภาพแบบเอและแบบบี ของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มีค่าความเชื่อมั่น $\alpha=0.83$

2.2 คำถามเกี่ยวกับแบบวัดความเครียดสวนปรง (SPST - 20) ของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มีค่าความเชื่อมั่น $\alpha=0.70$ และค่าความถูกต้องกับการนำมาใช้ในคนไทย (Y) > 0.27

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ให้กลุ่มตัวอย่างกรอแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล แบบประเมินความเครียด แบบวัดบุคลิกภาพด้วยตนเอง และประเมินสถานการณ์ปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง

2. ให้กลุ่มตัวอย่างลงลายมือชื่อ เพื่อเก็บเป็นตัวอย่างลายมือชื่อ 2 ครั้ง กล่าวคือ ให้กลุ่มตัวอย่างลงลายมือชื่อในกระดาษ A4 จำนวน 5 แผ่น โดยใช้วิธีเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างลายมือชื่อของพนักงานสอบสวนเพื่อนำไปทำการตรวจพิสูจน์ โดยจะต้องเก็บตัวอย่างลายมือชื่อดังกล่าว 2 ช่วงเวลา การเก็บตัวอย่างครั้งแรกจะเก็บกลุ่มตัวอย่างก่อน และหลังปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ เช่น การกักการปฏิบัติหน้าที่ราชการ การประสบปัญหาและการได้รับการแก้ไข ปัญหา หรือการตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาและจราจรต่างๆ และจะดำเนินเก็บตัวอย่างลายมือชื่ออีกครั้งในวันถัดไปอย่างน้อย 1 สัปดาห์ โดยก่อนทำการเก็บตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยจะอธิบายวัตถุประสงค์ในการเก็บตัวอย่าง และวิธีการให้แก่กลุ่มตัวอย่างทราบและเข้าใจ แล้วจึงจะเก็บตัวอย่าง โดยใช้วิธีสังเกตพฤติกรรม สภาพร่างกายและจิตใจ สภาวะเหตุการณ์ที่กลุ่มตัวอย่างเผชิญ และปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลให้แม้แต่บุคคลอื่นทั่วไปรู้สึกถึงเครียด แล้วประเมินโดยใช้ประสบการณ์และหลักตรรกะ ก่อน จากนั้นจึงจะทำแบบทดสอบและเก็บตัวอย่างลายมือชื่อ

3. การรวบรวมข้อมูลและตรวจลายมือชื่อ

3.1 นำลายมือชื่อทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างไปทำการวิเคราะห์โดยผู้ชำนาญการในการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อของสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ทำการวิเคราะห์และให้ความเห็นโดยใช้หลักการต่างๆ ที่ใช้ในการพิสูจน์ลายมือชื่อของบุคคล ดังต่อไปนี้

3.1.1 คุณภาพของลายเส้น

3.1.2 ลักษณะการเขียน

3.1.3 น้ำหนักการกดปากกา

3.1.4 ความลาดเอียงของตัวอักษร

3.1.5 ความสูงของอักษร

3.1.6 ช่องบรรทัด และแนวบรรทัด

3.1.7 ความสัมพันธ์ของตัวอักษร

3.1.8 ความต่อเนื่องของตัวอักษร

3.1.9 ระยะห่างของช่องไฟ

3.1.10 คำผิด และการสะกดคำ

ซึ่งผู้ชำนาญการจะให้ความเห็นโดยเปรียบเทียบความแตกต่างของลายมือชื่อทั้งสองสถานะ แต่ละลักษณะเป็น 3 แบบ คือ ไม่แตกต่าง ไม่แน่ใจ และแตกต่าง โดยให้คะแนนระดับ คือ ไม่แตกต่าง เท่ากับ 1 คะแนน ไม่แน่ใจ เท่ากับ 2 คะแนน และ แตกต่าง เท่ากับ 3 คะแนน จากนั้นจึงสรุปความเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของลายมือชื่อนักทดลองว่าในสถานะเครียดมีความผิดปกติไปจากสถานะปกติหรือไม่อย่างไร

3.2) นำข้อมูลที่ได้มาทำการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ทางสถิติอีกครั้ง ด้วยโปรแกรม SPSS version 13.0

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานคือ

1. นำแบบสอบถามตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว ไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยคอมพิวเตอร์

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงพรรณนา ในการเปรียบเทียบคุณลักษณะของลายมือชื่อตัวอย่าง และสถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับการอธิบายลักษณะข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ภาระทางครอบครัว สถานภาพทางการเงิน และบุคลิกภาพ
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้แปลความหมาย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้แสดงลักษณะการกระจายของข้อมูล
3. การทดสอบค่า t-test ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม

4. การทดสอบค่า F-test ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffé

5. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ และทิศทางของตัวแปร

6. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ตัวแปร
การกำหนดสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ที่เก็บตัวอย่าง

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

☐

ชาย

☐

หญิง

2. อายุ

☐

น้อยกว่า 30 ปี

☐

30 - 35 ปี

☐

36 - 40 ปี

☐

มากกว่า 40 ปี

3. การศึกษา

☐

น้อยกว่าปริญญาตรี

☐

ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

☐

ปริญญาโท

☐

สูงกว่าปริญญาโท

4. อาชีพ

☐

รับราชการ

☐

พนักงานบริษัทเอกชน

☐

ธุรกิจส่วนตัว

☐

รับจ้างทั่วไป

☐

อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐

น้อยกว่า 1 ปี

☐

1 - 3 ปี

☐

4 - 6 ปี

☐

6 ปี ขึ้นไป

6. รายได้ต่อเดือน

☐

ไม่เกิน 15,000 บาท

☐

15,001 - 30,000 บาท

☐

30,001 - 50,000 บาท

☐

มากกว่า 50,000 บาท

สถานะ/สถานการณ์ที่เผชิญ _____

หมายเหตุ การเก็บตัวอย่างนี้เพื่อประโยชน์ทางงานด้านวิชาการเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่าง
ของลายมือชื่อของบุคคลในภาวะปกติและภาวะเครียด

แบบประเมินความเครียด กรมสุขภาพจิต
(SPST – 20)

ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา เหตุการณ์ ข้อใดเกิดขึ้นกับคุณบ้าง และคุณรู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์นั้นให้ใส่ ✓ ลงในช่องระดับความเครียด ถ้าข้อไหนไม่ได้เกิดขึ้นให้ข้ามไปไม่ต้องตอบ

1	หมายถึง	ไม่รู้สึกเครียด
2	หมายถึง	รู้สึกเครียดเล็กน้อย
3	หมายถึง	รู้สึกเครียดปานกลาง
4	หมายถึง	รู้สึกเครียดมาก
5	หมายถึง	รู้สึกเครียดมากที่สุด

ข้อที่	คำถามในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา	ระดับความเครียด				
		1	2	3	4	5
1.	กลัวทำงานผิดพลาด					
2.	ไปไม่ถึงเป้าหมายที่วางไว้					
3.	ครอบครัวมีความขัดแย้งในเรื่องการเงินหรือเรื่องงาน					
4.	เป็นกังวลกับเรื่องสารพิษหรือมลภาวะในอากาศ น้ำเสีย หรือดิน					
5.	รู้สึกว่าต้องแข่งขันหรือเปรียบเทียบ					
6.	เงินไม่พอใช้จ่าย					
7.	กลัมน้ำดื่มหรือปวด					
8.	ปวดหัวจากการตึงเครียด					
9.	ปวดหลัง					
10.	ความอยากอาหารเปลี่ยนแปลง					
11.	ปวดหัวข้างเดียว					
12.	รู้สึกวิตกกังวล					
13.	รู้สึกคับข้องใจ					
14.	รู้สึกโกรธ หรือหงุดหงิดใจ					
15.	รู้สึกเศร้า					

ข้อที่	คำถามในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา	ระดับความเครียด				
		1	2	3	4	5
16.	ความจำไม่ดี					
17.	รู้สึกสับสน					
18.	ตั้งสมาธิลำบาก					
19.	รู้สึกเหนื่อยหน่าย					
20.	เป็นหวัดบ่อย					

แบบวัดบุคลิกภาพ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดข้อละหนึ่งแห่ง โดยตอบให้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของท่าน และกรุณาตอบให้ครบ 20 ข้อ

1	หมายถึง	ไม่จริงเลย
2	หมายถึง	ไม่จริง
3	หมายถึง	ค่อนข้างจริง
4	หมายถึง	ค่อนข้างจริง
5	หมายถึง	จริง
6	หมายถึง	จริงที่สุด

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น					
		1	2	3	4	5	6
1.	เมื่อมีนัด ท่านมักไปถึงที่นัดหมายเป็นคนแรก						
2.	จะรู้สึกโมโห ถ้ามีคนมาขัดจังหวะ เวลา กำลังทำงาน						
3.	คิดว่าเวลาผ่านไปเร็ว จนไม่สามารถทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้						
4.	รู้สึกว่าเสียเวลามาก ถ้าต้องรอซื้อของในร้านที่คนแน่น						
5.	รู้สึกไม่สบายใจ ว่างานที่กำลังทำล่าช้า						
6.	เป็นคนที่ไม่เริ่มทำสิ่งใดแล้ว ต้องทำให้เสร็จ						
7.	รู้ว่าต้องทำงานอย่างรวดเร็วเพื่อแข่งกับเวลา						

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น					
		1	2	3	4	5	6
8.	รู้สึกว่าการรอบข้างทำงานไม่ถูกใจ						
9.	รู้สึกว่าอยากทำงานให้เสร็จโดยเร็วที่สุด						
10.	รู้สึกหงุดหงิดถ้าต้องเข้าคิว เพื่อรอรับบริการ						
11.	ไม่ชอบให้มีอะไรมาขัดจังหวะเวลาทำงาน						
12.	รู้สึกทนไม่ได้ ถ้าต้องทำงานกับคนที่ทำงานแบบขอไปที						
13.	เป็นคนจริงจังกับการทำงาน						
14.	ไม่เสียเวลาฟังคนพูดพร่ำเพรื่อ						
15.	รู้สึกหงุดหงิดทนไม่ได้ ที่จะต้องฟังคนพูดจาซ้ำซากไม่รู้จบ						
16.	เป็นคนทำงานที่รับผิดชอบเสร็จก่อนกำหนดเวลาเสมอ						
17.	รู้สึกเบื่อคนที่พูดจาไร้สาระ และจะทางเลียงออกมาทันที						
18.	เป็นคนที่ทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรวดเร็ว						
19.	จะรับประทานอาหารตามสบาย แม้ว่าจะมีงานรัดตัว						
20.	ไม่เห็นจำเป็นต้องมีความกระตือรือร้นในการทำงาน						

แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อตัวอย่าง

ลักษณะที่พิจารณา	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แน่ใจ	ความเห็นอื่นๆ
คุณภาพของลายเส้น				
ลักษณะการเขียน				
น้ำหนักการกด				
ความลาดเอียงของตัวอักษร				
ความสูงของตัวอักษร				
ช่องบรรทัดและแนวบรรทัด				
ความสัมพันธ์ของตัวอักษร				
ความต่อเนื่องของตัวอักษร				
ระยะห่างและช่องไฟ				
คำผิดและการสะกดคำ				

เกณฑ์การให้คะแนน

แตกต่าง = 3 คะแนน

ไม่แน่ใจ = 2 คะแนน

ไม่แตกต่าง = 1 คะแนน

ความเห็นโดยรวมของผู้ชำนาญการ

	ผิดเพี้ยน	ไม่ผิดเพี้ยน	ไม่แน่ใจ
ความแตกต่างของลายมือชื่อ			

เกณฑ์การให้คะแนน

ผิดเพี้ยน = 3 คะแนน

ไม่แน่ใจ = 2 คะแนน

ไม่ผิดเพี้ยน = 1 คะแนน

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาและใช้สถิติเชิงทดลอง โดยศึกษาความเครียดและความผิดปกติของลายมือชื่ออันเกิดจากความเครียดของผู้ที่มาติดต่อราชการ ผู้ต้องหา คดีอาญา-จราจร ข้าราชการตำรวจ ประจำ สถานีตำรวจนครบาลประจวบคีรีขันธ์และกองกำกับการสายตรวจ กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ (191) จำนวน 30 คน ในระหว่างวันที่ 2 มกราคม 2555 ถึงวันที่ 15 เมษายน 2555 ผลการศึกษาแบ่งเป็นตารางจำนวน ตารางดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง
3. ข้อมูลเกี่ยวกับการทดสอบบุคลิกภาพแบบเอและแบบบี ของกลุ่มตัวอย่าง
4. ข้อมูลเกี่ยวกับความเห็นของผู้ชำนาญการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อที่มีต่อลายมือชื่อ

ตัวอย่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=30)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	9	30.00
หญิง	21	70.00
อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	21	70.00
30 – 35 ปี	6	20.00
36 – 40 ปี	3	10.00
มากกว่า 40 ปี	0	0.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(n=30)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การศึกษา		
น้อยกว่าปริญญาตรี	27	90.00
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	3	10.00
ปริญญาโท	0	0.00
สูงกว่าปริญญาโท	0	0.00
อาชีพ		
รับราชการ	6	20.00
พนักงานบริษัทเอกชน	0	0.00
ธุรกิจส่วนตัว	0	0.00
รับจ้างทั่วไป	18	60.00
อื่นๆ (อาชีพอิสระ)	6	20.00
ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 1 ปี	12	40.00
1 – 3 ปี	3	10.00
4 – 6 ปี	3	10.00
6 ปีขึ้นไป	12	40.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70 และเพศชาย ร้อยละ 30 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุน้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 70 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 30 – 35 ปี และช่วงอายุ 36 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 และ ร้อยละ 10 ตามลำดับ ระดับการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี และ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 90 และ ร้อยละ 10 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือ รับราชการ และ ประกอบอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 20 เท่ากัน สำหรับประสบการณ์ในการทำงานพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 1 ปี และ มากกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 เท่ากัน และ ประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 3 ปี และ 4 – 6 ปี ร้อยละ 10 เท่ากัน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 80 และมีรายได้ 15,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ แบบประเมินความเครียด กรมสุขภาพจิต (SPST – 20)

ตารางที่ 2 คะแนนแบบประเมินความเครียด กรมสุขภาพจิต (SPST – 20) โดยภาพรวม

ระดับของความเครียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คะแนน 0 – 23 คะแนน (ระดับความเครียดน้อย)	3	10.00
คะแนน 24 – 41 คะแนน (ระดับความเครียดปานกลาง)	12	40.00
มากกว่า 42 คะแนน (ระดับความเครียดสูงหรือรุนแรง)	15	50.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม 30 คน ส่วนใหญ่มีระดับความเครียดสูงหรือรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือระดับความเครียดปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40 และระดับความเครียดน้อย คิดเป็นร้อยละ 10

ตารางที่ 3 คะแนนแบบประเมินความเครียด กรมสุขภาพจิต (SPST – 20) จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน	แบบประเมินความเครียด		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	SD.	ระดับของความเครียด
เพศ			
ชาย	41.67	26.725	สูงหรือรุนแรง
หญิง	49.71	16.338	สูงหรือรุนแรง
อายุ			
น้อยกว่า 30 ปี	47.71	20.609	สูงหรือรุนแรง
30 – 35 ปี	55.50	16.979	สูงหรือรุนแรง
36 – 40 ปี	28.00	10.564	ปานกลาง
การศึกษา			
น้อยกว่าปริญญาตรี	44.00	18.102	สูงหรือรุนแรง
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	77.00	12.365	สูงหรือรุนแรง
อาชีพ			
รับราชการ	52.50	26.838	สูงหรือรุนแรง
รับจ้างทั่วไป	42.33	18.007	สูงหรือรุนแรง
อื่นๆ (อาชีพอิสระ)	57.00	15.336	สูงหรือรุนแรง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	แบบประเมินความเครียด		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	SD.	ระดับของความเครียด
ประสบการณ์ในการทำงาน			
น้อยกว่า 1 ปี	41.00	21.946	ปานกลาง
1 – 3 ปี	50.00	13.654	สูงหรือรุนแรง
4 – 6 ปี	77.00	16.386	สูงหรือรุนแรง
6 ปีขึ้นไป	45.50	12.664	สูงหรือรุนแรง
รายได้ต่อเดือน			
ไม่เกิน 15,000 บาท	40.62	16.232	ปานกลาง
15,001 – 30,000 บาท	74.00	3.286	สูงหรือรุนแรง
รวม	47.30	19.879	สูงหรือรุนแรง

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเครียดอยู่ในระดับสูงหรือรุนแรง เมื่อจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานพบว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเครียด ($\bar{X}$ = 49.71) มากกว่า เพศชาย ($\bar{X}$ = 41.67) ช่วงอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุ 30 – 35 ปี มีค่าเฉลี่ยความเครียดมากที่สุด ($\bar{X}$ = 55.50) รองลงมาคือช่วงอายุน้อยกว่า 30 ปี ($\bar{X}$ = 47.71) และช่วงอายุ 36 – 40 ปี ($\bar{X}$ = 28.00) ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีค่าเฉลี่ยความเครียด ($\bar{X}$ = 77.00) มากกว่า ระดับการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี ($\bar{X}$ = 44.00) ผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพอิสระ มีค่าเฉลี่ยความเครียดมากที่สุด ($\bar{X}$ = 57.00) รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ ($\bar{X}$ = 52.00) และผู้ที่ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป ($\bar{X}$ = 42.33) ตามลำดับ สำหรับประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 4 – 6 ปี มีค่าเฉลี่ยความเครียด มากที่สุด ($\bar{X}$ = 77.00) รองลงมาคือ ผู้ที่มีประสบการณ์ 1 – 3 ปี ($\bar{X}$ = 50.00) ประสบการณ์ 6 ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 45.50) และประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี ($\bar{X}$ = 41.00) ตามลำดับ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีค่าเฉลี่ยความเครียด ($\bar{X}$ = 74.00) มากกว่า ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ย ไม่เกิน 15,000 บาท ($\bar{X}$ = 40.62)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ แบบประเมินบุคลิกภาพ

ตารางที่ 4 คะแนนแบบประเมินบุคลิกภาพ โดยภาพรวม

ระดับของความเครียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับคะแนน 1- 60 (บุคลิกภาพแบบบี)	12	40.00
ระดับคะแนน 61- 120 (บุคลิกภาพแบบเอ)	18	60.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบเอ ร้อยละ 60 และบุคลิกภาพแบบบี ร้อยละ 40

ตารางที่ 5 คะแนนแบบประเมินบุคลิกภาพ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน	แบบประเมินความเครียด		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	SD.	ประเภทของบุคลิกภาพ
เพศ			
ชาย	85.33	20.791	แบบเอ
หญิง	70.14	17.726	แบบเอ
อายุ			
น้อยกว่า 30 ปี	70.57	19.426	แบบเอ
30 – 35 ปี	79.00	19.718	แบบเอ
36 – 40 ปี	95.00	20.722	แบบเอ
การศึกษา			
น้อยกว่าปริญญาตรี	71.56	18.109	แบบเอ
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	103.00	25.265	แบบเอ
อาชีพ			
รับราชการ	99.00	4.382	แบบเอ
รับจ้างทั่วไป	59.50	6.280	แบบบี
อื่นๆ (อาชีพอิสระ)	96.00	1.649	แบบเอ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	แบบประเมินความเครียด		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	SD.	ระดับของความเครียด
ประสบการณ์ในการทำงาน			
น้อยกว่า 1 ปี	59.50	7.728	แบบบี
1 – 3 ปี	58.00	3.654	แบบบี
4 – 6 ปี	103.00	12.886	แบบเอ
6 ปีขึ้นไป	87.00	15.702	แบบเอ
รายได้ต่อเดือน			
ไม่เกิน 15,000 บาท	68.38	16.605	แบบเอ
15,001 – 30,000 บาท	100.00	3.286	แบบเอ
รวม	74.70	19.649	แบบเอ

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบบี เมื่อจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานพบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีบุคลิกภาพแบบเอ ทุกช่วงอายุ ทุกระดับการศึกษา และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีบุคลิกภาพแบบเอ สำหรับอาชีพพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ และผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ มีบุคลิกภาพแบบเอ ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีบุคลิกภาพแบบบี และผู้ที่มีการประสบการณ์ในการทำงาน 4 – 6 ปี และผู้ที่มีการประสบการณ์ 6 ปีขึ้นไป มีบุคลิกภาพแบบเอ และผู้ที่มีการประสบการณ์ น้อยกว่า 1 ปี และผู้ที่มีการประสบการณ์ 1 – 3 ปี มีบุคลิกภาพแบบบี

ตอนที่ 4 วิเคราะห์แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อ

ในการวิเคราะห์แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อ จะมีผู้ชำนาญการจำนวน 3 ท่านในจำแนกความแตกต่างของลายมือชื่อ

ตารางที่ 6 วิเคราะห์แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อ

ลักษณะที่พิจารณา	แตกต่าง		ไม่แน่ใจ		ไม่แตกต่าง		ค่าเฉลี่ย	SD.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	
คุณภาพของลายเส้น	51	56.67	0	0.00	39	43.33	2.13	.745
ลักษณะการเขียน	6	6.67	0	0.00	84	93.33	1.13	.271
น้ำหนักการกด	54	60.00	0	0.00	36	40.00	2.20	.790
ความลาดเอียงของตัวอักษร	21	23.33	3	3.33	66	73.33	1.50	.551
ความสูงของตัวอักษร	15	16.67	0	0.00	75	83.33	1.33	.454
ช่องบรรทัดและแนวบรรทัด	66	73.33	0	0.00	24	26.67	2.47	.664
ความสัมพันธ์ของตัวอักษร	78	86.67	0	0.00	12	13.33	2.73	.449
ความต่อเนื่องของตัวอักษร	72	80.00	0	0.00	18	20.00	2.60	.691
ระยะห่างและช่องไฟ	75	83.33	0	0.00	15	16.67	2.67	.625
คำผิดและการสะกดคำ	36	40.00	3	3.33	51	56.67	1.83	.761

จากการวิเคราะห์แบบประเมินจากผู้ชำนาญการจำนวน 3 ท่านในแต่ละตัวอย่างพบว่า ลักษณะที่ผู้ชำนาญการพบว่ามีลายเส้นแตกต่างกันมากที่สุดคือ ความสัมพันธ์ของตัวอักษร คิดเป็นร้อยละ 86.67 รองลงมาคือ ลักษณะระยะห่างและช่องไฟ คิดเป็นร้อยละ 83.33 ความต่อเนื่องของตัวอักษร คิดเป็นร้อยละ 80.00 ตามลำดับ ส่วนลักษณะที่ผู้ชำนาญการพบที่มีความแตกต่างกันน้อยที่สุดคือ ลักษณะการเขียน คิดเป็นร้อยละ 6.67

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามเพศ

เพศ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D	t-test	Sig.
ชาย	41.67	26.725	-.839	.420
หญิง	49.71	16.338		

จากตารางที่ 7 พบว่า เพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความเครียดที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามอายุ

อายุ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D	F-test	Sig.
น้อยกว่า 30 ปี	47.71	20.609	2.071	.146
30 – 35 ปี	55.50	16.979		
36 – 40 ปี	28.00	10.564		

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความเครียดที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D	t-test	Sig.
น้อยกว่าปริญญาตรี	44.00	18.102	-9.472	.000*
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	77.00	12.365		

* มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อความเครียดที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยที่ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยของความเครียดมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับน้อยกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D	F-test	Sig.
รับราชการ	52.50	26.838	1.536	.233
รับจ้างทั่วไป	42.33	18.007		
อื่นๆ (อาชีพอิสระ)	57.00	15.336		

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้ที่มีอาชีพที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความเครียดที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D	F-test	Sig.
น้อยกว่า 1 ปี	41.00	21.946	3.333	.035*
1 – 3 ปี	50.00	13.654		
4 – 6 ปี	77.00	16.386		
6 ปีขึ้นไป	45.50	12.664		

* มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 11 พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันมีผลต่อความเครียดที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันจะแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์	น้อยกว่า 1 ปี ($\bar{X}$ = 41.00)	1 – 3 ปี ($\bar{X}$ = 50.00)	4 – 6 ปี ($\bar{X}$ = 77.00)
1 – 3 ปี ($\bar{X}$ = 50.00)	9		
4 – 6 ปี ($\bar{X}$ = 77.00)	36 *	27	
6 ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 45.50)	4.5	4.5	31.5

* มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 1 ปี มีค่าเฉลี่ยของความเครียดต่างกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 4 – 6 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่นๆ พบว่า มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบระดับความเครียด จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D	t-test	Sig.
ไม่เกิน 15,000 บาท	68.38	16.605	-4.948	.000*
15,001 – 30,000 บาท	100.00	3.286		

* มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 13 พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อความเครียดที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยที่ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยของความเครียดมากกว่าผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 15,000 บาท

ตารางที่ 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างบุคลิกภาพ กับความเครียด

ตัวแปร	r	Sig.
บุคลิกภาพ และ ความเครียด	.496	.005*

* มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 14 พบว่าค่า r มีค่า .496 ซึ่งมีค่าเป็นบวก แสดงว่า บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์เป็นไปในทางเดียวกันกับความเครียด โดยที่ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบเอ จะมีความเครียดมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบบีและค่า Sig. เท่ากับ .005 มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า บุคลิกภาพ และความเครียด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างความเครียด กับความเพี้ยนของลายมือชื่อ

ตัวแปร	r	Sig.
ความเครียด และ ความเพี้ยนของลายมือชื่อ	-.479	.007*

* มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 พบว่าค่า r มีค่า -.479 ซึ่งมีค่าเป็นลบ แสดงว่า ความเครียดมีความสัมพันธ์เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับความเพี้ยนของลายมือชื่อ โดยที่มีความเครียดน้อย จะมีความเพี้ยนของลายมือชื่อก่อนข้างมาก และค่า Sig. เท่ากับ .007 มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ความเครียด และความเพี้ยนของลายมือชื่อ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 16 สมการถดถอยอย่างง่ายระหว่างความเครียดกับความเพี้ยนของลายมือชื่อ

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	2.421	.135		17.884	.000*
ความเครียด	-.008	.003	-.479	-2.885	.007*

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ R^2 มีค่าเท่ากับ .229

จากตารางที่ 2 สามารถสร้างสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\text{ความเพี้ยนของลายมือชื่อ} = 2.421 + -.008 (\text{ความเครียด})$$

จากสมการข้างบน เมื่อพิจารณา ค่าคงที่ (b_0) และค่าสัมประสิทธิ์ของ ความเครียด (b_1) พบว่า ทั้ง 2 ค่านี้ มีค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ความเพี้ยนของลายมือชื่อและความเครียดมีความสัมพันธ์เชิงเส้นในทางลบ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือความชันของสมการถดถอยนี้มีค่าเป็นลบ

ค่า R^2 จากสมการที่ได้มีค่าเท่ากับ .229 แสดงว่า สมการถดถอยที่ได้สามารถอธิบายความเพี้ยนของลายมือชื่อได้ 22.9%

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อความเครียดแตกต่างกัน โดยแยกเป็นผลการทดสอบย่อย ดังนี้

- 1.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความเครียดไม่แตกต่างกัน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความเครียดไม่แตกต่างกัน
- 1.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความเครียดแตกต่างกัน
- 1.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีความเครียดไม่แตกต่างกัน
- 1.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความเครียดแตกต่างกัน
- 1.6 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางการเงินและรายได้ต่างกัน มีความเครียด

แตกต่างกัน

โดยกลุ่มตัวอย่างมีระดับความเครียดในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 10 ระดับความเครียดในระดับกลางคิดเป็นร้อยละ 40 และความเครียดในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 50

2. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลส่งผลต่อระดับความเครียดแตกต่างกันไป บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเอ จะมีความเครียดมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบบี โดยกลุ่มตัวอย่างมีบุคลิกภาพแบบเอ คิดเป็นร้อยละ 60 และบุคลิกภาพแบบบี คิดเป็นร้อยละ 40

3. ความเครียดส่งผลต่อความเพี้ยนของลายมือชื่อหรือลายเซ็น แต่ผู้ที่มีความเครียดน้อยกลับมีผลต่อความเพี้ยนของลายมือชื่อหรือลายเซ็นมากกว่าผู้ที่มีความเครียดมาก

4. ความเครียดสามารถนำมาร่วมกันพยากรณ์ลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่เพี้ยนไปจากเดิม โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความเครียดจะส่งกระทบทำให้ลายมือชื่อเพี้ยน แต่ผลจากการวิจัยสามารถบอกค่าความเพี้ยนของลายมือชื่อหรือลายเซ็นได้เพียง 22.9% เท่านั้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยพื้นฐานจากข้อมูลส่วนบุคคลมีผลต่อความเครียดในระดับที่แตกต่างกัน เนื่องจากความเครียดเป็นสภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้เผชิญกับข้อเรียกร้องหรือความต้องการ หรือแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคล ก็จะส่งผลให้บุคคลเผชิญกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดแตกต่างกัน ในขณะที่เดียวกันปัจจัยพื้นฐานจากข้อมูลส่วนบุคคลยังเป็นส่วนหนึ่งที่สัมพันธ์กับบุคลิกภาพที่บุคคลแสดงออกมาด้วย

ซึ่งบุคลิกภาพก็มีความสัมพันธ์กับความเครียดเนื่องจากบุคลิกภาพมีอิทธิพลอย่างมากต่อวิธีการตอบโต้เหตุการณ์ สถานการณ์ ค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล โดยแต่ละบุคคลจะมีปฏิกิริยาต่อความเครียดที่แสดงออกมาแตกต่างกัน โดยบุคลิกภาพแบบเอ (Type A) เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความตื่นตัวตลอดเวลา ไม่ชอบอยู่เฉย ไม่มีความอดทน มีพฤติกรรมก้าวร้าว มีความทะเยอทะยานและมีความต้องการแข่งขันกับผู้อื่นสูง และบุคลิกภาพแบบบี (Type B) เป็นบุคลิกภาพที่มีลักษณะที่มีลักษณะตรงข้ามกับบุคลิกภาพแบบเอ เช่น ผ่อนคลาย ไม่รีบเร่ง เป็นต้น

แต่จากการวิจัยกลับพบว่าความเครียดมีความสัมพันธ์เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับความเพี้ยนของลายมือชื่อ โดยในกลุ่มตัวอย่างที่มีความเครียดน้อยหรือภาวะปกติ กลับมีความเพี้ยนของลายมือชื่อก่อนข้างมาก ต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความเครียดมาก กลับมีความเพี้ยนของลายมือชื่อน้อย ซึ่งตรงกันข้ามกับสมมุติฐานที่ว่าความเครียดจะมีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกันกับความเพี้ยนของลายมือชื่อ แต่ยังไ้ก็ตามค่าความเพี้ยนของลายมือชื่อที่เปรียบเทียบระหว่างภาวะปกติและภาวะเครียด ก็แตกต่างกันน้อยมาก(เท่ากับ 0.008) ซึ่งไม่ถึงเป็นนัยทางสถิติ ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวอาจตีความได้ว่าที่ผลไม่เป็นไปตามสมมุติฐานนั้นอาจเป็นเพราะมีตัวแปรอื่นที่ยังไม่ได้ควบคุมให้เหมือนกัน เช่น ปากกาที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนใช้ในการเขียน ควรจะเป็นปากกาที่ห่อและขนาดเดียวกันเพื่อที่จะได้ไม่เกิดความแตกต่างของลายเส้นหรือความหนาของเส้น ถ้าเป็นปากกาแท่งเดียวกันได้ยิ่งดี หรืออาจจะเป็นเพราะตัวแปรที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ความไม่ถนัดของการเขียน คืออาจจะมิกกลุ่มตัวอย่างบางคนไม่ได้เขียนหนังสือมาเป็นเวลานาน การเขียนลายมือชื่อในช่วงแรก แม้จะไม่ได้อยู่ในภาวะเครียด กล้ามเนื้อส่วนที่ใช้เขียนนั้นยังไม่เคยชิน อาจจะทำให้ผลที่ได้มาผิดเพี้ยนก็ได้ หรืออาจจะตีความว่าสมมุติฐานผิดจริงๆ โดยอาจเป็นเพราะในภาวะปกติ กลุ่มตัวอย่างเขียนลายมือชื่อด้วยความสบายใจ ไม่ได้อยู่ในภาวะกดดัน หรือเร่งรีบใดๆ ทำให้มีสมาธิในการเขียนหรือมีการประคองประคองมากกว่าปกติ ทำให้ผลที่ออกมาลายมือชื่อก่อนข้างเพี้ยน ซึ่งในขณะที่อยู่ในภาวะเครียด สภาวะจิตใจอาจจะกำลังจดจ่อหรือเป็นกังวลกับเรื่องนั้นๆ ที่เป็นสาเหตุ

ของความเครียดอยู่ ทำให้การเขียนนั้นมาจากความเคยชินล้วนๆ ไม่มีการประดิษฐ์ประดอยใดๆ ลายมือชื่อจึงมีค่าความเพี้ยนน้อย

แต่อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยสามารถบอกได้ว่าความเครียดอาจส่งผลกระทบต่อความเพี้ยนของลายมือชื่อ แต่ก็ยังเป็นเพียงเล็กน้อยซึ่งจุดที่เพี้ยนอาจไม่ใช่จุดที่เป็นลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของลายมือชื่อบุคคล อีกทั้งข้อมูลจากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า การวิจัยสามารถอธิบายความเพี้ยนของลายมือชื่อได้เพียง 22.9% ซึ่งถือว่ายังอยู่ในระดับไม่สูงมากนัก ดังนั้นการที่เราจะวิเคราะห์ว่าลายมือชื่อของบุคคลในสองสภาวะแตกต่างกันหรือไม่ ควรจะต้องใช้วิธีการอื่นๆ มาประกอบด้วย เช่น การใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ซึ่งน่าจะให้ผลที่เที่ยงตรงแม่นยำได้มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อประโยชน์ในงานด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าปัจจุบันปัญหาด้านอาชญากรรมหรือคดีความต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม มีจำนวนไม่น้อยที่ต้องใช้การตรวจวิเคราะห์ลายมือชื่อหรือลายเซ็นเข้ามาประกอบการพิจารณา เช่น การลงลายมือชื่อของผู้ต้องหา การลงลายมือชื่อของนิติกรรมสัญญาต่างๆ เป็นต้น ดังนั้น หากในการเก็บตัวอย่างลายมือชื่อในเอกสารปัญหาของผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา โดยพนักงานสอบสวน ในชั้นสอบสวนของตำรวจ หรือเจ้าพนักงานศาลยุติธรรม ในชั้นการพิจารณา ทั้งคดีอาญาและคดีแพ่ง ได้มีการจัดสภาวะแวดล้อมของสถานที่ให้ผู้ลงลายมือชื่อในเอกสารปัญหาให้มีความสงบ ไม่รบกวนจิตใจของผู้ที่จะลงลายมือชื่อ และพยายามไม่ทำให้ผู้ลงลายมือชื่อถูกรบกวนจิตใจ เพื่อไม่ให้เกิดความเครียดหรือขุ่นมอง เพราะอาจจะทำให้ลายมือชื่อในเอกสารมีความผิดเพี้ยนไปแม้เพียงเล็กน้อยก็อาจทำให้ผู้ทำการตรวจพิสูจน์อาจจะสับสนในการให้ความเห็นเกี่ยวกับลายมือชื่อดังกล่าวและอาจจะทำให้เสียรูปคดีได้ แต่อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าการวิเคราะห์เปรียบเทียบลายมือชื่อหรือลายเซ็น โดยอาศัยความเห็นจากผู้ชำนาญการ สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ส่วนหนึ่งเท่านั้น ในการพิจารณาคดียังคงต้องใช้พยานหลักฐานอื่นๆ เช่น พยานบุคคล หรือพยานแวดล้อมต่างๆ มาประกอบด้วย

ทั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาความผิดเพี้ยนของลายมือชื่อของกลุ่มตัวอย่างในภาวะปกติและภาวะเครียดว่ามีความผิดเพี้ยนไปจากเดิมหรือไม่ อย่างไร โดยการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เช่น กล้องจุลทรรศน์วิดีโอ (Digital CCD Microscope MS-804 Scope man) ในการศึกษาวิเคราะห์

เปรียบเทียบ หรือว่าเพิ่มตัวแปรควบคุมเสริมเข้ามาอีก เพื่อที่จะได้ผลการศึกษาที่เที่ยงตรงแม่นยำยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาความผิดปกติของลายมือชื่อของกลุ่มตัวอย่างที่มีแอลกอฮอล์อยู่ในร่างกาย หรือผู้ป่วย ร่างกายอ่อนแอ หรือพิการ ที่ไม่สามารถบังคับกล้ามเนื้อและแขนได้เต็มที่ ว่ามีความผิดปกติไปจากเดิมหรือไม่ อย่างไร

3. ควรมีการศึกษาความผิดปกติของลายมือชื่อที่ไม่ได้เกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ลงลายมือชื่อ เช่นเกิดจากคุณภาพของอุปกรณ์การเขียนหรือพื้นผิวของสิ่งที่เขียน หรือศึกษาลายมือชื่อที่เกิดจากถ่ายเอกสาร ว่ามีความผิดปกติไปจากเดิมหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

- กอบกุล ดันติรัตนนท์. “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการผ่อนคลายความเครียดของพยาบาลในวิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล”วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. “สุขภาพจิต” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม, 2533.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. “ความเครียด” ในบทวิทยุเรื่องความเครียดและข้อคิดเพื่อชีวิตที่เป็นสุข: 1-8, 2533.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. “รายงานวิจัยเรื่องความเครียดและสุขภาพจิตของคนไทย: ทบทวนองค์ความรู้ สถานการณ์ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสืบสานวัฒนธรรมไทยสู่สุขภาพที่ยั่งยืน” กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2539.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. “คู่มือคลายเครียด” กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสยามเอ็ม แอนด์บี พลัสซิ่ง จำกัด, 2541.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. “รายงานการวิจัยพัฒนาแบบประเมินและวิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเอง สำหรับประชาชนไทยด้วยคอมพิวเตอร์” กองแผนงาน กรมสุขภาพจิต, 2542.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข “คู่มือดำเนินงานในคลินิกคลายเครียด” กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2542.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. “คู่มือคลายเครียดด้วยตนเอง” กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2546.
- กาญจนา สุนทรสิทธิพงศ์. “ความเครียดในการปฏิบัติงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานบริษัทเคมเบอร์ลี่-คล้าค ประเทศไทย จำกัด โรงงานปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.
- กิติกร มีทรัพย์. “พฤติกรรมความเครียดและการตอบสนองต่อความเครียด” โรงพิมพ์องค์กรสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2541พล.ต.อ.อรุณพล เข้มสุวรรณวงศ์. “นิติวิทยาศาสตร์ 2 เพื่อการสอบสวน” บริษัท ทีซีจี พรินติ้ง จำกัด, 2546.
- จุฑา บุรีภักดี. “การพัฒนานุคลิกภาพ” พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อินน์ไทม์เทรด, 2535.
- ฉันทนิช อัสวานนท์. “การพัฒนานุคลิกภาพ” กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2543.

- ชวน ศรสงคราม. “การพิสูจน์หลักฐาน” สำนักพิมพ์ นิติบรรณการ, 2531.
- ชูทิศย์ ปานปรีชา. “จิตวิทยาทั่วไป” กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529.
- ธรณินทร์ กองสุข. “ความเครียดของคนไทย: การศึกษาระดับชาติ ปี 2546” รายงานวิจัย กรมสุขภาพจิตม นนทบุรี, 2548.
- นพพร ไพรรุ่งโรจน์. “การศึกษาความเครียดของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน) ในพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก” กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2539.
- นฤมล กิตตะยานนท์. “การจัดการความเครียด” วารสารสังคมสงเคราะห์. 1(มกราคม-มิถุนายน 2529): 71
- นันทวรรณ นาวิ. “คลายเครียด” พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2536.
- นิภา พิษายน. “การปรับตัวและบุคลิกภาพ: จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต” กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2530.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. “การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้แผนโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS” กรุงเทพมหานคร: พิสิกส์เซ็นเตอร์การพิมพ์, 2533.
- ปวีณา กลกิจวิวัฒน์. “การศึกษาการตรวจหนังสือเดินทางด้วยเครื่องตรวจเอกสารโดยใช้แหล่งกำเนิดแสงหลายความถี่” มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. “ความเครียดของนักบริหารงานตำรวจ: ศึกษาเฉพาะกรณีสารวัตรใหญ่และสารวัตรสังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธร 4” วารสารอาชญวิทยาและงานยุติธรรม. 5(มกราคม 2530): 19-43, 2530.
- พรทิพย์ เกตุรานนท์. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพยาบาลในโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- ไพรัตน์ ขมินทกุล. “ความเครียดของเจ้าพนักงานเรือนจำ” วารสารราชทัณฑ์. 1(กุมภาพันธ์ 2541): 69, 2541.
- รุ่งฤดี ศิริรักษ์. “ความเครียดของหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปในภาคใต้ของประเทศไทย” กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
- ลักขณา ศรีวัฒน์. “จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน” กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2544.
- วิจิตร บุญยะโทตระ. “พิชิตความเครียด” พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2536.

- วิฑูรย์ ลิ้มชะโคคี. “จิตวิทยาองค์กรอุตสาหกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการเพิ่มผลิตภาพ” พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ที.พี. พรินต์ จำกัด, 2539.
- วีณา บุญแสง. “ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม ความเครียด กับผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.
- ศรีสวัสดิ์ นนท์ประเสริฐ. “ความเครียดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ควบคุมจราจรทางอากาศ ท่าอากาศยานกรุงเทพ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.
- สิริอร วิชชาวุธ. “จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น” กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. “การพัฒนานุคลิกภาพ” กรุงเทพมหานคร: บริษัทรวมสาสน์(1977)จำกัด, 2540.
- สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ. “พฤติกรรมองค์กร: ทฤษฎีและการประยุกต์” พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สันต์ หัตถิรัตน์. “การตรวจรักษาอาการเครียด” หมอชาวบ้าน. 13(พฤษภาคม 2544): 35-38, 2534.
- สุรพล พะยอมรัมย์. “จิตวิทยาอุตสาหกรรม” กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2541.
- สุปานิ สนธิรัตน์และคณะ. “จิตวิทยาทั่วไป” พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์, 2545.
- เสถียร ยุระชัย. “สุขภาพจิต” อุบลราชธานี: ม.ป.ท., 2546.
- อนงค์นารถ สร้อยสน. “การศึกษาเปรียบเทียบความเคยชินในการเขียนมือซ้ายและมือขวาของบุคคลเดียวกัน” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.
- อัจฉรา จรัสสิงห์. “ความเครียดของประชาชนจังหวัดนนทบุรีในภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ” กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2541.
- อำนวยการ แสงสว่าง. “จิตวิทยาอุตสาหกรรม” พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิสุทธิ, 2544.
- Albrech, K. “Stress and the Manager” Engle Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1979.
- Burger, J.M. “Personality” Australia: Wadsworth/Thomson Learning, 2000.
- Dorle, H. “Coping with Stress” London: Hamlyn Publishing Group, 1990.
- Baron, A.R., and J. Greenberg. “Behavior in Organizations: Understanding and Managing the Human Side of Work” (5th Ed) New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 2000.
- Campbell, R.J. “Psychiatric Dictionary” (5th Ed) Oxford: University Press, 1988.

- Cooper, C.L. and V.J. Sutherland. "Job Stress, Mental Health, and Accidents among offshore Workers in the Oil and Gas Extraction Industries." *Output Grated form Compact Cambridge*. 29(February 1987): 25-119, 1987.
- Eysench, H.J. "Dimension of Personality" London: Routledge&Kegan Paul. Cited in Hjelle, L.A. and D.J. Ziegler, 1992. *Personality Theories*. (3rd Ed.) New York: McGraw-Hall, Inc., 1947.
- Farmer, R.E., L.H. Monaham and R.W. Hekeler. "Stress Management for Human Service" Beverly hill: Sage Publication, Inc., 1984.
- Friedman, M and R. Roseman. "Type A Behavior and Your Heart" New York: Knopf. Cited in Smither, R.D, 1988. *Psychology of Work and Human Performance*. New York: Harper&Row Publisher, 1974.
- Gallageher, J. "Coping with Stress" *Association Management*. New York: John Wilay& Sons, 1977.
- Garland, L.M and C.T. Bush. "Coping Behaviors and Nursing" Virginia: Raston Publishing Co. Inc., 1982.
- Giodano, D.A., G.S.Everly and D.E.Dusek. "Controlling Stress and Tension" New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1993.
- Harris, R.B. "Reviewing Nursing Stress According to a Proposed Coping Adaptation Framework" *Advanced in Nursing Sciences*. 11(April-June 1989): 12-18, 1989.
- Henrry, J.P. and P.M. Stephens. (Stress, Health and the Social Environment: A Sociobiological Approach to Medicine" New York: Springer-Verlag
- Hilgard, E.R. "Introduction to Psychology" New York: Harcout Brace and World, Inc., 1962.
- Janis, I.L. "Psychological Stress" New York: John Willy&Sons, Inc., 1952.
- Kassin, S. "Psychology" Boston: Houghton Mifflin Company, 1995.
- Kobasa, S.C. "The Hardy Personality. In G. Sanders& J. Suls (Eds). *Social Psychology of Health and Illness*. Hillsdale, New Jersey: Erlbaum, pp.3-32. Cited in Schultz, D.P. and S.E. Schultz, 1988. *Psychology World Today: An Introduction to Industrial and Organization Psychology*. (7th Ed.) New Jersey: Prentice-Hall, In., 1982.
- Lazarus, R.S. "Pattern of Adjustment of Human Effectiveness" New York: McGraw-Hal Book Company, 1969.

- Lazarus, R.S. and S. Folkman. "Stress Appraisal and Coping" New York: Springer Publishing Company, 1984.
- Luthans, F. "Organizational Behavior" (5th Ed) Singapore: McGraw-Hall, 1989.
- Menagham, E. "Measuring Coping Effectiveness: Panel Analysis of Marital Problems and Coping Effort" Journal of Health and Social Behavior. (23September 1982): 220, 1982.
- Mondy, B.A. "Management: Concept and Practice" (4th ed) Boston: Allyn and Bacon, 1988.
- Murray, L.E. "Assessment of Psycho logic Status in the Surgical ICU Patient" Nursing Clinics of North America. 10(March 1971): 69-81. 1971.
- Robert, S.L. "Concept and Nursing. Though out the life Span, New York: Prentice-Hall Behavior , 1978.
- Robbins, S.P. "Organization Behavior" (9th Ed) New Jersey: prentice-Hall, Inc., 2001.
- Selye, H. "The Stress of Life" United of America: McGraw-Hall Book Company, 1956.
- Selye, H. "The Stress of Life" Rev. Ed McGraw-Hall, New York, 1976.
- Taylor, S.E. "Health Psychology" New York: Random House Publisher, Inc., 1986.
- Wolman, B.B. "Dictionary of Behavior Science" New York: Van Nostrand Reinhold Company, 1973.
- Webster, N. "Stress Webster's New Universal Dictionary of the English Language" (October1976): 1801. New York: McGraw-Hill Book Company, 1986.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ที่เก็บตัวอย่าง

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

☐ ชาย ☒ หญิง

2. อายุ

☐ น้อยกว่า 30 ปี ☒ 30 - 35 ปี
☐ 36 - 40 ปี ☐ มากกว่า 40 ปี

3. การศึกษา

☒ น้อยกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
☐ ปริญญาโท ☐ สูงกว่าปริญญาโท

4. อาชีพ

☐ รับราชการ ☐ พนักงานบริษัทเอกชน
☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ รับจ้างทั่วไป
☒ อื่นๆ (โปรดระบุ) ค้าปลีก

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ น้อยกว่า 1 ปี ☐ 1 - 3 ปี
☐ 4 - 6 ปี ☒ 6 ปี ขึ้นไป

6. รายได้ต่อเดือน

☐ ไม่เกิน 15,000 บาท ☒ 15,001 - 30,000 บาท
☐ 30,001 - 50,000 บาท ☐ มากกว่า 50,000 บาท

สถานะ/สถานการณ์ที่เผชิญ

พ่อร้าง อดิ รักงาน, 11 หน้า พี่เขยอยู่ประจำ

หมายเหตุ การเก็บตัวอย่างนี้เพื่อประโยชน์ทางงานด้านวิชาการเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างของลายมือชื่อ
ของบุคคลในภาวะปกติและภาวะเครียด

แบบวัดบุคลิกภาพ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดข้อละหนึ่งแห่ง

โดยตอบให้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของท่าน และกรุณาตอบให้ครบ 20 ข้อ

1	หมายถึง	ไม่จริงเลย
2	หมายถึง	ไม่จริง
3	หมายถึง	ค่อนข้างจริง
4	หมายถึง	ค่อนข้างจริง
5	หมายถึง	จริง
6	หมายถึง	จริงที่สุด

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น					
		1	2	3	4	5	6
1.	เมื่อมีนัด ท่านมักไปถึงที่นัดหมายเป็นคนแรก		/				
2.	จะรู้สึกโมโห ถ้ามีคนมาขัดจังหวะ เวลากำลังทำงาน						/
3.	คิดว่าเวลาผ่านไปเร็ว จนไม่สามารถทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้						/
4.	รู้สึกว่าเสียเวลามาก ถ้าต้องรอซื้อของในร้านที่คนแน่น						/
5.	รู้สึกไม่สบายใจ ว่างานที่กำลังทำล่าช้า			/			
6.	เป็นคนที่ไม่เริ่มทำอะไรสักอย่าง ต้องทำให้เสร็จ					/	
7.	รู้ว่าต้องทำงานอย่างรวดเร็วเพื่อแข่งกับเวลา					/	
8.	รู้สึกว่าคนรอบข้างทำงานไม่ถูกใจ		/				
9.	รู้สึกอยากทำงานให้เสร็จโดยเร็วที่สุด					/	
10.	รู้สึกหงุดหงิดถ้าต้องเข้าคิว เพื่อรอรับบริการ			/			
11.	ไม่ชอบให้มีอะไรมาขัดจังหวะเวลาทำงาน					/	
12.	รู้สึกทนไม่ได้ ถ้าต้องทำงานกับคนที่ทำงานแบบขอไปที						/
13.	เป็นคนจริงจังกับการทำงาน					/	
14.	ไม่เสียเวลาฟังคนพูดพร่ำเพรื่อ					/	
15.	รู้สึกหงุดหงิดทนไม่ได้ ที่จะต้องฟังคนพูดจาซ้ำซากไม่รู้จบ					/	
16.	เป็นคนที่ทำงานที่รับผิดชอบเสร็จก่อนกำหนดเวลาเสมอ						/
17.	รู้สึกเบื่อคนที่พูดจาไร้สาระ และจะทางเลียงออกมาทันที						/
18.	เป็นคนที่ทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรวดเร็ว					/	
19.	จะรับประทานอาหารตามสบาย แม้ว่าจะมีงานรัดตัว						/
20.	ไม่เห็นจำเป็นต้องมีความกระตือรือร้นในการทำงาน						/

ลายมือชื่อในภาวะเครียด

แผ่นที่ 1/5

จิตตนา สหไดกรวด	จิตตนา สหไดกรวด
จิตตนา สหไดกรวด	จิตตนา สหไดกรวด

ลายมือชื่อในภาวะเครียด

แผ่นที่ 2/5

จิตตนา สมนโณการอด	จิตตนา สมนโณการอด
จิตตนา สมนโณการอด	จิตตนา สมนโณการอด

ลายมือชื่อในภาวะเครียด

แผ่นที่ 3/5

จิตตภาว สหโณการอด	จิตตภาว สหโณการอด
จิตตภาว สหโณการอด	จิตตภาว สหโณการอด

ลายมือชื่อในภาวะเครียด

แผ่นที่ 4/5

จิตตนา สหโธการจ	จิตตนา สหโธการจ
จิตตนา สหโธการจ	จิตตนา สหโธการจ

ลายมือชื่อในภาวะเครียด

แผ่นที่ 5/5

จิตานา สหโธการอด	จิตานา สหโธการอด
จิตานา สหโธการอด	จิตานา สหโธการอด

ลายมือชื่อในภาวะปกติ

แผ่นที่ 1/5

จันทนา สหโสภาพรอด	จันทนา สหโสภาพรอด
จันทนา สหโสภาพรอด	จันทนา สหโสภาพรอด

ลายมือชื่อในภาวะปกติ

แผ่นที่ 2/5

จันทนา สหโสภากรวด	จันทนา สหโสภากรวด
จันทนา สหโสภากรวด	จันทนา สหโสภากรวด

ลายมือชื่อในภาวะปกติ

แผ่นที่ 3/5

จิตรดา สหโสภากรวด	จิตรดา สหโสภากรวด
จิตรดา สหโสภากรวด	จิตรดา สหโสภากรวด

ลายมือชื่อในภาวะปกติ

แผ่นที่ 4/5

ข้าพเจ้า สหโสภากรวด	ข้าพเจ้า สหโสภากรวด
ข้าพเจ้า สหโสภากรวด	ข้าพเจ้า สหโสภากรวด

ลายมือชื่อในภาวะปกติ

แผ่นที่ 5/5

จินตนา สผโสภากรวด	จินตนา สผโสภากรวด
จินตนา สผโสภากรวด	จินตนา สผโสภากรวด

แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อตัวอย่าง

ลักษณะที่พิจารณา	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แน่ใจ	ความเห็นอื่นๆ
คุณภาพของลายเส้น				
ลักษณะการเขียน				
น้ำหนักการกด				
ความลดเอียงของตัวอักษร				
ความสูงของตัวอักษร				
ช่องบรรทัดและแนวบรรทัด				
ความสัมพันธ์ของตัวอักษร				
ความต่อเนื่องของตัวอักษร				
ระยะห่างและช่องไฟ				
คำผิดและการสะกดคำ				

ความเห็นโดยรวมของผู้ชำนาญการ

	เขียนโดยคนเดียวกัน	เขียนโดยผู้อื่น	ไม่แน่ใจ
ลายมือชื่อเขียนโดยคนเดียวกัน			

แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อตัวอย่าง

ลักษณะที่พิจารณา	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แน่ใจ	ความเห็นอื่นๆ
คุณภาพของลายเส้น		/		
ลักษณะการเขียน		/		
น้ำหนักการกด		/		
ความลดเอียงของตัวอักษร		/		
ความสูงของตัวอักษร		/		
ช่องบรรทัดและแนวบรรทัด		/		
ความสัมพันธ์ของตัวอักษร	/			
ความต่อเนื่องของตัวอักษร		/		
ระยะห่างและช่องไฟ		/		
คำผิดและการสะกดคำ	/			

ความเห็นโดยรวมของผู้ชำนาญการ

	เขียน โดยคนเดียวกัน	เขียน โดยผู้อื่น	ไม่แน่ใจ
ลายมือชื่อเขียน โดยคนเดียวกัน	/		

แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อตัวอย่าง

ลักษณะที่พิจารณา	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แน่ใจ	ความเห็นอื่นๆ
คุณภาพของลายเส้น		/		
ลักษณะการเขียน		/		
น้ำหนักการกด		/		
ความลดเอียงของตัวอักษร		/		
ความสูงของตัวอักษร		/		
ช่องบรรทัดและแนวบรรทัด		/		
ความสัมพันธ์ของตัวอักษร		/		
ความต่อเนื่องของตัวอักษร		/		
ระยะห่างและช่องไฟ		/		
คำผิดและการสะกดคำ	/			

ความเห็นโดยรวมของผู้ชำนาญการ

	เขียน โดยคนเดียวกัน	เขียน โดยผู้อื่น	ไม่แน่ใจ
ลายมือชื่อเขียน โดยคนเดียวกัน	/		

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ 2

แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ที่เก็บตัวอย่าง

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

☒ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ น้อยกว่า 30 ปี ☐ 30 - 35 ปี
☒ 36 - 40 ปี ☐ มากกว่า 40 ปี

3. การศึกษา

☒ น้อยกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
☐ ปริญญาโท ☐ สูงกว่าปริญญาโท

4. อาชีพ

☒ รับราชการ ☐ พนักงานบริษัทเอกชน
☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ รับจ้างทั่วไป
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ น้อยกว่า 1 ปี ☐ 1 - 3 ปี
☐ 4 - 6 ปี ☒ 6 ปี ขึ้นไป

6. รายได้ต่อเดือน

☒ ไม่เกิน 15,000 บาท ☐ 15,001 - 30,000 บาท
☐ 30,001 - 50,000 บาท ☐ มากกว่า 50,000 บาท

สถานะ/สถานการณืที่เผชิญ

การว่างงาน มีสุขภาพจิตดี ทะเลาะวิวาท

หมายเหตุ การเก็บตัวอย่างนี้เพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะของบุคคลในภาวะปกติและภาวะเครียด

แบบประเมินความเครียด กรมสุขภาพจิต

(SPST – 20)

ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาที่เหตุการณ์ ข้อใดเกิดขึ้นกับคุณบ้าง และคุณรู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์นั้นให้ใส่ ✓ ลงในช่องระดับความเครียด ถ้าข้อไหนไม่ได้เกิดขึ้นให้ข้ามไปไม่ต้องตอบ

1	หมายถึง	ไม่รู้สึกเครียด
2	หมายถึง	รู้สึกเครียดเล็กน้อย
3	หมายถึง	รู้สึกเครียดปานกลาง
4	หมายถึง	รู้สึกเครียดมาก
5	หมายถึง	รู้สึกเครียดมากที่สุด

ข้อที่	คำถามในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา	ระดับความเครียด				
		1	2	3	4	5
1.	กลัวทำงานผิดพลาด	✓				
2.	ไปไม่ถึงเป้าหมายที่วางไว้	✓				
3.	ครอบครัวยึดความขัดแย้งในเรื่องการเงินหรือเรื่องงาน		✓			
4.	เป็นกังวลกับเรื่องสารพิษหรือมลภาวะในอากาศ น้ำ เสียงหรือดิน			✓		
5.	รู้สึกว่าต้องแข่งขันหรือเปรียบเทียบ		✓			
6.	เงินไม่พอใช้		✓			
7.	กลัมนอนตื่นหรือปวด		✓			
8.	ปวดหัวจากการตึงเครียด	✓				
9.	ปวดหลัง	✓				
10.	ความอยากอาหารเปลี่ยนแปลง	✓				
11.	ปวดหัวข้างเดียว	✓				
12.	รู้สึกวิตกกังวล	✓				
13.	รู้สึกกับข้องใจ		✓			
14.	รู้สึกโกรธ หรือหงุดหงิดใจ		✓			
15.	รู้สึกเศร้า	✓				
16.	ความจำไม่ดี	✓				
17.	รู้สึกสับสน	✓				
18.	ตั้งสมาธิลำบาก	✓				
19.	รู้สึกเหนื่อยหน่าย	✓				
20.	เป็นหวัดบ่อย	✓				

แบบวัดบุคลิกภาพ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดข้อละหนึ่งแห่ง

โดยตอบให้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของท่าน และกรุณาตอบให้ครบ 20 ข้อ

1	หมายถึง	ไม่จริงเลย
2	หมายถึง	ไม่จริง
3	หมายถึง	ค่อนข้างจริง
4	หมายถึง	ค่อนข้างจริง
5	หมายถึง	จริง
6	หมายถึง	จริงที่สุด

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น					
		1	2	3	4	5	6
1.	เมื่อมีนัด ท่านมักไปถึงที่นัดหมายเป็นคนแรก					✓	
2.	จะรู้สึกโมโห ถ้ามีคนมาขัดจังหวะ เวลาทำงาน				✓		
3.	คิดว่าเวลาผ่านไปเร็ว จนไม่สามารถทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้				✓		
4.	รู้สึกวุ่นวายเวลาทำงาน ถ้าต้องรอซื้อของในร้านที่คนแน่น					✓	
5.	รู้สึกไม่สบายใจ ว่างานที่กำลังทำล่าช้า					✓	
6.	เป็นคนที่ไม่ค่อยเริ่มทำสิ่งใดแล้ว ต้องทำให้เสร็จ						✓
7.	รู้ว่าต้องทำงานอย่างรวดเร็วเพื่อแข่งกับเวลา					✓	
8.	รู้สึกว่าคนรอบข้างทำงานไม่ถูกใจ					✓	
9.	รู้สึกว่าอยากทำงานให้เสร็จโดยเร็วที่สุด					✓	
10.	รู้สึกหงุดหงิดถ้าต้องเข้าคิว เพื่อรอรับบริการ		✓				
11.	ไม่ชอบให้มีอะไรมาขัดจังหวะเวลาทำงาน					✓	
12.	รู้สึกท้อไม่ได้ ถ้าต้องทำงานกับคนที่ทำงานแบบขอไปที					✓	
13.	เป็นคนจริงใจกับการทำงาน						✓
14.	ไม่เสียเวลาฟังคนพูดพร่ำเพรื่อ						✓
15.	รู้สึกหงุดหงิดท้อไม่ได้ ที่จะต้องฟังคนพูดจาซ้ำซากไม่รู้จบ						✓
16.	เป็นคนที่ทำงานที่รับผิดชอบเสร็จก่อนกำหนดเวลาเสมอ					✓	
17.	รู้สึกเมื่อคนที่พูดจาไร้สาระ และจะทางเลี้ยวออกมาทันที						✓
18.	เป็นคนที่ทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรวดเร็ว					✓	
19.	จะรับประทานอาหารตามสบาย แม้ว่าจะมีงานรัดตัว				✓		
20.	ไม่เห็นจำเป็นต้องมีความกระตือรือร้นในการทำงาน	✓					

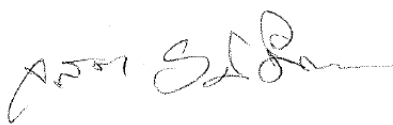
ลายมือชื่อในภาวะเครียด

แผ่นที่ 1/5

วศท. อนันต์ นันทะ อ.	วศท. SDR
วศท. SDR	วศท. SDR

ลายมือชื่อในภาวะเครียด

แผ่นที่ 2/5

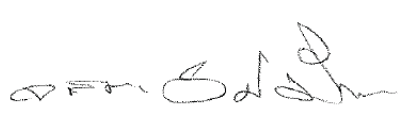
ลายมือชื่อในภาวะเครียด

แผ่นที่ 3/5

ลายมือชื่อในภาวะเครียด

แผ่นที่ 4/5

ลายมือชื่อในภาวะเครียด

แผ่นที่ 5/5

วศท. ส.อ	วศท. ส.อ
วศท. ส.อ	วศท. ส.อ

ลายมือชื่อในภาวะปกติ

แผ่นที่ 1/5

ขสพ. สด ส	ขสพ. สด ส
ขสพ. สด ส	ขสพ. สด ส

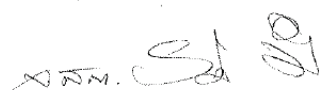
ลายมือชื่อในภาวะปกติ

แผ่นที่ 2/5

 ขสม. Si Si	 ขสม. Si Si
 ขสม. Si Si	 ขสม. Si Si

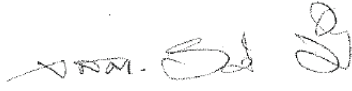
ลายมือชื่อในภาวะปกติ

แผ่นที่ 3/5

 นาย. สี สี	 นาย. สี สี
 นาย. สี สี	 นาย. สี สี

ลายมือชื่อในภาวะปกติ

แผ่นที่ 4/5

 ขสม. สด ส	 ขสม. สด ส
 ขสม. สด ส	 ขสม. สด ส

ลายมือชื่อในภาวะปกติ

แผ่นที่ 5/5

ขสม. ส. ส.	ขสม. ส. ส.
ขสม. ส. ส.	ขสม. ส. ส.

แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อตัวอย่าง

ลักษณะที่พิจารณา	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แน่ใจ	ความเห็นอื่นๆ
คุณภาพของลายเส้น		/		
ลักษณะการเขียน		/		
น้ำหนักการกด	/			
ความลดเอียงของตัวอักษร		/		
ความสูงของตัวอักษร		/		
ช่องบรรทัดและแนวบรรทัด	/			
ความสัมพันธ์ของตัวอักษร	/			
ความต่อเนื่องของตัวอักษร	/			
ระยะห่างและช่องไฟ	/			
คำผิดและการสะกดคำ		/		

ความเห็นโดยรวมของผู้ชำนาญการ

	เขียนโดยคนเดียว	เขียนโดยผู้อื่น	ไม่แน่ใจ
ลายมือชื่อเขียน โดยคนเดียว	/		

แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อตัวอย่าง

ลักษณะที่พิจารณา	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แน่ใจ	ความเห็นอื่นๆ
คุณภาพของลายเส้น		/		
ลักษณะการเขียน		/		
น้ำหนักการกด	/			
ความลดเอียงของตัวอักษร		/		
ความสูงของตัวอักษร		/		
ช่องบรรทัดและแนวบรรทัด	/			
ความสัมพันธ์ของตัวอักษร	/			
ความต่อเนื่องของตัวอักษร	/			
ระยะห่างและช่องไฟ	/			
คำผิดและการสะกดคำ		/		

ความเห็นโดยรวมของผู้ชำนาญการ

	เขียนโดยคนเดียวกัน	เขียนโดยผู้อื่น	ไม่แน่ใจ
ลายมือชื่อเขียน โดยคนเดียวกัน	/		

แบบประเมินความเห็นของผู้ชำนาญการจากลายมือชื่อตัวอย่าง

ลักษณะที่พิจารณา	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	ไม่แน่ใจ	ความเห็นอื่นๆ
คุณภาพของลายเส้น	✓			
ลักษณะการเขียน		✓		
น้ำหนักการกด	✓			
ความลดเอียงของตัวอักษร	✓			
ความสูงของตัวอักษร		✓		
ช่องบรรทัดและแนวบรรทัด	✓			
ความสัมพัทธ์ของตัวอักษร	✓			
ความต่อเนื่องของตัวอักษร	✓			
ระยะห่างและช่องไฟ	✓			
คำผิดและการสะกดคำ		✓		

ความเห็นโดยรวมของผู้ชำนาญการ

	เขียนโดยคนเดียว	เขียนโดยผู้อื่น	ไม่แน่ใจ
ลายมือชื่อเขียน โดยคนเดียว	✓		

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ร้อยตำรวจเอก สุรพล จันทร์สมศักดิ์
ที่อยู่	119/456 หมู่ 1 ถนนรัตนธิเบศร์ ตำบลไทรม้า อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000
สถานที่ทำงาน	กองกำกับการสายตรวจ กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการ พิเศษ (191) ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสวนกุหลาบ วิทยาลัย จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2546	สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตร โรงเรียนเตรียมทหารรุ่น 44
พ.ศ. 2550	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัด นครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2550	รองสารวัตรประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
พ.ศ. 2550	พนักงานสอบสวน (สัญญาบัตร 1) สถานีตำรวจนครบาลสำเหร่
พ.ศ. 2553	รองสารวัตรงานสายตรวจ 3 กองกำกับการสายตรวจ กองบังคับการ สายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ (191)
พ.ศ. 2555	ปฏิบัติหน้าที่รองสารวัตรงานสายตรวจ 2 กองกำกับการสายตรวจ กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ (191)